

Yennia

# Toimintakertomus ja tilinpäätös 2019



# Sisällys

|                                                       |           |
|-------------------------------------------------------|-----------|
| <b>Toimitusjohtajan katsaus</b>                       | <b>2</b>  |
| <b>Hallituksen toimintakertomus</b>                   | <b>5</b>  |
| <b>Tilinpäätös</b>                                    | <b>13</b> |
| Tuloslaskelma                                         | 13        |
| Tase                                                  | 14        |
| Emoyhtiön rahoituslaskelma                            | 17        |
| Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet                    | 18        |
| Konserniyhtiöt 31.12.2019                             | 26        |
| Emoyhtiön liitetiedot                                 | 27        |
| Konsernin tulosanalyysi (miljoonaa euroa)             | 44        |
| Tunnusluvut                                           | 45        |
| Sijoitusjakauma käyvin arvoin                         | 46        |
| Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle | 48        |
| Tunnuslukujen laskentakaavat                          | 50        |
| Riskit sekä riskien- ja vakavaraisuuden hallinta      | 52        |
| Hallituksen ehdotus voiton käytöstä                   | 68        |
| Tilintarkastajien kertomus                            | 69        |
| Hallintoneuvoston lausunto                            | 75        |
| <b>Fennian hallinto</b>                               | <b>76</b> |
| Hallintoneuvosto                                      | 76        |
| Hallitus                                              | 82        |
| Fennia-konsernin johtoryhmä                           | 84        |
| Lääkärit                                              | 85        |

# Toimitusjohtajan katsaus

Fennia sai vuonna 2019 asiakkailta hienon tunnustuksen - vakuutusyhtiöiden EPSI Rating -tutkimuksen mukaan Fennialla on kokonaisuudessaan Suomen tyytyväisimmät asiakkaat. Yritysassiakkaiden onnistuimme tasaisesti kaikissa asiakastyytyväisyyden osa-alueissa, mikä nosti meidät ykkössijalle yritysasiakkaiden tyytyväisyydessä. Henkilöasiakkaiden tyytyväisyydessä sijoituimme hienosti pronssisijalle.

Tämä positiivinen palaute tulee siivittämään työtämme myös tulevana vuosina. Tahdomme lunastaa nykyisten ja tulevien asiakkaidemme odotuksia tulevaisuudessa vielä merkittävästi nykyistä paremmin – sen eteen teemme Fenniassa työtä jokaisena päivänä.

## Folksam integroitui osaksi Fenniaa

Kaikkiaan vuosi 2019 oli meille työntäyteinen. Vahinkovakuuttamisessa jatkoimme Folksamin ja Fennian vuonna 2018 toteutetun yrityskaupan fuusioimista osaksi Fenniaa ja Fennian toimintamalleja. Integraatio on monimutkainenkin prosessi, mutta saamamme palautteen mukaan olemme siinä onnistuneet. Tämän onnistumisen johdosta Fennian kilpailukyky tulee kehittymään uudelle tasolle ja jatkossa pystymme tarjoamaan niin yritys- kuin kotitalousasiakkaillemmekin entistäkin parempia tuotteita ja palveluita.

Onnistumisen takana on koko henkilökuntamme – haluan kiittää kaikkia upeasta työstä ja venymisestä, sekä asiakkaitamme siitä, että annatte meille mahdollisuuden näyttää kykymme. Toivotamme kaikki uudet asiakkaamme lämpimästi tervetulleiksi palveluidemme piiriin.

## Uusia palveluja asiakkaidemme hyväksi

Lanseerasimme vuoden 2020 alussa uuden Fennian Kodinkoneapu-palvelun, jolla jatkoimme vuonna 2019 paljon kiitosta saaneiden vahingosta selviytymisen palvelujen laajentamista. Kattavaan palvelukokonaisuuteen kuuluvat mm. FenniaHoitaja, Fennia Talouapu 24h, Fennian Autoapu 24h ja Fennian Reissuapu 24h. Yhdessä luotettavien ja ammattitaitoisten kumppaniemme kanssa huolehdimme yhdessä siitä, että vahingosta selviäminen on sujuvaa jatkossakin.

# Sijoitustoiminnassa korkeita tuottoja markkinoiden epävarmuudesta huolimatta

Sijoitusmarkkinoiden epävarmuus oli vuoden 2019 aikana merkittävää, vaikka tuotot näin jälkikäteen arvioiden ovatkin poikkeuksellisen korkeita. Otimme vuoden 2019 aikana käyttöön uuden tasehallintamallimme ja olemme sen ansiosta aiempaakin vakavaraisempia, ilman taseen tuotto-odotuksen alenemista.

Henkivakuutusliiketoiminnassa vuosi oli hyvä ja Henki-Fennian liiketoiminnan kannattavuus kehittyi suotuisasti. Säästämisen ja sijoittaminen tuotteisiin kohdistuneet verotusmuutokset vaikuttivat ihmisten käyttäytymiseen erityisesti vuoden 2019 loppupuolella joka näkyi etenkin suurina uusmerkintöinä mutta myös normaalia suurempina lunastuksina. Henki-Fennian hyvä vakavaraisuusasema mahdollistaa yhtiön liiketoiminnan kehittämisen niin tuotteiden kuin digitalisten palvelujen osalta.

Varainhoitoliiketoiminnoissa kehitimme edelleen kiinteistösijoittamisen kivijalkaamme ja laajensimme tuotekattavuutta joint venture -hankkeisiin ammattimaisille sijoittajille. Sijoitusvarallisuus kehittyi suotuisasti niin markkinakehityksen kuin uusmerkintöjenkin suhteen. Alhaisessa korkoympäristössä kiinteistösektori jatkaa edelleen sijoittajien suosiossa. Tämä tukee liiketoimintaamme myös tulevaisuudessa tarjoamalla asiakkaille mahdollisuuksia sijoitusten hajauttamiseen epävarmuuden lisääntyessä esimerkiksi koronaviruksen vuoksi.

## Yhdessä eteenpäin

Suomalainen, asiakkaiden omistama Fennia on palvellut koti- ja yritysasiakkaita jo lähes 140 vuotta. Uusi vuosikymmen uusine haasteineen on edessämme. Keväällä 2020 alkanut koronaviruspandemia on muuttanut tulevaisuudennäkymiä talouden osalta. Selvää on, että kuluva vuosi tulee olemaan taloudellisesti haastava koko suomalaiselle yhteiskunnalle. Koronaviruksen leviämistä estävät Suomen hallituksen tekemät rajoitukset ovat vaikeuttaneet erityisesti monen yrittäjän liiketoimintaa. Me Fenniassa teemme parhaamme, jotta me yhdessä selviämme pandemian aiheuttamista haasteista.

Aloitimme oman vuosikymmenen strategisen Tulevaisuuden Fennia -hankkeen parissa ja sitä aiomme myös jatkaa. Tulevaisuuden tavoitteenamme on tuottaa asiakkaillemme paras mahdollinen asiakaskokemus. Tahdomme jatkossakin olla suomalaisten yritys- ja kotitalousasiakkaiden suositelluin vakuutuskonserni.

Kiitän lämpimästi kaikkia asiakkaitamme luottamuksesta yhtiötämme ja antamiamme palveluita kohtaan. Upea kiitos myös kaikille fennialaisille hienosta palveluasenteesta ja sitoutuneisuudesta tässä muutosten maailmassa.

**Antti Kuljukka**  
konsernijohtaja

# Hallituksen toimintakertomus

## Fennia-konserni

Fennia-konsernin emoyhtiö, Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennia on suomalainen, asiakkaidensa omistama vahinkovakuutusyhtiö, jonka juuret ja arvot ovat vahvasti yrittäjyydessä. Toimialaamme kuuluvat lakisääteiset ja vapaaehtoiset vahinkovakuutukset, joita tarjoamme yrityksille, yrittäjille ja kotitalouksille.

Konsernin tytäryhtiöt ovat vapaaehtoisia henki-, eläke- ja säästövakuutuksia tarjoava Vakuutusosakeyhtiö Henki-Fennia, varainhoitopalveluja tarjoava Fennia Varainhoito Oy, kiinteistöhallinnointia tarjoava Fennia Kiinteistöt Oy, palveluyhtiö Fennia-palvelu Oy sekä lisäksi 19 kiinteistöyhtiötä. Fennia Vahinkovakuutus Oy (ent. Folksam) toimi konsernin tytäryhtiönä 1.5.2019 saakka, jolloin sen toiminta fuusioitiin osaksi konsernin emoyhtiön liiketoimintaa.

Fennia-konsernin liikevaihto kasvoi kaikissa merkittävässä liiketoimintaosioissa ja oli 996,5 miljoonaa euroa (511,2 milj. euroa). Fennia-konsernin vuosi 2019 oli hyvä. Konsernin tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja oli 122,0 miljoonaa euroa (-17,0 milj. euroa).

Konsernin vahinkovakuutusliiketoiminta kasvoi merkittävästi, pääosin vuoden 2018 lopulla hankitun Fennia Vahinkovakuutuksen liiketoiminnan johdosta. Konsernin vahinkovakuutusliiketoiminnan tulos oli 72,7 miljoonaa euroa (-41,2 milj. euroa). Tulokseen liittyi vuoden 2019 aikana useita vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä.

Konsernin henkivakuutusliiketoiminnan tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja, 49,2 miljoonaa euroa (24,2 milj. euroa), oli odotustenmukainen. Henkivakuutusliiketoiminnan maksutulo kasvoi merkittävästi ja liiketoiminnan kannattavuus parani. Maksutulon ja myös korvausten kasvua selittää asiakkaiden varautuminen tuleviin veromuutoksiin.

Fennia konsernin sijoitustoiminnan nettotuotot kirjanpidossa kasvoivat 296,7 miljoonaan euroon (-52,5 milj. euroa). Merkittävimpänä tekijänä sijoitustoiminnan parantuneeseen kirjanpidolliseen tulokseen oli sijoitussalkun muokkaaminen vastaamaan uutta tasehallintamallia ja tämän yhteydessä realisoituneet myyntivoitot. Viime vuoteen verrattuna pienentyneet arvonalentumiset, suuremmat arvonalentumisten palautukset sekä arvonnkorotukset paransivat myös tulosta.

Varainhoito liiketoiminnassa toteutettiin liiketoimintasiirto Fennia Varainhoidon täysin omistamaan Fennia Kiinteistöt Oy:öön. Liiketoimintasiirrossa ei toimiluvan varaiset kiinteistöhallinnoinnin liiketoimet siirtyivät Fennia Varainhoidon täysin omistamalle tytäryhtiölle.

Fennia Kiinteistökehitys vaihtoi nimensä kesäkuussa 2019 Fennia Kiinteistöt Oy:ksi. Nimenvaihdos toteutettiin edellä mainitun liiketoimintasiirron vuoksi selkeyttämään yhtiön liiketoiminnassa tapahtunutta muutosta.

Alustavien laskelmien mukaan konsernin vakavaraisuusasema säilyi vahvana koko vuoden 2019 ollen vuoden lopulla tasolla 215,8 prosenttia (209,2 %).

## Vahinkovakuutusliiketoiminta

Keskinäinen vahinkovakuutusyhtiö Fennia on Suomen neljänneksi suurin vahinkovakuuttaja. Vahinkoyhtiö tarjoaa lakisääteisiä ja vapaaehtoisia vahinkovakuutuksia yrityksille, yrittäjille ja kotitalouksille.

Vahinkoyhtiön voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja oli 83,2 miljoonaa euroa (-32,3 miljoonaa euroa).

Fennian vakuutusmaksutuotot kasvoivat tasolle 418,7 miljoonaa euroon (378,0 milj. euroa). Kasvua kertyi 10,7%. Merkittävin osa kasvusta tulee konsernin tytäryhtiö Fennia Vahinkovakuutus Oy:n fuusioimisesta osaksi konsernin emoyhtiön liiketoimintaa 1.5.2019 alkaen.

Vakuutusmaksutuottoon vaikutti alentavasti julkiseen potilasvakuutuspooliin kohdistunut lakimuutos. Lakimuutoksen vaikutus vakuutusmaksutuottoon oli arviolta -17,7 miljoonaa euroa ja muiden laskuteknisten muutosten vaikutus 3,2 miljoonaa euroa.

Korvauskulut kasvoivat tilivuonna tasolle 562,8 miljoonaa euroa (286,2 milj. euroa). Korvauskulujen kasvun taustalla on liiketoiminnan kasvu fuusioidun liiketoiminnan myötä, sekä eläkevastuiden diskonttaamisessa käytetyn koron alentaminen tasolta 1,5 % tasolle 0,0 %. Diskonttokoron alentamisen tulosvaikutus ja muut vähäiset laskutekniset muutokset olivat -227,8 miljoonaa euroa. Diskonttokoron alentamisen taustalla oli pitkien markkinakorkojen voimakas lasku vuoden 2019 aikana.

Korvauskulut laskivat julkisen potilasvakuutuspoolin lakimuutoksen johdosta arvion mukaan 18,0 miljoonaa euroa.

Henkilövakuutusten vakuutusmaksutuotto oli 136,5 miljoonaa euroa (117,2 milj. euroa) ja riskisuhde 162,2 prosenttia (68,5 %). Ilman vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä, vakuutusmaksutuotto oli 131,2 miljoonaa euroa (117,2 milj. euroa) ja riskisuhde 71,7 prosenttia (67,8 %).



Ajoneuvovakuutusten vakuutusmaksutuotto oli 161,9 miljoonaa euroa (139,2 milj. euroa) ja riskisuhde 125,6 prosenttia (62,0 %). Ilman vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä, vakuutusmaksutuotto oli 163,7 miljoonaa euroa (139,2 milj. euroa) ja riskisuhde 64,1 prosenttia (63,1 %).

Omaisuusvakuutusten ja muiden lajien vakuutusmaksutuotto oli 120,2 miljoonaa euroa (121,6 milj. euroa) ja riskisuhde 56,0 prosenttia (60,9 %). Ilman vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä, vakuutusmaksutuotto oli 138,2 miljoonaa euroa (121,6 milj. euroa) ja riskisuhde 60,2 prosenttia (59,2 %).

Liikekulut kasvoivat 153,1 miljoonaan euroon (100,4 milj. euroa). Liikekuluja kasvattivat liiketoiminnan laajentuminen fuusion myötä sekä kertaluonteiset erät. Kertaluonteisia kuluja syntyi aktivoitujen kehitysmenojen alaskirjauksista, yhteensä 37,7 miljoonaa euroa. Fennia on päättänyt korvata nykyiset tietojärjestelmänsä uusilla tulevien vuosien aikana. Tämän vuoksi useiden toteutettujen aktivoitujen kehityshankkeiden tulon tuotto-odotus muuttui merkittävästi ja johti alaskirjauksiin sekä poistoaikojen muutoksiin.

Fennia Vahinkovakuutus Oy:n fuusion yhteydessä emoyhtiö Fennia uudisti tasoitusmäärän laskuperusteet, jotka Finanssivalvonta hyväksyi hakemuksesta kesäkuussa 2019. Tasoitusmäärää purkautui tulosvaikutteisesti 258,7 miljoonaa euroa.

Fennian yhdistetty kulusuhde ilman perustekorkokulua oli 168,5 prosenttia (99,7 %), riskisuhde 117,5 prosenttia (63,6 %) ja toimintakulusuhde 51,0 prosenttia (36,0 %). Kertaerillä oikaistut vertailukelpoiset tunnusluvut olivat yhdistetyn kulusuhteen osalta 102,7%, riskisuhteen 65,2% ja toimintakulusuhteen osalta 37,6%.

Alustavien laskelmien mukaan Fennian vakavaraisuusasema säilyi erittäin vahvana koko vuoden 2019 ollen vuoden lopulla tasolla 256,6 prosenttia (279,8 %).

Fennia Vahinkovakuutuksen tulos kaudella 1.1-30.4.2019 oli 4,6 miljoonaa euroa. Vakuutusmaksutuloa kertyi 29,5 miljoonaa euroa ja korvauskulut olivat 19,2 miljoonaa euroa. Liikekulut olivat 5,7 miljoonaa euroa. Yhdistetty kulusuhde ilman perustekorkokulua oli 98,2 prosenttia.

## Henkivakuutusliiketoiminta

Henki-Fennia on erikoistunut vapaaehtoiisiin henki-, eläke- ja säästövakuutuksiin sekä vakuutukselliseen varainhoitoon.

Henki-Fennia on Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennian tytäryhtiö 100 prosentin omistusoosuudella. Henki-Fennian alakonserniin kuului tilikauden päättyessä yhdeksän (11) yhtiön täysin omistamaa kiinteistöyhtiötä ja yksi (1) kiinteistöyhtiö, jonka omistusosuus oli 88 prosenttia.



Alakonsernin liikevoitto oli 47,7 miljoonaa euroa (23,1 milj. euroa) ja emoyhtiön liikevoitto oli 47,4 miljoonaa euroa (24,2 milj. euroa).

Henki-Fennian kokonaismaksutulo jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen kasvoi 240,0 miljoonaan euroon (163,1 milj. euroa). Maksetut korvaukset olivat 177,7 miljoonaa euroa (95,6 milj. euroa). Takaisinostoja olivat 123,5 miljoonaa euroa (44,8 milj. euroa). Maksutulon kasvuun vaikutti liiketoiminnan kehittymisen lisäksi asiakkaiden varautuminen tuleviin veromuutoksiin. Säästösopimusten uusmerkinnät ja takaisinostot kasvoivat loppuvuonna.

Liikekulut olivat 15,6 miljoonaa euroa (14,8 milj. euroa). Yhtiön liikekustannussuhde (kuormitustulosta ml. rahastopalkkiot) oli 89,5 prosenttia (90,2 %).

Henki-Fenniassa purettiin aiemmin tehtyä korkotäydennystä 9,5 miljoonalla eurolla ja tulevien lisäetujen vastuuta 1,6 miljoonalla eurolla.

Henki-Fennian vakavaraisuusaste oli alustavien laskelmien mukaan 166,0 prosenttia (223,7 %). Eniten laskuun vaikutti vastuuvelan laskennassa tehdyt muutokset, alentunut korkotaso ja ehdotettu osingonjako.

## Varainhoito

Fennia Varainhoito Oy on sijoituspalveluja tarjoava yhtiö, joka tarjoaa laadukasta ja kustannustehokasta varainhoitoa niin yrityksille, yrittäjille, instituutioille kuin yksityishenkilöillekin.

Fennia Varainhoito on Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennian tytäryhtiö 100 prosentin omistussuudella. Varainhoidolla on yksi 100 prosenttisesti omistettu tytäryhtiö, Fennia Kiinteistöt Oy.

Fennia Varainhoito toteutti syyskuun alussa liiketoimintasiirron, jossa toimiluvan ulkopuoliseksi liiketoiminnaksi tulkittu kiinteistöhallinnointi siirrettiin tytäryhtiö Fennia Kiinteistöihin. Muutoksessa kiinteistöhallinnointipalvelut ja kiinteistöjen kehittäminen keskittyvät jatkossa tytäryhtiö Fennia Kiinteistöjen hoidettavaksi. Liiketoimintasiirron yhteydessä aiempi nimi, Fennia Kiinteistökehitys Oy muutettiin vastaamaan paremmin uutta liiketoimintaa kuvaavaksi Fennia Kiinteistöt Oy:ksi, joka rekisteröitiin kaupparekisteriin 17.6.2019.

Osana liiketoimintasiirtoa toteutettiin myös omistusjärjestely jossa aiemmin Fennia Kiinteistökehityksestä 30% omistanut Rakennuttajatoimisto Allianssi Oy myi kesäkuun alussa osuutensa Fennia Varainhoito Oy:lle. Fennia Kiinteistöt Oy on osakekaupan jälkeen 100 prosenttisesti Fennia Varainhoidon omistama. Fennia Varainhoidon tulos laski vertailuvuoteen verrattuna. Liikevoittoa pienensivät erityisesti investoinnit toiminnan

edelleen kehittämiseen ja syyskuun alussa toteutettu liiketoimintasiirto. Tilikauden tulos oli ennen veroja 0,6 miljoonaa euroa (1,5 milj. euroa). Hoidettavan varallisuuden määrä sen sijaan kasvoi 2,7 mrd. euroon (2,5 mrd. euroa) uusien asiakkuuksien ja sijoitetun varallisuuden arvonnousun johdosta. Fennia Kiinteistöjen tulos oli 0,1 miljoonaa euroa.

Fennia Varainhoidon ja Fennia Kiinteistöjen hallinnoima asiakasvarallisuus kasvoi ja oli yhteensä 3,3 miljardia euroa (3,1 mrd. euroa), josta konsernin sisäistä varallisuutta oli 2,6 miljardia euroa (2,5 mrd. euroa).

## Sijoitustoiminta

Sijoitustoiminnassa vuosi oli hyvä. Vahinkovakuutusyhtiössä sijoitustoiminnan nettotuotot kirjanpidossa kasvoivat 121,7 miljoonaan euroon (0,5 milj. euroa). Myyntivoittoja kertyi 96,8 miljoonaa euroa enemmän kuin vertailuvuonna. Viime vuoteen verrattuna myös pienentyneet arvonalentumiset sekä suuremmat arvonalentumisen palautukset paransivat tulosta 25,5 miljoonalla eurolla. Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle oli 11,2 prosenttia (1,6 %).

Henkiyhtiössä sijoitustoiminnan nettotuotot kirjanpidossa kasvoivat 181,3 miljoonaan euroon (-39,4 milj. euroa). Myyntivoittoja kertyi 39,2 miljoonaa euroa enemmän kuin viime vuonna. Viime vuoteen verrattuna myös pienentyneet arvonalentumiset, suuremmat arvonalentumisen palautukset sekä arvonorotukset paransivat tulosta 183,7 miljoonalla eurolla. Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle oli 7,6 prosenttia (2,4 %).

Fennia ja Henki-Fennia ottivat sijoitustoiminnassaan alkuvuodesta käyttöön uuden tasehallintamallin. Uuden strategian mukaan yhtiö suojaa aktiivisesti markkinaehtoisen vastuvelkansa arvomuutoksia korkojohdannaisilla. Korkosuojausten tavoitteena on pienentää markkinakorkojen muutoksen epäsuotuisaa vaikutusta yhtiön markkinaehtoiseen tulokseen ja vakavaraisuusasemaan.

Korkosuojaukset on toteutettu kirjanpidollisesti suojaavina. Johdannaisten arvomuutoksia ei kirjata tulosvaikutteisesti suojauksen ollessa tehokkuuslaskennan määrittelemissä rajoissa. Suojaukset ovat olleet tehokkaita koko vuoden 2019 ajan. Suojausaste on vuoden 2019 aikana vaihdellut välillä 60-80 prosenttia ollen loppuvuonna 2019 suojausvälin ylälaidassa.

Johdannaissopimukset on toteutettu hyvän luottoluokituksen omaavien vastapuolten kanssa. Johdannaissopimuksissa markkina-arvon muutoksia vastaan vaihdetaan valuutta päivittäin.

## Yritysjohto ja henkilöstö

Kertomusvuonna Fennian hallitukseen kuuluivat jäseninä teollisuusneuvos Mikael Ahlbäck (puheenjohtaja), kauppaneuvos Matti Pörhö (varapuheenjohtaja), hallituksen puheenjohtaja Henry Backlund, professori Eva Liljeblom, toimitusjohtaja Jyrki Mäkynen, Chief Digital Officer Anni Ronkainen, hallituksen varapuheenjohtaja Paul Stucki, Risto Tornivaara ja toimitusjohtaja Tomi Yli-Kyyny.

Hallitus piti kertomusvuoden aikana yhteensä 12 kokousta. Jäsenten läsnäoloprosentti oli 95 prosenttia. Yhtiön toimitusjohtajana on toiminut konsernijohtaja Antti Kuljukka.

Konsernin palveluksessa oli vuonna 2019 keskimäärin 1064 henkilöä (1009), joista emoyhtiön palveluksessa oli keskimäärin 919 henkilöä (859).

## Palkitseminen

Palkitsemisen lähtökohtana Fennia-konsernissa on kannustava, oikeudenmukainen, kohtuullinen sekä konsernin ja konserniyhtiöiden lyhyen ja pitkän tähtäimen etujen mukainen johdon ja henkilöstön palkitseminen. Palkitsemisjärjestelmät perustuvat ennalta määriteltujen, konsernin strategisista tavoitteista johdettujen tavoitteiden saavuttamiseen. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi konsernille on laadittu palkitsemisperiaatteet (palkkapolitiikka). Fennia-konsernin palkkapolitiikassa määritellään kaikkien fennialaisten palkan ja palkkioiden määräytymisen periaatteet. Fenniassa palkkapolitiikka nähdään kokonaisuutena, johon vaikuttavat mielenkiintoisen ja riittävän haastavan tehtäväkentän lisäksi hyvä johtaminen, henkilöstöedut ja rahallinen palkitseminen. Palkkapolitiikasta selviää myös se, miten jokainen fennialainen voi itseään ja omaa toimintaansa kehittämällä vaikuttaa palkkakehitykseensä ja mitkä ovat palkka- ja palkkioasioihin liittyvät vastuut yhtiössä.

Palkitsemisperiaatteiden mukaisesti palkitseminen on rakennettu epätervettä riskinottoa estävällä tavalla. Palkitsemisjärjestelmissä on mm. ennalta määrätty palkkiomaksimit, jotka rajoittavat palkkion enimmäismäärän ja force majeure -ehto, joka antaa hallitukselle oikeuden järjestelmien muuttamiseen kesken kauden, jos yhtiön taloudellinen asema on vaarantunut taikka olosuhteet ovat muutoin muuttuneet merkittävästi. Palkkioista päätettäessä noudatetaan "yhden yli" -periaatetta eli päätöksentekijänä palkitsemisasioissa on pääsääntöisesti palkittavan henkilön esimiehen esimies.

## Konsernirakenne

Keskinäisen Vakuutusyhtiö Fennian konsernitilinpäätökseen yhdistellään yhtiön 100 prosenttisesti omistama Vakuutusosakeyhtiö Henki-Fennia alakonsernitilinpäätöksen perusteella.

Keskinäisen Vakuutusyhtiö Fennian konsernitilinpäätökseen yhdistellään myös yhtiön 100 prosenttisesti omistama Fennia Varainhoito Oy. Konsernitilinpäätökseen yhdistellään lisäksi Fennia Varainhoito Oy:n tytäryhtiö Fennia Kiinteistöt Oy, josta Fennia Varainhoito Oy:n omistusosuus on 100 prosenttia. Fennia Varainhoito ei ole laatinut konsernitilinpäätöstä.

Fennia Vahinkovakuutus Oy on yhdistelty konsernitilinpäätökseen neljän kuukauden ajalta. Fennia Vahinkovakuutus Oy toimi konsernin tytäryhtiönä 1.5.2019 saakka jolloin sen toiminta fuusioitiin osaksi konsernin emoyhtiön liiketoimintaa. Vuonna 2018 Fennia Vahinkovakuutus Oy on yhdistelty konsernitilinpäätökseen yhden kuukauden ajalta.

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty eFennia Oy, josta Fennian omistusosuus on 20 prosenttia ja äänioikeus 63,6 prosenttia sekä Fennian 100 prosenttisesti omistama Fennia-palvelu Oy.

Konserniin kuului vuoden 2019 lopussa lisäksi 19 (26) kiinteistöyhtiötä, joista 10 (12) kuului Henki-Fennian muodostamaan alakonserniin. Vuoden aikana myytiin seitsemän kiinteistöyhtiötä. Konserniin on myös yhdistelty osakkuusyhtiönä Uudenmaan Pääomarahasto Oy.

## Riskien- ja vakavaraisuudenhallinta

Fennian konsernin riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan perustana toimii konserniyhtiöiden hallituksissa vahvistetut riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteet. Fennia-konsernissa riskienhallinnalla tarkoitetaan koordinoituja strategioita, prosesseja, periaatteita ja toimenpiteitä, joilla konserniin ja konserniyhtiöihin kohdistuvat riskit tunnistetaan, mitataan, hallitaan, seurataan ja raportoidaan. Vakavaraisuuden hallinnalla puolestaan tarkoitetaan strategioita, prosesseja, periaatteita ja toimenpiteitä, joilla ohjataan ja määritetään konserniyhtiöiden ja konsernin riskinkantokyky, riskinottohalukkuus ja riskinsietokyky sekä keskeisten riskien rajoitukset.

Riskienhallintajärjestelmän ohjausmalli perustuu ns. kolmen puolustuslinjan malliin, jota on tarkemmin kuvattu riskienhallintaa koskevassa liitetiedossa. Riskien- ja vakavaraisuuden hallintaa koskevien tehtävien valmistelua, ohjaamista, koordinoitua ja tiedon välittämistä varten konsernissa toimii riskienhallinnan johtoryhmä. Vakuutusyhtiöiden taseen hallintaa varten on perustettu konsernitasoinen tasehallintakomitea (ALCO).

Sijoitustoiminta perustuu yhtiöiden hallituksissa hyväksyttyihin ALM-suunnitelmiin, joissa määritellään muun muassa sijoitusallokaatio ja sijoitustoiminnan käytännön toimijoiden vastuut ja valtuudet. Sijoitusallokaatioita määrättäessä otetaan huomioon yhtiöiden riskinkantokyky.

Riskeistä sekä riskien- ja vakavaraisuuden hallinnasta on laadittu tilinpäätöksen liitetieto, jossa on selvitetty Fennia-konsernin merkittävimmät riskit sekä riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan yleiset periaatteet.

## Selvitys muista kuin taloudellisista tiedoista

Fennia julkaisee erillisen selvityksen muista kuin taloudellisista tiedoista. Kertomus julkaistaan Fennian verkkosivuilla [www.fennia.fi](http://www.fennia.fi).

## Yhteiskuntavastuuraaportti

Fennia julkaisee erillisen yhteiskuntavastuuraaportin. Raportti julkaistaan Fennian verkkosivuilla [www.fennia.fi](http://www.fennia.fi).

## Vakavaraisuutta ja taloudellista tilaa koskeva kertomus

Fennian, Henki-Fennian, Fennia Vahinkovakuutuksen ja Fennia konsernin vakavaraisuutta ja taloudellista tilaa koskevat kertomukset julkaistaan viimeistään 19.5.2020 Fennian verkkosivuilla [www.fennia.fi](http://www.fennia.fi).

## Näkymät alkaneella tilikaudella

Fennia-konserniin kuuluvan vahinkovakuutusliiketoiminnan arvioidaan vuonna 2020 raportoivan yhdistetyn kulusuhteen, joka on samalla tasolla kuin vertailuvuonna, ilman vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä. Tulevien investointien määrä ja ajallinen toteutuminen voivat kuitenkin vaikuttaa merkittävästikin vahinkovakuutusliiketoiminnan kannattavuuteen. Henkivakuutuksen operatiivisen tuloksen vuonna 2020 arvioidaan olevan vertailuvuoden mukainen. Varainhoidon tuloksen odotetaan paranevan, mutta säilyvän merkitykseltään pienenä Fennian-konsernin kannalta.

Sijoitustoiminnan tuloksen uskotaan olevan maltillinen. Toteuma voi poiketa merkittävästi arvioidusta, mikäli markkinatilanteen näkymät muuttuvat.

# Tilinpäätös

## Tuloslaskelma

Luvut ovat tuhatta euroa.

|                                                     | Liite | Emoyhtiö<br>2019 | Emoyhtiö<br>2018 | Konserni<br>2019 | Konserni<br>2018 |
|-----------------------------------------------------|-------|------------------|------------------|------------------|------------------|
| <b>Vakuutustekninen laskelma</b>                    | 2     |                  |                  |                  |                  |
| <b>Vahinkovakuutus</b>                              |       |                  |                  |                  |                  |
| <b>Vakuutusmaksutuotot</b>                          |       |                  |                  |                  |                  |
| Vakuutusmaksutulo                                   | 1     | 418 041          | 382 795          | 447 504          | 386 880          |
| Jälleenvakuuttajien osuus                           |       | -5 386           | -4 209           | -5 422           | -4 412           |
|                                                     |       | 412 655          | 378 586          | 442 082          | 382 469          |
| Vakuutusmaksuvastuun muutos                         |       |                  |                  |                  |                  |
| Kokonaismuutos                                      |       | -28 845          |                  |                  |                  |
| Fuusiossa siirtynyt vastuu                          |       | 34 265           |                  |                  |                  |
| Vakuutusmaksuvastuun muutos                         |       | 5 421            | -578             | 934              | 1 603            |
| Jälleenvakuuttajien osuus                           |       |                  |                  |                  |                  |
| Kokonaismuutos                                      |       | 1 039            |                  |                  |                  |
| Fuusiossa siirtynyt vastuu                          |       | -453             |                  |                  |                  |
| Jälleenvakuuttajien osuus                           |       | 585              |                  | 585              |                  |
| <b>Vakuutusmaksutuotot yhteensä</b>                 |       | 418 661          | 378 007          | 443 601          | 384 071          |
| <b>Korvauskulut</b>                                 |       |                  |                  |                  |                  |
| Maksetut korvaukset                                 |       | -362 699         | -312 492         | -382 014         | -317 678         |
| Jälleenvakuuttajien osuus                           |       | 1 822            | 13 992           | 2 248            | 14 011           |
|                                                     |       | -360 877         | -298 500         | -379 766         | -303 667         |
| Korvausvastuun muutos                               |       |                  |                  |                  |                  |
| Kokonaismuutos                                      |       | -324 809         |                  |                  |                  |
| Fuusiossa siirtynyt vastuu                          |       | 124 112          |                  |                  |                  |
| Korvausvastuun muutos                               |       | -200 697         | 35 483           | -200 719         | 32 385           |
| Jälleenvakuuttajien osuus                           |       |                  |                  |                  |                  |
| Kokonaismuutos                                      |       | 7 164            |                  |                  |                  |
| Fuusiossa siirtynyt vastuu                          |       | -8 391           |                  |                  |                  |
| Jälleenvakuuttajien osuus                           |       | -1 227           | -23 176          | -1 527           | -22 538          |
|                                                     |       | -201 924         | 12 307           | -202 246         | 9 847            |
| <b>Korvauskulut yhteensä</b>                        |       | -562 801         | -286 193         | -582 012         | -293 820         |
| <b>Liikekulut</b>                                   | 4     | -153 106         | -100 363         | -153 491         | -101 963         |
| Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta |       | -297 246         | -8 549           | -291 902         | -11 712          |
| <b>Tasoitusmäärän muutos</b>                        |       |                  |                  |                  |                  |
| Kokonaismuutos                                      |       | 222 499          |                  |                  |                  |
| Fuusiossa siirtynyt vastuu                          |       | 36 199           |                  |                  |                  |
| <b>Tasoitusmäärän muutos</b>                        |       | 258 699          | -24 474          | 258 699          | -15 727          |
| Vakuutustekninen kate                               |       | -38 547          | -33 023          | -33 203          | -27 439          |
| <b>Vakuutustekninen laskelma</b>                    |       |                  |                  |                  |                  |
| <b>Henkivakuutus</b>                                |       |                  |                  |                  |                  |
| <b>Vakuutusmaksutulo</b>                            |       |                  |                  |                  |                  |
| Vakuutusmaksutulo                                   |       |                  |                  | 240 966          | 164 142          |
| Jälleenvakuuttajien osuus                           |       |                  |                  | -1 022           | -1 063           |
| <b>Vakuutusmaksutulo yhteensä</b>                   |       |                  |                  | 239 945          | 163 079          |

|                                                          | Liite | Emoyhtiö<br>2019 | Emoyhtiö<br>2018 | Konserni<br>2019 | Konserni<br>2018 |
|----------------------------------------------------------|-------|------------------|------------------|------------------|------------------|
| <b>Osuus sijoitustoiminnan nettotuotosta</b>             |       |                  |                  | 182 902          | -39 615          |
| <b>Muut vakuutustekniset tuotot</b>                      |       |                  |                  |                  |                  |
| <b>Korvauskulut</b>                                      |       |                  |                  |                  |                  |
| Maksetut korvaukset                                      |       |                  |                  | -178 018         | -95 505          |
| Jälleenvakuuttajien osuus                                |       |                  |                  | 309              | -32              |
| Korvausvastuun muutos                                    |       |                  |                  | -8 326           | -2 340           |
| Kannansiirto                                             |       |                  |                  |                  |                  |
| <b>Korvauskulut yhteensä</b>                             |       |                  |                  | -186 035         | -97 877          |
| <b>Vakuutusmaksuvastuun muutos</b>                       |       |                  |                  | -171 926         | 13 378           |
| Kannansiirto                                             |       |                  |                  |                  |                  |
| <b>Liikekulut</b>                                        |       |                  |                  | -15 398          | -14 658          |
| Vakuutustekninen tulos                                   |       |                  |                  | 49 488           | 24 306           |
| <b>Muu kuin vakuutustekninen laskelma</b>                |       |                  |                  |                  |                  |
| Vahinkovakuutuksen tekninen kate                         |       |                  |                  | -33 203          | -27 439          |
| Henkivakuutuksen tekninen tulos                          |       |                  |                  | 49 488           | 24 306           |
| <b>Sijoitustoiminnan tuotot</b>                          | 6     | 162 254          | 80 481           | 273 647          | 141 948          |
| <b>Sijoitusten arvonorotus</b>                           |       |                  |                  | 94 712           | 13 095           |
| <b>Sijoitustoiminnan kulut</b>                           | 6     | -40 522          | -80 027          | -70 434          | -160 909         |
| <b>Sijoitusten arvonorotusten oikaisu</b>                |       |                  |                  | -1 263           | -46 665          |
|                                                          |       | 121 732          | 454              | 296 662          | -52 532          |
| <b>Sijoitustoiminnan nettotuotto-osuuden siirto</b>      |       |                  |                  | -182 902         | 39 615           |
| <b>Muut tuotot</b>                                       |       |                  |                  |                  |                  |
| Sijoituspalvelutoiminnan tuotot                          |       |                  |                  | 6 512            | 5 181            |
| Muut                                                     |       | 75               | 44               | 1 558            | 4 486            |
|                                                          |       | 75               | 44               | 8 070            | 9 667            |
| <b>Muut kulut</b>                                        |       |                  |                  |                  |                  |
| Sijoituspalvelutoiminnan kulut                           |       |                  |                  | -8 375           | -6 320           |
| Muut                                                     |       | -23              | 223              | -7 703           | -4 315           |
|                                                          |       | -23              | 223              | -16 078          | -10 635          |
| <b>Voitto/tappio varsinaisesta toiminnasta</b>           |       | 83 236           | -32 301          | 122 037          | -17 017          |
| <b>Osuus osakkuusyritysten tappioista/voitoista</b>      |       |                  |                  | -49              |                  |
| <b>Voitto/tappio ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja</b> |       | 83 236           | -32 301          | 121 988          | -17 017          |
| <b>Tilinpäätössiirrot</b>                                |       |                  |                  |                  |                  |
| Poistoeron muutos                                        |       | 1 195            | -237             |                  |                  |
| <b>Tuloverot</b>                                         |       |                  |                  |                  |                  |
| Tilikauden verot                                         |       | -11 529          | -202             | -22 915          | -2 590           |
| Aikaisempien tilikausien verot                           |       | 172              | 313              | 582              | 884              |
| Laskennalliset verot                                     |       |                  |                  | 3 484            | 134              |
|                                                          |       | -11 357          | 111              | -18 849          | -1 571           |
| <b>Vähemmistöosuudet</b>                                 |       |                  |                  | -317             | -915             |
| Tilikauden voitto/tappio                                 |       | 73 075           | -32 427          | 102 821          | -19 503          |

## Tase

Luvut ovat tuhatta euroa.



## Vastaavaa

|                                                                       | Liite | Emoyhtiö<br>2019 | Emoyhtiö<br>2018 | Konserni<br>2019 | Konserni<br>2018 |
|-----------------------------------------------------------------------|-------|------------------|------------------|------------------|------------------|
| <b>Aineettomat hyödykkeet</b>                                         |       |                  |                  |                  |                  |
| Aineettomat oikeudet                                                  | 14    | 70 771           |                  |                  |                  |
| Muut pitkävaikutteiset menot                                          | 14    | 11 328           | 45 475           | 14 443           | 50 461           |
| Liikearvo                                                             |       |                  |                  | 67 332           | 74 989           |
| Ennakkomaksut                                                         | 14    |                  | 12 682           | 872              | 14 310           |
|                                                                       |       | 82 099           | 58 157           | 82 647           | 139 760          |
| <b>Sijoitukset</b>                                                    | 7     |                  |                  |                  |                  |
| Kiinteistösijoitukset                                                 |       |                  |                  |                  |                  |
| Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet                                     | 8     | 175 279          | 179 123          | 324 776          | 371 222          |
| Kiinteistösijoitusrahastot                                            | 8     | 45 500           |                  | 53 853           |                  |
| Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä                             | 8     | 76 382           | 116 522          |                  |                  |
| Lainasaamiset omistusyhteisyrittäyksiltä                              |       |                  |                  | 1 843            | 1 843            |
|                                                                       |       | 297 161          | 295 645          | 380 473          | 373 065          |
| Sijoitukset saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteisyrittäyksissä |       |                  |                  |                  |                  |
| Osakkeet ja osuudet saman konsernin yrityksissä                       | 9     | 68 486           | 174 484          |                  |                  |
| Osakkeet ja osuudet osakkuusyrittäyksissä                             | 9     |                  |                  | 1 471            | 2 070            |
| Yhteensä                                                              |       | 68 486           | 174 484          | 1 471            | 2 070            |
| Muut sijoitukset                                                      |       |                  |                  |                  |                  |
| Osakkeet ja osuudet                                                   | 13    | 729 696          | 817 852          | 976 420          | 1 138 293        |
| Rahoitusmarkkinavälineet                                              |       | 571 312          | 132 921          | 966 890          | 575 428          |
| Kiinnelainasaamiset                                                   |       | 29 221           | 30 467           | 31 918           | 33 254           |
| Muut lainasaamiset                                                    | 10    | 23 793           | 28 483           | 24 604           | 29 290           |
| Talletukset                                                           |       |                  | 1 100            |                  | 1 100            |
|                                                                       |       | 1 354 023        | 1 010 823        | 1 999 832        | 1 777 365        |
| Jälleenvakuutustalletesaamiset                                        |       | 62               | 24               | 62               | 82               |
| <b>Sijoitukset yhteensä</b>                                           |       | 1 719 732        | 1 480 976        | 2 381 838        | 2 152 583        |
| <b>Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset</b>   |       |                  |                  | 1 235 561        | 1 024 979        |
| <b>Saamiset</b>                                                       |       |                  |                  |                  |                  |
| Ensivakuutustoiminnasta                                               |       |                  |                  |                  |                  |
| Vakuutuksenottajilta                                                  |       | 76 686           | 67 458           | 76 824           | 84 811           |
| Jälleenvakuutustoiminnasta                                            |       | 952              | 544              | 1 261            | 594              |
| Muut saamiset                                                         |       | 62 097           | 67 707           | 80 289           | 90 081           |
| Laskennalliset verosaamiset                                           |       |                  |                  | 3 308            | 2 086            |
|                                                                       |       | 139 735          | 135 708          | 161 682          | 177 572          |
| <b>Muu omaisuus</b>                                                   |       |                  |                  |                  |                  |
| Aineelliset hyödykkeet                                                |       |                  |                  |                  |                  |
| Koneet ja kalusto                                                     | 14    | 7 354            | 8 968            | 7 631            | 9 553            |
| Tavaravarastot                                                        |       | 390              | 289              | 402              | 606              |
|                                                                       |       | 7 743            | 9 256            | 8 033            | 10 159           |
| Rahat ja pankkisaamiset                                               |       | 44 533           | 44 663           | 84 713           | 123 346          |
| Yhteensä                                                              |       | 52 276           | 53 920           | 92 746           | 133 504          |
| <b>Siirtosaamiset</b>                                                 |       |                  |                  |                  |                  |
| Korot ja vuokrat                                                      |       | 9 173            | 1 033            | 15 717           | 7 158            |
| Muut siirtosaamiset                                                   |       | 9 735            | 12 617           | 13 377           | 17 046           |
|                                                                       |       | 18 909           | 13 651           | 29 094           | 24 204           |
|                                                                       |       | 2 012 751        | 1 742 412        | 3 983 568        | 3 652 602        |

## Vastattavaa

|                                                     | Liite | Emo-<br>yhtiö<br>2019 | Emoyhtiö<br>2018 | Konserni<br>2019 | Konserni<br>2018 |
|-----------------------------------------------------|-------|-----------------------|------------------|------------------|------------------|
| <b>Oma pääoma</b>                                   | 17    |                       |                  |                  |                  |
| Pohjarahasto                                        |       | 7 703                 | 7 703            | 7 703            | 7 703            |
| Arvonkorotusrahasto                                 |       | 583                   | 583              | 583              | 583              |
| Varmuusrahasto                                      |       | 245 747               | 278 174          | 245 747          | 278 174          |
| Hallituksen käyttövarat                             |       | 59                    | 59               | 59               | 59               |
| Edellisten tilikausien voitto                       |       |                       |                  | 63 266           | 50 342           |
| Tilikauden voitto/tappio                            |       | 73 075                | -32 427          | 102 821          | -19 503          |
| Yhteensä                                            |       | 327 167               | 254 092          | 420 179          | 317 358          |
| <b>Tilinpäätössiirtojen kertymä</b>                 |       |                       |                  |                  |                  |
| Poistoero                                           |       | 769                   | 1 571            |                  |                  |
| <b>Vähemmistöosuudet</b>                            |       |                       |                  | 2 149            | 2 349            |
| <b>Vakuutustekninen vastuovelka</b>                 |       |                       |                  |                  |                  |
| Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksuvastuu              |       | 155 720               | 126 875          | 154 681          | 156 172          |
| Jälleenvakuuttajien osuus                           |       | -1 039                |                  |                  |                  |
| Yhteensä                                            |       | 154 681               | 126 875          | 154 681          | 156 172          |
| Henkivakuutuksen vakuutusmaksuvastuu                |       |                       |                  | 421 455          | 449 851          |
| Vahinkovakuutuksen korvausvastuu                    |       | 1 312 921             | 988 112          | 1 312 921        | 1 112 202        |
| Jälleenvakuuttajien osuus                           |       | -12 890               | -5 727           | -12 890          | -14 418          |
| Yhteensä                                            |       | 1 300 031             | 982 386          | 1 300 031        | 1 097 784        |
| Henkivakuutuksen korvausvastuu                      |       |                       |                  | 150 473          | 152 745          |
| Vahinkovakuutuksen tasoitusmäärä                    |       | 113 758               | 336 258          | 113 758          | 372 457          |
| <b>Vakuutustekninen vastuovelka yhteensä</b>        |       | 1 568 470             | 1 445 518        | 2 140 398        | 2 229 010        |
| <b>Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuovelka</b> |       |                       |                  | 1 237 902        | 1 026 981        |
| <b>Velat</b>                                        |       |                       |                  |                  |                  |
| Jälleenvakuutustoiminnasta                          |       | 1 236                 | 422              | 2 011            | 2 786            |
| Muut velat                                          |       | 76 358                | 16 018           | 119 753          | 29 919           |
| Laskennalliset verovelat                            |       |                       |                  | 7 602            | 9 871            |
| Yhteensä                                            |       | 77 595                | 16 440           | 129 366          | 42 576           |
| <b>Siirtovelat</b>                                  |       | 38 750                | 24 790           | 53 573           | 34 328           |
| Yhteensä                                            |       | 2 012 751             | 1 742 412        | 3 983 568        | 3 652 602        |

# Emoyhtiön rahoituslaskelma

## Epäsuora rahoituslaskelma

Luvut ovat tuhatta euroa.

|                                                                                                      | 2019            | 2018           |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|----------------|
| <b>Liiketoiminnan rahavirta</b>                                                                      |                 |                |
| Voitto varsinaisesta toiminnasta                                                                     | 71 880          | -32 190        |
| Oikaisut                                                                                             |                 |                |
| Vakuutusteknisen vastuuvelan muutos                                                                  | 122 952         | 12 746         |
| Sijoitusten arvonalentumiset ja arvonnkorotukset                                                     | -5 024          | 20 470         |
| Suunnitelman mukaiset poistot                                                                        | 61 924          | 13 152         |
| Muut oikaisut                                                                                        | -103 839        | 4 295          |
| Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta                                                               | 147 893         | 18 473         |
| Käyttöpääoman muutos:                                                                                |                 |                |
| Lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten lisäys/vähennys                                            | -10 089         | 8 776          |
| Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys/vähennys                                                  | 64 492          | 178            |
| Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja                                                | 202 296         | 27 427         |
| Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista                                      | -191            | -102           |
| Maksetut välittömät verot                                                                            | 22 379          | 3 974          |
| <b>Liiketoiminnan rahavirta</b>                                                                      | <b>224 484</b>  | <b>31 299</b>  |
| <b>Investointien rahavirta</b>                                                                       |                 |                |
| Investoinnit sijoituksiin (pl. rahavarat)                                                            | -235 223        | -29 960        |
| Luovutustulot sijoituksista (pl. rahavarat)                                                          | 92 673          | -4 082         |
| Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden sekä muun omaisuuden investoinnit ja luovutustulot (netto) | -47 673         | -15 073        |
| <b>Investointien rahavirta</b>                                                                       | <b>-190 222</b> | <b>-49 115</b> |
| <b>Rahoituksen rahavirta</b>                                                                         |                 |                |
| Maksetut osingot/takuupääoman korot ja muu voitonjako                                                | -               | -              |
| Rahavarojen muutos                                                                                   | 34 262          | -17 816        |
| <b>Rahavarat tilikauden alussa</b>                                                                   | <b>44 663</b>   | <b>62 480</b>  |
| <b>Sulautumisen osuus</b>                                                                            | <b>34 132</b>   | <b>-</b>       |
| <b>Rahavarat tilikauden lopussa</b>                                                                  | <b>44 533</b>   | <b>44 663</b>  |
|                                                                                                      | <b>34 262</b>   | <b>-17 816</b> |

# Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Tilinpäätös on laadittu kirjanpito-, osakeyhtiö- ja vakuutusyhtiölakien sekä vakuutusyhtiöitä valvovien viranomaisten päätöksiä, määräyksiä ja ohjeita noudattaen.

## Sijoitusten kirjanpitoarvo

Rakennukset ja rakennelmat esitetään taseessa suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennetyn hankintamenon tai sitä alemman käyvän arvon määräisinä. Kiinteistöosakkeet sekä maa- ja vesialueet esitetään taseessa hankintamenon tai sitä alemman käyvän arvon määräisinä. Rakennuksiin kohdistuvat tuloutetut arvonnkorotukset poistetaan suunnitelman mukaan.

Sijoitusomaisuusluonteiset osakkeet ja osuudet esitetään taseessa hankintamenon tai sitä alemman käyvän arvon määräisinä. Käyttöomaisuusluonteiset osakkeet ja osuudet kirjataan hankintamenuon tai sitä alemman käypään arvoon, jos arvonalentumista pidetään pysyvänä. Hankintamenuo lasketaan keskihintaa käyttäen.

Rahoitusmarkkinavälineet esitetään taseessa hankintamenon määräisinä. Hankintamenuo lasketaan keskihintaa käyttäen. Rahoitusmarkkinavälineiden nimellisarvon ja hankintamenon välinen erotus jaksotetaan korkotuotoiksi tai niiden vähennykseksi rahoitusmarkkinavälineen juoksuaikana. Vastaerä merkitään hankintamenon lisäykseksi tai vähennykseksi. Korkotason vaihtelusta aiheutuvia arvonnmuutoksia ei ole kirjattu. Liikkeen laskijan luottokelpoisuuteen liittyvät arvonnalentumiset kirjataan tulokseen.

Lainasaamiset ja talletukset esitetään taseessa nimellisarvon tai tätä pysyvästi alemman todennäköisen arvon määräisenä.

Sijoituksista aikaisemmin tehdyt arvonnalennukset palautetaan tulosvaikutteisesti enintään alkuperäiseen hankintamenuon saakka käyvän arvon noustessa.

Valuuttajohdannais sopimuksia käytetään ensisijaisesti sijoitussalkkujen suojaukseen valuuttakurssiriskiltä ja hintariskiltä soveltamalla käyvän arvon suojausta. Kirjanpidollisesti johdannaisia kuitenkin käsitellään pääasiassa ei-suojaavina, vaikka johdannaiset toimivat tehokkaina suojauksina. Tilikauden aikana sopimusten sulkemisesta ja raukeamisesta syntyneet voitot ja tappiot on kirjattu tilikauden tuotoksi tai kuluksi. Ei-suojaavasti käsitellyn johdannais sopimuksen käyvän arvon ja sitä korkeamman kirjanpitoarvon/sopimuskurssin negatiivinen erotus kirjataan kuluksi. Realisoitumattomia tuottoja ei kirjata.

Korkojohdannaisia käytetään markkinaehtoisen vastuuvulan korkoriskin suojaamiseen tulevaisuuden arvonnmuutoksia vastaan yhtiön riskienhallinnan mukaisesti. Näitä korkojohdannaisia on käsitelty kirjanpidollisesti suojaavina. Suojauslaskentaa käytettäessä johdannaisen negatiivinen arvonnmuutos jätetään kirjaamatta kuluksi siltä osin kuin suojattavan kohteen arvonnmuutos kattaa sen ja edellyttäen että suojaus on tehokas. Mikäli kuitenkin suojaavien korkojohdannaisen negatiivinen arvonnmuutos ylittää suojattavan markkinaehtoisen vastuuvulan positiivisen arvonnmuutoksen, ylitys kirjataan sijoitusten

arvonalentumisiin. Korkojohdannaisista merkitään tilikauden tuotoksi ja kuluksi sopimuksen perusteella tilikauteen kohdistuvat korot. Kirjanpidollisesti suojaavien korkojohdannaisten sulkemisen yhteydessä syntyvä voitto tai tappio jaksotetaan kunkin johdannaissopimuksen juoksuajalle.

Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset arvostetaan käypään arvoon ja käyvän arvon muutos merkitään tuloslaskelmaan tuotoksi tai kuluksi.

## **Muun omaisuuden kuin sijoitusten kirjanpitoarvo**

Muina pitkävaikutteisina menoina on aktivoitu huoneistojen perusparannusmenot sekä tietojärjestelmien suunnittelumenot ja lisäksi taseeseen on aktivoitu liikearvo. Ne ja kalusto esitetään taseessa suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennetyn hankintamenon määräisinä. Tietojärjestelmien aktivoinneista kirjataan arvonalennuksia, mikäli aktivoinnin ei voida enää katsoa tuottavan tuloa vastaisuudessa.

Vakuutusmaksusaamiset merkitään taseeseen todennäköiseen arvoon ja muut saamiset nimellisarvoon tai tätä pysyvästi alempaan todennäköiseen arvoon. Vakuutusmaksusaamisten nimellisarvosta on vähennetty kokemusperäinen raukeaminen, jolloin saadaan niiden todennäköinen arvo. Saaminen, josta ei todennäköisesti saada maksusuoritusta, kirjataan luottotappioksi.

## **Suunnitelman mukaiset poistot**

Suunnitelman mukaiset poistot lasketaan hankintamenosta arvioidun taloudellisen vaikutusajan mukaan tasapoistoin. Arvioidut poistoajat ovat keskimäärin seuraavat:

- Atk-ohjelmat, 3–7 vuotta
- Tietojärjestelmien suunnittelumenot, 3–10 vuotta
- Muut pitkävaikutteiset menot, 3–10 vuotta
- Liikearvo, 10 vuotta
- Toimisto-, liike- ja teollisuusrakennukset, 20–75 vuotta
- Rakennusten ainesosat, 10–20 vuotta
- Kuljetusvälineet ja atk-laitteet, 3–5 vuotta
- Konttorikoneet ja -kalusto, 7 vuotta

## **Sijoitusten arvonorotukset**

Sijoitusomaisuusluonteisten sijoitusten arvonorotukset ja niiden oikaisut kirjataan tulosvaikutteisesti. Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset arvostetaan käypään arvoon ja muutokset kirjataan tulosvaikutteisesti.

Käyttöomaisuusluonteisten sijoitusten arvonorotukset ja niiden peruutukset kirjataan sidotussa omassa pääomassa olevaan arvonorotusrahastoon. Rakennusten tuloutettu arvonorotus poistetaan suunnitelman mukaan.

## **Sijoitusten käypä arvo**

Kiinteistöjen ja kiinteistöosakkeiden arvoina käytetään korkeintaan markkinaperusteisia käypiä arvoja. Kohteet arvioidaan kassavirtaan perustuvalla tuottoarvomenetelmällä. Kiinteistösijoitusten vuosittaiseen käyvän arvon määrittämiseen osallistuu ulkopuolinen auktorisoitu kiinteistöarvioitsija ja yhtiön omat asiantuntijat.

Tytäryrityksenä olevan henkivakuutusyhtiön osakkeiden ja osuuksien käypä arvo perustuu Embedded Value -menetelmään. Tytäryhtiön Embedded Value perustuu muunnettuun Solvenssi II -taseeseen.

Noteerattujen arvopapereiden sekä sellaisten arvopapereiden, joille on olemassa markkinat, käypänä arvona käytetään vuoden viimeisintä saatavilla olevaa jatkuvan kaupan käynnin mukaista kurssia tai sen puuttuessa viimeisintä kaupankäyntikurssia.

Noteeraamattomien arvopapereiden käypänä arvona käytetään todennäköistä luovutus hintaa, jäljellä olevaa hankintamenoa tai substanssiin pohjautuvaa arvoa. Pääomasijoitusrahasto-osuuksien käypänä arvona on käytetty hallinnointiyhtiön ilmoittamaa arviota rahaston käyvästä arvosta tai sen puuttuessa hankintamenoa.

Johdannaisopimukset arvostetaan tilinpäätöspäivän markkinanoteeraukseen perustuen tai sen puuttuessa tilinpäätöspäivän swap-markkinanoteerauksista johdettuihin diskontto- ja termiinikorkokäyriin sekä tilinpäätöspäivän valuuttakursseihin perustuen.

Saamisten käypänä arvona käytetään nimellisarvoa tai sitä alemmaa todennäköistä arvoa.

## **Ulkomaanrahan määräiset erät**

Ulkomaanrahan määräiset liiketapahtumat kirjataan tapahtumapäivän kurssiin. Tilinpäätöksessä ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat sekä sijoitusten käyvät arvot on muutettu euroiksi käyttäen Euroopan keskuspankin julkaisemia tilinpäätöspäivän viitekurssveja. Sekä tilikauden aikana, että tilinpäätöksessä syntyneet kurssivoitot ja -tappiot merkitään kyseisten tulojen ja menojen oikaisueriksi tai sijoitustoiminnan tuotoiksi ja kuluiksi, mikäli kurssierot liittyvät rahoitustapahtumiin. Vakuutusteknisen laskelman kurssieroja ei ole tuloslaskelmassa siirretty sijoitustoiminnan tuottoihin/kuluihin. Siirtämättä jättämisellä ei ole vaikutusta tuloslaskelman antamaan oikeaan ja riittävään kuvaan tuloksen muodostumisesta.

## **Henkilökunnan eläkejärjestelyt**

Konserniyhtiöiden henkilöstön eläketurva on järjestetty Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Elossa ja fuusiossa siirtyneiden henkilöstön eläketurva on Eläkevakuutusyhtiö Veritaksessa. Tilivuoteen kohdistuvat eläkemenot on kirjattu suoriteperusteisesti kuluksi.

## **Tilinpäätössiirtojen kertymä ja laskennallisen veron käsittely**

Konserniyhtiöiden tilinpäätöksissä ja konsernitilinpäätöksessä laskennalliset verovelat kirjataan kokonaisuudessaan, ja saaminen siihen määrään asti kuin on todennäköistä, että tulevaisuudessa syntyy verotettavaa tuloa, jota vastaan se pystytään hyödyntämään. Laskennalliset verot lasketaan käyttämällä tilinpäätöspäivän mennessä vahvistettua verokantaa.

## **Vahinkovakuutuksen maksuvastuu**

Maksuvastuu määrittämisessä käytetään Pro rata-menetelmää. Maksuun laskennassa otettiin käyttöön uusi tietovarasto, jolloin laskennan pohjana olevan tiedon tason parantua maksuvastuu pieneni 3,2 miljoonaa euroa.

## **Vahinkovakuutuksen korvausvastuu**

Korvausvastuuta laskettaessa noudatetaan sekä vakuutusyhtiölain että sosiaali- ja terveysministeriön ja Finanssivalvonnan määräyksiä ja ohjeita.

Korvausvastuu sisältää tilivuoden jälkeen yhtiön suoritettavaksi tulevat korvausmäärät, jotka aiheutuvat tilivuonna tai aikaisemmin sattuneista vahingoista ja muista vakuutus-tapahtumista.

Yhtiö muutti eläkeuutoisen vastuuvelan diskonttauskorkoa 1,5 prosentista 0,0 prosenttiin. Samalla laskenta siirrettiin samaan ympäristöön vakavaraisuuslaskennan kanssa. Tästä johtuen vastuuvetka kasvoi lakisääteisen ja yksityistapaturmavakuutuksen, liikennevakuutuksen sekä vastuuvakuutuksen osalta yhteensä 227,8 miljoonalla eurolla. Potilasvakuutuksessa tulevan lakimuutoksen johdosta Vammaispalvelulain mukainen regressioikeus poistui, minkä johdosta vastuuvetka pieneni noin 18,0 miljoonaa euroa. Muihin korvausvastuun osiin ei sovelleta korkoutusta.

Yhtiö käyttää eläkevarausten laskennassa vakuutusyhtiöiden yleisesti käyttämää vuonna 2016 päivitettyä kuolevuusmallia luottamustasolla 75,0 prosenttia.

Korvausvastuuseen kuuluu myös erikseen taseessa esitettävä tasoitusmäärä. Tasoitusmäärä on runsasvahinkoisten vuosien varalle laskettu puskuri. Tasoitusmäärän suuruus määräytyy Finanssivalvonnan yhtiölle vahvistamien perusteiden mukaan, joissa tapahtui vuonna 2019 olennaisia muutoksia sekä ylärajan että parametrien osalta. Uudeksi ylärajaksi määritettiin tasoitusmäärän tavoitetaso. Tästä muutoksesta johtuen tasoitusmäärä pieneni noin 260,0 miljoonaa euroa.

## **Henkivakuutuksen vastuuvetka**

Vastuuvetkaa laskettaessa noudatetaan sekä vakuutusyhtiölain että sosiaali- ja terveysministeriön ja Finanssivalvonnan määräyksiä ja ohjeita.

Sijoituksien arvonkehitykseen sidottuihin vakuutuksiin (sijoitussidonnaiset vakuutukset) ei liity laskuperustekorkoa. Muiden vakuutusten osalta vastuovelka lasketaan vakuutuskohtaisesti ja käytettävä laskuperustekorko vaihtelee seuraavasti:

- Yksilöllisissä henki- ja eläkevakuutuksissa käytettävä laskuperustekorko on välillä 1-4,5 prosenttia, koron määrä riippuu vakuutuksen alkamisajankohdasta. Uusissa eläkevakuutus sopimuksissa laskuperustekorko on 1 prosenttia.
- Kapitalisaatiosopimusten laskuperustekorko on välillä 0-2,5 prosenttia, koron määrä riippuu sopimuksen alkamisajankohdasta ja kohderyhmästä.
- Ryhmäeläkevakuutuksen laskuperustekorko on 0-3,5 prosenttia. Uudet ryhmäeläke-vakuutukset ovat vuosikorollisia (laskuperustekorko on 0 prosenttia).

Laskuperustekorkovaatimuksen täyttämiseksi vastuovelkaa on täydennetty aiemmissa tilinpäätöksissä. Korkotäydennysvastuu 31.12.2019 oli noin 105,2 miljoonaa euroa. Täydennysten ansiosta vuotuinen sijoitustoiminnalle tuleva vähimmäistuottovaade laskuperustekorkoisen vakuutuskannan osalta on 1,0 prosenttia.

## Kohtuusperiaate

Vakuutusyhtiölain 13 luvun 2 §:n mukaan henkivakuutusyhtiön on noudatettava ns. kohtuusperiaatetta sellaisten vakuutusten kohdalla, joilla on vakuutus sopimuksen mukaan oikeus vakuutusten mahdollisesti tuottamien ylijäämien mukaan jaettaviin lisäetuihin. Tämä periaate edellyttää, että kohtuullinen osa näiden vakuutusten tuottamasta ylijäämästä tulee palauttaa lisäetuina kyseisille vakuutuksille, mikäli vakavaraisuusvaatimukset eivät tätä estä.

Henki-Fennian tavoitteena on antaa ylijäämän jakoon oikeutettujen vakuutusten vakuutussäästöille pitkällä aikavälillä vähintään riskittömän koron mukainen bruttotuotto. Lisäetujen jakamisessa otetaan huomioon vakuutuksen kesto ja takaisinosto-oikeus. Annettava tuotto määräytyy yhtiön sijoitusten pitkäaikaisen nettotuoton perusteella.

Vakuutuksen kokonaiskorolla tarkoitetaan vakuutus sopimuksen laskuperustekorona ja kyseiselle sopimukselle hyvitettävien lisäetujen yhteismäärää. Hyvitettävien lisäetujen määrään vaikuttaa sopimuksen laskuperustekorona taso. Kun yhtiön saama sijoitusten nettotuotto on matala, alennetaan lisäetujen tasoa. Tällöin vakuutusten, joiden laskuperustekorko on matala, kokonaiskorko voi jäädä pienemmäksi kuin vakuutusten, joiden laskuperustekorko on korkea. Kun sijoitusten nettotuotto on korkea, voivat vakuutukset, joilla on matala laskuperustekorko, saada suurempaa kokonaiskorkoa kuin vakuutukset, joilla on korkea laskuperustekorko.

Lisäetujen tasossa pyritään jatkuvuuteen, minkä johdosta sijoitustuotoista syntyneitä ylijäämiä voidaan jaksottaa annettavaksi lisäetuina kyseiselle vakuutusryhmälle tulevana vuosina.

Lisäetujen tasoa rajoittavat omistajan asettamat pääoman tuottovaatimukset sekä yhtiön vakavaraisuustavoite. Vakavaraisuustavoite asetetaan sellaiseksi, että kaikki lainsäätäjän



edellyttämät vakavaraisuusrajat ylittyvät ja että yhtiön on mahdollista ottaa riskiä sijoitustoiminnassa siinä määrin kuin vakavaraisuuden ylläpito, vastuuvelan tuottovaade ja omistajan tuottovaade edellyttävät.

Henki-Fennian hallitus päättää vakuutuksille annettavista lisäeduista vuosittain. Etukäteen vahvistettujen lisätujen määrää voidaan kuitenkin muuttaa myös kesken vuoden, mikäli vakavaraisuus tai yleinen markkinatilanne sitä edellyttävät.

Riskihenkivakuutuksissa kohtuusperiaatetta sovelletaan kuolemantapausturvien ja työkyvyttömyysturvien osalta nimetyille vakuutusryhmille korotettujen korvaussummien muodossa.

Lisätutavoitteet eivät ole sitovia, eivätkä ne ole osa yhtiön ja vakuutuksenottajan välistä vakuutussopimusta. Lisätutavoitteet ovat voimassa toistaiseksi ja yhtiö pidättää itsellään oikeuden lisätutavoitteiden muuttamiseen.

## **Kohtuusperiaatteen toteutuminen vuonna 2019**

Henki-Fennian antamat lisäedut vuonna 2019 vastaavat yhtiön kohtuusperiaatteessaan asettamia tavoitteita. Vakuutuksille annettava tuotto määräytyy yhtiön sijoitusten pitkäaikaisen nettotuoton perusteella. Lisätujen tasossa pyritään jatkuvuuteen. Lisäetuja annettaessa otetaan huomioon yhtiön vakavaraisuusasema.

Yhtiön saama sijoitustuotto oli kohtalainen vuonna 2019. Pitkään jatkuneesta erittäin matalasta korkotasosta johtuen yhtiö on siirtänyt vuosittain osan tuloksestaan korkotäydennysvastuuseen käytettäväksi tulevina vuosina laskuperustekoroon kustantamiseen. Tilinpäätöksessä 31.12.2019 ei tehty uutta siirtoa korkotäydennysvastuuseen. Korkotäydennysvastuuta purettiin suunnitelman mukaisesti.

Uusien eläkevakuutusten laskuperustekorko on ollut jo useiden vuosien ajan matala (0-1 prosenttia). Lisätujen jatkuvuuden turvaamiseksi vuoden 2017 tuloksesta siirrettiin 3,8 miljoonaa euroa tulevien lisätujen vastuuseen käytettäväksi 0 ja 1 prosentin laskuperustekoroon eläkevakuutusten lisätujen kustantamiseen. Vuonna 2019 hyvitetty lisäkorot on kustannettu tulevien lisätujen vastuuta purkamalla.

Riskitön korko on pysynyt alhaalla sekä lyhyiden korkojen että pitkien valtion lainojen osalta vuodesta 2009 alkaen. Henki-Fennian hyvittämä kokonaiskorko on ylittänyt selvästi vastaavan sijoitusajan riskittömän koron vuosina 2009-2019. Lisätujen jakamisessa on otettu huomioon paitsi sopimuksen laskuperustekorko, myös vakuutuksen kesto ja takaisinosto-oikeus. Tästä johtuen eläkevakuutuksille hyvittettävä kokonaiskorko on ollut korkeampi kuin säästövakuutuksille hyvittettävä korko.

## Korkotuottoisten vakuutusten vuotuiset kokonaiskorot 2019

| Laskuperuste-korko | Yksilöllinen säästövakuutus | Yksilöllinen elä-kevakuutus | Ryhmäeläke-vakuutus | Kapitalisaatio-sopimus |
|--------------------|-----------------------------|-----------------------------|---------------------|------------------------|
| 4,50 %             | 4,50 %                      | 4,50 %                      |                     |                        |
| 3,50 %             | 3,50 %                      | 3,50 %                      | 3,50 %              |                        |
| 2,50 %             | 2,50 %                      | 2,50 %                      | 2,50 %              | 2,50 %                 |
| 2,00 %             |                             |                             | 2,00 %              |                        |
| 1,50 %             | 1,50 %                      |                             |                     | 1,50 %                 |
| 1,00 %             | 1,00 %                      | 1,70 %                      | 1,70 %              | 1,00 %                 |
| 0,00 %             | 1,70 %                      | 0,60 %                      |                     |                        |

## Konsernitilinpäätös

Fennian konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki sellaiset tytäryhtiöt, joissa emoyhtiöllä on suoraan tai välillisesti yli puolet äänivallasta. Vakuutusosakeyhtiö Henki-Fennia kuuluu konserniin tytäryhtiönä. Henki-Fennian ja sen tytäryhtiöiden yhdistely konsernitilinpäätökseen tehdään Henki-Fennian alakonsernitilinpäätöksen perusteella. Konserniin kuuluvat myös Fennia Varainhoito Oy ja sen 100 prosenttisesti omistama Fennia Kiinteistöt Oy sekä Fennia-palvelu Oy. Konserniin on yhdistelty myös eFennia Oy (omistusosuus 20 prosenttia, äänioikeus 63,6 prosenttia). Toteutunut liiketoimintasiirto Fennia Varainhoidon ja Fennia Kiinteistöjen välillä on eliminoitu konsernitilinpäätöksessä.

Konsernitilinpäätökseen yhdistellyt muut tytäryhtiöt ovat kiinteistöyhtiöitä. Konserniin kuului vuoden 2019 lopussa lisäksi 19 (26) kiinteistöyhtiötä, joista 10 (12) kuului Henki-Fennian muodostamaan alakonserniin. Vuoden aikana myytiin seitsemän kiinteistöyhtiötä. Konserniin on myös yhdistelty osakkuusyhtiönä Uudenmaan Pääomarahasto Oy.

Fennia osti marraskuussa 2018 silloisen Folksam Vahinkovakuutus Oy:n koko osakekannan. Kauppahinta sekä kauppaan liittyvät kulut olivat yhteensä 106 miljoonaa euroa. Tästä kohdistettiin oman pääoman lisäksi osa vastuvelkaan sekä osakkeisiin ja rahoitusmarkkinavälineisiin, mutta merkittävä osa muodosti konserniaktiivan 76 miljoonaa euroa, joka poistetaan 10 vuodessa. Fennia Vahinkovakuutus on yhdistelty konsernitilinpäätökseen neljän kuukauden ajalta. Fennia Vahinkovakuutus toimi konsernin tytäryhtiönä 1.5.2019 saakka, jolloin sen toiminta fuusioitiin osaksi konsernin emoyhtiön liiketoimintaa. Vuonna 2018 Fennia Vahinkovakuutus on yhdistelty konsernitilinpäätökseen yhden kuukauden ajalta.

Henki-Fennia myi 100% omistamansa Fennia Varainhoito Oy:n koko osakekannan 1.4.2018 toteutetulla konsernin sisäisellä kaupalla Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennialle. Fennia Varainhoito on yhdistelty Henki-Fennian konsernitilinpäätökseen tilikauden kolmelta ensimmäiseltä kuukaudelta vuonna 2018.

Konsernitilinpäätös on laadittu emoyhtiön ja tytäryhtiöiden tuloslaskelmien, taseiden ja liitetietojen yhdistelminä, joista on eliminoitu yhtiöiden väliset saamiset ja velat, tuotot

ja kulut, voitonjako sekä keskinäinen osakeomistus. Tuloksesta ja omasta pääomasta erotetaan vähemmistön osuus omaksi eräkseen. Keskinäinen osakeomistus on eliminoitu hankintamenomenetelmää käyttäen. Käyttöomaisuuserille kohdistettu konserniaktiiva poistetaan kyseisen käyttöomaisuuserän poistosuunnitelman mukaisesti. Kohdistamatta jäänyt konserniliikearvo poistetaan 10 vuodessa.

Kiinteistötytäryhtiöiden kirjanpidossa osakkeiden hankinta-ajankohtana olleet arvonkorotukset on peruutettu, koska niiden muodostamisperuste on vaikuttanut tytäryhtiön osakkeiden hankintahintaan.

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty osakkuusyrityksinä pääomaosuusmenetelmällä yhtiöt, joiden äänivallasta konserni omistaa 20-50 prosenttia. Poikkeuksena ovat omistukset (20-50 prosenttia) keskinäisissä asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöissä sekä yhteisijoitusyrityksissä, jotka jätetään yhdistelemättä. Yhdistelemättä jättämisellä ei ole merkittävää vaikutusta konsernin tulokseen ja vapaaseen omaan pääomaan.

Konsernitilinpäätökseen ei ole yhdistelty kahta Fennia Varainhoito Oy:n hallinnoimaa erikoissijoitusrahastoa Fennica Toimitilat I (Fennia-konsernin omistusosuus rahastosta vuoden lopussa oli 16,0 prosenttia) ja Fennica Tontit (Fennia-konsernin omistusosuus rahastosta vuoden lopussa oli 21,6 prosenttia).

Konsernin omistukset rahastoissa ovat taseessa hankintahintaisina kiinteistörahasto-osuuksina ja niiden käyvän arvon ja hankintahinnan välinen arvostusero sisältyy konsernin sijoitusten arvostuseroihin. Yhdisteleminen konsernitilinpäätökseen on tarpeetonta oikean ja riittävän kuvan antamiseksi konsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Omistukset ovat konsernin näkökulmasta sijoituksia, joiden esittäminen sijoituksissa antaa oikeat ja riittävät tiedot konsernin kannalta.

## **Selvitys Fennia Vahinkovakuutus Oy:n sulautumisen kirjanpidollisesta käsittelystä ja sulautumisen vaikutuksesta Fennia Keskinäinen Vakuutusyhtiön taseeseen**

Fennia Vahinkovakuutus (ent. Folksam) on 1.5.2019 sulautunut emoyhtiöönsä. Sulautumisessa Fennia on kirjannut vastaanotetut varat ja velat niiden kirjanpitoarvoista. Sulautumisessa syntynyt negatiivinen sulautumisero (fuusiotappio) on aktivoitu taseeseen aiheettomana hyödykkeenä ja poistetaan suunnitelman mukaan 10 vuodessa.

# Konserniyhtiöt 31.12.2019

## Konsernitilinpäätökseen sisältyvät seuraavat tytäryhtiöt

- eFennia Oy
- Fennia-palvelu Oy
- Fennia Varainhoito Oy
- Fennia Kiinteistöt Oy
- Kiinteistö Oy Eagle Lahti
- Kiinteistö Oy Joensuun Metropol
- Kiinteistö Oy Kyllikinportti 2
- Kiinteistö Oy Ruosilantie 11
- Kiinteistö Oy Televisiokatu 1
- Kiinteistö Oy Televisiokatu 3
- Kiinteistö Oy Tampereen Rautatienkatu 21
- Kiinteistö Oy Tampereen Ratapihan kulma
- Kiinteistö Oy Vantaan Kaivokselantie 9
- Asunto Oy Helsingin Vattuniemenkuja 8, myyty 27.6.2019
- Asunto Oy Helsingin Viikinportti, myyty 27.6.2019
- Asunto Oy Espoon Myllynkivi, myyty 27.6.2019
- Asunto Oy Keravan Jaakonkulma, myyty 27.6.2019
- Kiinteistö Oy Ruosilantie 4-6, myyty 24.4.2019
- Vakuutusosakeyhtiö Henki-Fennia
  - tytäryhtiöt
    - Kiinteistö Oy Teohypo
    - Kiinteistö Oy Espoon Niittyrinne 1
    - Kiinteistö Oy Vaajakosken Varaslahdentie 6
    - Kiinteistö Oy Sellukatu 5
    - Kiinteistö Oy Vasaraperän Liikekeskus
    - Kiinteistö Oy Koivuhaanportti 1-5
    - Kiinteistö Oy Mikkelin Hallituskatu 1
    - Kiinteistö Oy Vasaramestari
    - Kiinteistö Oy Konalan Ristipellontie 25
    - Munkinseudun Kiinteistö Oy
    - Asunto Oy Jyväskylän Jontikka, myyty 27.6.2019
    - Asunto Oy Tampereen Vuoreksenpuistokatu 76, myyty 27.6.2019

## Konsernitilinpäätökseen sisältyvät osakkuusyhtiönä

- Uudenmaan Pääomarahasto Oy

# Emoyhtiön liitetiedot

## Tuloslaskelman ja taseen liitetiedot

### 1. Vakuutusmaksutulo

Luvut ovat tuhatta euroa.

|                                                     | 2019    | 2018    |
|-----------------------------------------------------|---------|---------|
| Vahinkovakuutus                                     |         |         |
| Ensivakuutus                                        |         |         |
| Kotimaasta                                          | 417 589 | 382 338 |
| Jälleenvakuutus                                     | 452     | 457     |
| Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta | 418 041 | 382 795 |

## 2. Vakuutusluokkaryhmäkohtainen tulos, emoyhtiö

| Vakuutusluokkaryhmä          | Vuosi | Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta | Vakuutusmaksutuotot ennen jälleenvakuuttajien osuutta | Korvauskulut ennen jälleenvakuuttajien osuutta | Liikekulut ennen jälleenvakuuttajien palkkioita ja voitto-osuuksia | Jälleenvakuuttajien osuus | Vakuutustekninen kate ennen yhteistakuuerän ja tasoitusmäärän muutosta |
|------------------------------|-------|-----------------------------------------------------|-------------------------------------------------------|------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|---------------------------|------------------------------------------------------------------------|
| Lakisääteinen tapaturma      | 2019  | 78 816                                              | 86 024                                                | -200 524                                       | -18 769                                                            | -181                      | -133 449                                                               |
| Lakisääteinen tapaturma      | 2018  | 74 549                                              | 74 602                                                | -59 791                                        | -12 590                                                            | -250                      | 1 972                                                                  |
| Lakisääteinen tapaturma      | 2017  | 81 962                                              | 81 934                                                | -52 975                                        | -12 814                                                            | -245                      | 15 900                                                                 |
| Muu tapaturma ja sairaus     | 2019  | 47 156                                              | 50 815                                                | -50 293                                        | -17 168                                                            | -99                       | -16 746                                                                |
| Muu tapaturma ja sairaus     | 2018  | 43 490                                              | 42 935                                                | -39 800                                        | -11 645                                                            | -103                      | -8 613                                                                 |
| Muu tapaturma ja sairaus     | 2017  | 44 244                                              | 44 731                                                | -29 573                                        | -11 766                                                            | -110                      | 3 281                                                                  |
| Moottori-ajoneuvovastuu      | 2019  | 76 251                                              | 75 311                                                | -143 037                                       | -29 402                                                            | 1 629                     | -95 499                                                                |
| Moottori-ajoneuvovastuu      | 2018  | 65 231                                              | 66 952                                                | -39 590                                        | -20 041                                                            | -139                      | 7 182                                                                  |
| Moottori-ajoneuvovastuu      | 2017  | 67 149                                              | 72 379                                                | -65 682                                        | -20 353                                                            | -278                      | -13 934                                                                |
| Maa-ajoneuvot                | 2019  | 90 524                                              | 87 361                                                | -85 405                                        | -34 293                                                            | -40                       | -32 377                                                                |
| Maa-ajoneuvot                | 2018  | 73 198                                              | 73 166                                                | -62 267                                        | -22 026                                                            | -41                       | -11 168                                                                |
| Maa-ajoneuvot                | 2017  | 71 433                                              | 73 915                                                | -55 756                                        | -21 217                                                            | -27                       | -3 085                                                                 |
| Palo- ja muu omaisuusvahinko | 2019  | 92 319                                              | 92 295                                                | -69 616                                        | -34 371                                                            | -2 146                    | -13 838                                                                |
| Palo- ja muu omaisuusvahinko | 2018  | 80 783                                              | 80 449                                                | -51 838                                        | -21 713                                                            | -11 835                   | -4 937                                                                 |
| Palo- ja muu omaisuusvahinko | 2017  | 84 207                                              | 85 250                                                | -82 895                                        | -22 076                                                            | 15 460                    | -4 262                                                                 |
| Vastuu                       | 2019  | 6 711                                               | 5 510                                                 | 6 166                                          | -8 451                                                             | -3 838                    | -613                                                                   |
| Vastuu                       | 2018  | 21 992                                              | 20 566                                                | -5 426                                         | -5 460                                                             | -1 656                    | 8 024                                                                  |
| Vastuu                       | 2017  | 20 699                                              | 19 975                                                | -12 289                                        | -5 377                                                             | 332                       | 2 642                                                                  |
| Muut                         | 2019  | 25 813                                              | 25 699                                                | -21 101                                        | -10 552                                                            | 647                       | -5 306                                                                 |
| Muut                         | 2018  | 23 093                                              | 23 101                                                | -18 117                                        | -6 906                                                             | 818                       | -1 104                                                                 |
| Muut                         | 2017  | 23 591                                              | 23 727                                                | -15 646                                        | -6 840                                                             | -579                      | 663                                                                    |
| <b>ENSIVAKUUTUS YHTEENSÄ</b> | 2019  | 417 589                                             | 423 016                                               | -563 810                                       | -153 006                                                           | -4 027                    | -297 827                                                               |
| <b>ENSIVAKUUTUS YHTEENSÄ</b> | 2018  | 382 338                                             | 381 772                                               | -276 829                                       | -100 382                                                           | -13 204                   | -8 644                                                                 |
| <b>ENSIVAKUUTUS YHTEENSÄ</b> | 2017  | 393 284                                             | 401 911                                               | -314 816                                       | -100 444                                                           | 14 554                    | 1 205                                                                  |
| Jälleenvakuutus              | 2019  | 452                                                 | 446                                                   | 414                                            | -279                                                               | 0                         | 581                                                                    |
| Jälleenvakuutus              | 2018  | 457                                                 | 445                                                   | -180                                           | -170                                                               | 0                         | 95                                                                     |
| Jälleenvakuutus              | 2017  | 390                                                 | 398                                                   | -146                                           | -157                                                               | 0                         | 95                                                                     |
| <b>YHTEENSÄ</b>              | 2019  | 418 041                                             | 423 461                                               | -563 396                                       | -153 285                                                           | -4 027                    | -297 246                                                               |

| Vakuutusluokkaryhmä          | Vuosi | Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta | Vakuutusmaksutuotot ennen jälleenvakuuttajien osuutta | Korvauskulut ennen jälleenvakuuttajien osuutta | Liikekulut ennen jälleenvakuuttajien palkkioita ja voitto-osuuksia | Jälleenvakuuttajien osuus | Vakuutustekninen kate ennen yhteistakuuerän ja tasoitusmäärän muutosta |
|------------------------------|-------|-----------------------------------------------------|-------------------------------------------------------|------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|---------------------------|------------------------------------------------------------------------|
| <b>YHTEENSÄ</b>              | 2018  | 382 795                                             | 382 217                                               | -277 009                                       | -100 552                                                           | -13 204                   | -8 549                                                                 |
| <b>YHTEENSÄ</b>              | 2017  | 393 675                                             | 402 309                                               | -314 962                                       | -100 601                                                           | 14 554                    | 1 300                                                                  |
| Tasoisusmäärän muutos        | 2019  |                                                     |                                                       |                                                |                                                                    |                           | 258 699                                                                |
| Tasoisusmäärän muutos        | 2018  |                                                     |                                                       |                                                |                                                                    |                           | -24 474                                                                |
| Tasoisusmäärän muutos        | 2017  |                                                     |                                                       |                                                |                                                                    |                           | -30 467                                                                |
| <b>VAKUUTUSTEKNINEN KATE</b> | 2019  |                                                     |                                                       |                                                |                                                                    |                           | -38 547                                                                |
| <b>VAKUUTUSTEKNINEN KATE</b> | 2018  |                                                     |                                                       |                                                |                                                                    |                           | -33 023                                                                |
| <b>VAKUUTUSTEKNINEN KATE</b> | 2017  |                                                     |                                                       |                                                |                                                                    |                           | -29 167                                                                |

### 3. Vakuutusmaksutulosta vähennetyt erät

Luvut ovat tuhatta euroa.

|                                       | 2019    | 2018   |
|---------------------------------------|---------|--------|
| Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista | 2 161   | 1 426  |
| Jakojärjestelmämaksut                 | 28 004  | 26 324 |
| Vakuutusmaksuvero                     | 74 061  | 64 064 |
| Palosuojelumaksu                      | 902     | 806    |
| Liikenneturvallisuusmaksu             | 763     | 652    |
| Työsuojelumaksu                       | 1 362   | 1 343  |
|                                       | 107 252 | 94 616 |

### 4. Liikekuluerittelyt

Luvut ovat tuhatta euroa.

|                                                       | 2019    | 2018    |
|-------------------------------------------------------|---------|---------|
| <b>Kokonaisliikekulut toiminnoittain</b>              |         |         |
| Maksetut korvaukset                                   | 60 414  | 35 838  |
| Liikekulut                                            | 153 106 | 100 363 |
| Sijoitustoiminnan hoitokulut                          | 5 905   | 4 337   |
| Muut kulut                                            | 17      | -223    |
|                                                       | 219 442 | 140 314 |
| <b>Toimintokohtaiset suunnitelmapoistot</b>           |         |         |
| Maksetut korvaukset                                   | 22 876  | 3 941   |
| Liikekulut                                            | 36 421  | 6 849   |
| Sijoitustoiminnan hoitokulut                          | 733     | 459     |
|                                                       | 60 030  | 11 248  |
| <b>Tuloslaskelman liikekulujen erittely</b>           |         |         |
| Vakuutusten hankintamenot                             |         |         |
| Ensivakuutuksen palkkiot                              | 10 915  | 9 288   |
| Tulevan jälleenvakuutuksen palkkiot ja voitto-osuudet | 69      | 60      |
| Muut vakuutusten hankintamenot                        | 67 844  | 47 110  |
|                                                       | 78 828  | 56 458  |
| Vakuutusten hoitokulut                                | 42 991  | 22 063  |
| Hallintokulut                                         | 31 466  | 22 031  |
| Menevän jälleenvakuutuksen palkkiot ja voitto-osuudet | -179    | -189    |
|                                                       | 153 106 | 100 363 |



## 5. Erittelyt henkilöstökuluista, henkilöstöstä ja toimielinten jäsenistä

Luvut ovat tuhatta euroa.

|                                                               | 2019   | 2018   |
|---------------------------------------------------------------|--------|--------|
| <b>Henkilöstökulut</b>                                        |        |        |
| Palkat ja palkkiot                                            | 58 863 | 52 513 |
| Eläkekulut                                                    | 10 563 | 9 493  |
| Muut henkilösivukulut                                         | 5 026  | 5 323  |
|                                                               | 74 451 | 67 329 |
| <b>Johdon palkat ja palkkiot</b>                              |        |        |
| Toimitusjohtaja ja toimitusjohtajan sijainen                  | 739    | 820    |
| Hallitus                                                      | 306    | 275    |
| Hallintoneuvosto                                              | 168    | 180    |
|                                                               | 1 212  | 1 275  |
| Toimitusjohtajan eläkeikä määräytyy TyEL:in mukaan.           |        |        |
| <b>Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana</b> | 919    | 859    |
| <b>Tilintarkastajan palkkiot</b>                              |        |        |
| Tilintarkastus                                                | 98     | 56     |
| Veroneuvonta                                                  | 5      | 5      |
| Muut palvelut                                                 | 30     | 12     |
|                                                               | 133    | 73     |

## 6. Sijoitustoiminnan nettotuoton erittely

Luvut ovat tuhatta euroa.

|                                                       | 2019           | 2018           |
|-------------------------------------------------------|----------------|----------------|
| <b>Sijoitustoiminnan tuotot</b>                       |                |                |
| Tuotot sijoituksista saman konsernin yrityksiin       |                |                |
| Osinkotuotot                                          | 6 420          | 3 108          |
| Korkotuotot                                           |                |                |
|                                                       | 6 420          | 3 108          |
| Tuotot sijoituksista omistusyhteisyhtiin              |                |                |
| Muut tuotot                                           | 105            |                |
|                                                       | 105            |                |
| Tuotot kiinteistösijoituksista                        |                |                |
| Osinkotuotot                                          | 2 196          | 2 942          |
| Korkotuotot                                           |                |                |
| Saman konsernin yrityksiltä                           | 1 318          | 2 071          |
| Muut tuotot                                           |                |                |
| Saman konsernin yrityksiltä                           |                |                |
| Muilta yrityksiltä                                    | 16 401         | 17 342         |
|                                                       | 19 914         | 22 355         |
| Tuotot muista sijoituksista                           |                |                |
| Osinkotuotot                                          | 6 517          | 12 371         |
| Korkotuotot                                           | 9 232          | 5 147          |
| Muut tuotot                                           | 1 863          | 2 303          |
|                                                       | 17 612         | 19 821         |
| Yhteensä                                              | 44 051         | 45 283         |
| Arvon alentumisten palautukset                        | 16 107         | 6 518          |
| Myyntivoitot                                          | 102 096        | 28 681         |
| <b>YHTEENSÄ</b>                                       | <b>162 254</b> | <b>80 481</b>  |
| <b>Sijoitustoiminnan kulut</b>                        |                |                |
| Kulut kiinteistösijoituksista                         |                |                |
| Saman konsernin yrityksille                           | -7 472         | -8 930         |
| Muille yrityksille                                    | -5 023         | -3 842         |
|                                                       | -12 495        | -12 772        |
| Kulut muista sijoituksista                            | -5 436         | -5 499         |
| Korkokulut ja muut vieraan pääoman kulut              |                |                |
| Muille yrityksille                                    | -191           | -102           |
|                                                       | -191           | -102           |
| Yhteensä                                              | -18 122        | -18 373        |
| Arvon alentumiset ja poistot                          |                |                |
| Arvon alentumiset                                     | -11 083        | -26 987        |
| Rakennusten suunnitelmapoistot                        | -1 894         | -1 904         |
|                                                       | -12 978        | -28 891        |
| Myyntitappiot                                         | -9 423         | -32 763        |
| <b>YHTEENSÄ</b>                                       | <b>-40 522</b> | <b>-80 027</b> |
| <b>Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa</b> | <b>121 732</b> | <b>454</b>     |

## 7. Sijoitusten käypä arvo ja arvostusero

Luvut ovat tuhatta euroa.

|                                                                                                                                                                           | Sijoitukset<br>31.12.2019, Jäl-<br>jellä oleva han-<br>kinta- meno | Sijoitukset<br>31.12.2019,<br>Kirjanpito-<br>arvo | Sijoitukset<br>31.12.2019,<br>Käypä arvo | Sijoitukset<br>31.12.2018, Jäl-<br>jellä oleva han-<br>kinta- meno | Sijoitukset<br>31.12.2018,<br>Kirjanpito-<br>arvo | Sijoitukset<br>31.12.2018,<br>Käypä arvo |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------|------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------|------------------------------------------|
| <b>Kiinteistösijoitukset</b>                                                                                                                                              |                                                                    |                                                   |                                          |                                                                    |                                                   |                                          |
| Kiinteistöt                                                                                                                                                               | 9 335                                                              | 11 178                                            | 60 242                                   | 13 148                                                             | 15 276                                            | 68 402                                   |
| Kiinteistöosakkeet saman konsernin yrityksissä                                                                                                                            | 64 547                                                             | 64 547                                            | 107 373                                  | 71 964                                                             | 71 964                                            | 119 580                                  |
| Kiinteistöosakkeet omistusyhteyksyrityksissä                                                                                                                              | 58 047                                                             | 58 047                                            | 60 131                                   | 55 214                                                             | 55 214                                            | 57 298                                   |
| Muut kiinteistöosakkeet                                                                                                                                                   | 39 820                                                             | 41 508                                            | 51 720                                   | 36 586                                                             | 36 670                                            | 38 000                                   |
| Kiinteistösijoitusrahastot                                                                                                                                                | 45 500                                                             | 45 500                                            | 47 494                                   | 45 500                                                             | 45 500                                            | 46 345                                   |
| Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä                                                                                                                                 | 76 382                                                             | 76 382                                            | 76 382                                   | 116 522                                                            | 116 522                                           | 116 522                                  |
| <b>Sijoitukset saman konsernin yrityksissä</b>                                                                                                                            |                                                                    |                                                   |                                          |                                                                    |                                                   |                                          |
| Osakkeet ja osuudet                                                                                                                                                       | 68 486                                                             | 68 486                                            | 124 260                                  | 174 484                                                            | 174 484                                           | 206 658                                  |
| <b>Muut sijoitukset</b>                                                                                                                                                   |                                                                    |                                                   |                                          |                                                                    |                                                   |                                          |
| Osakkeet ja osuudet                                                                                                                                                       | 729 696                                                            | 729 696                                           | 787 872                                  | 772 352                                                            | 772 352                                           | 830 524                                  |
| Rahoitusmarkkinavälineet                                                                                                                                                  | 571 312                                                            | 571 312                                           | 572 011                                  | 132 921                                                            | 132 921                                           | 132 764                                  |
| Kiinnelainasaamiset                                                                                                                                                       | 29 221                                                             | 29 221                                            | 29 221                                   | 30 467                                                             | 30 467                                            | 30 467                                   |
| Muut lainasaamiset                                                                                                                                                        | 23 793                                                             | 23 793                                            | 23 793                                   | 28 483                                                             | 28 483                                            | 28 483                                   |
| Talletukset                                                                                                                                                               |                                                                    |                                                   |                                          | 1 100                                                              | 1 100                                             | 1 100                                    |
| <b>Jälleenvakuutustalletesaamiset</b>                                                                                                                                     | 62                                                                 | 62                                                | 62                                       | 24                                                                 | 24                                                | 24                                       |
|                                                                                                                                                                           | 1 716 202                                                          | 1 719 732                                         | 1 940 560                                | 1 478 764                                                          | 1 480 976                                         | 1 676 167                                |
| Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankinta-<br>meno<br>sisältää korkotuotoiksi tai niiden vähennykseksi jak-<br>sotettua nimellisarvon ja hankintahinnan erotusta | -8 523                                                             |                                                   |                                          | -8 115                                                             |                                                   |                                          |
| Kirjanpitoarvo sisältää                                                                                                                                                   |                                                                    |                                                   |                                          |                                                                    |                                                   |                                          |
| Tuloutettuja arvonkorotuksia                                                                                                                                              |                                                                    | 2 897                                             |                                          |                                                                    | 1 578                                             |                                          |
| Muita arvonkorotuksia                                                                                                                                                     |                                                                    | 634                                               |                                          |                                                                    | 634                                               |                                          |
|                                                                                                                                                                           |                                                                    | 3 530                                             |                                          |                                                                    | 2 212                                             |                                          |
| <b>Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)</b>                                                                                                               |                                                                    |                                                   | 220 828                                  |                                                                    |                                                   | 195 191                                  |

|                                                      | Sijoitukset<br>31.12.2019, Jäl-<br>jellä oleva han-<br>kinta- meno | Sijoitukset<br>31.12.2019,<br>Kirjanpito-<br>arvo | Sijoitukset<br>31.12.2019,<br>Käypä arvo | Sijoitukset<br>31.12.2018, Jäl-<br>jellä oleva han-<br>kinta- meno | Sijoitukset<br>31.12.2018,<br>Kirjanpito-<br>arvo | Sijoitukset<br>31.12.2018,<br>Käypä arvo |
|------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------|------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------|------------------------------------------|
| <b>Johdannaisten käypä arvo ja arvostusero</b>       |                                                                    |                                                   |                                          |                                                                    |                                                   |                                          |
| Suojaavat johdannaiset                               |                                                                    |                                                   | 50 718                                   |                                                                    |                                                   |                                          |
| Ei suojaavat johdannaiset                            |                                                                    |                                                   | 533                                      | -827                                                               | -827                                              | -808                                     |
| Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus) |                                                                    |                                                   | 51 252                                   |                                                                    |                                                   | 19                                       |
| <b>Arvostusero yhteensä</b>                          |                                                                    |                                                   | 272 080                                  |                                                                    |                                                   | 195 210                                  |

## 8. Kiinteistösijoitukset

### Kiinteistösijoitusten muutokset

Luvut ovat tuhatta euroa.

|                                                              | Kiinteistöt ja kiinteistö-<br>osakkeet | Lainasaamiset saman<br>konsernin yrityksiltä |
|--------------------------------------------------------------|----------------------------------------|----------------------------------------------|
| <b>Hankintameno 1.1.</b>                                     | 210 479                                | 116 522                                      |
| Lisäykset                                                    | 15 940                                 | 640                                          |
| Vähennykset                                                  | -17 722                                | -40 780                                      |
| Siirrot tilien välillä                                       | 45 500                                 |                                              |
| <b>Hankintameno 31.12.</b>                                   | 254 197                                | 76 382                                       |
| <b>Kertyneet poistot 1.1.</b>                                | -29 347                                |                                              |
| Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot                   | 3 978                                  |                                              |
| Tilikauden poistot                                           | -1 894                                 |                                              |
| <b>Kertyneet poistot 31.12.</b>                              | -27 263                                |                                              |
| <b>Arvonalentumiset 1.1.</b>                                 | -12 184                                |                                              |
| Vähennysten ja siirtojen arvonalentumiset                    | 1 298                                  |                                              |
| Tilikauden arvonalentumiset                                  | -8 068                                 |                                              |
| Arvonalentumisten palautukset                                | 1 019                                  |                                              |
| <b>Arvonalentumiset 31.12.</b>                               | -17 934                                |                                              |
| <b>Arvonkorotukset 1.1.</b>                                  | 10 175                                 |                                              |
| Lisäykset                                                    | 1 604                                  |                                              |
| <b>Arvonkorotukset 31.12.</b>                                | 11 779                                 |                                              |
| <b>Kirjanpitoarvo 31.12.</b>                                 | 220 779                                | 76 382                                       |
| Omassa käytössä olevat kiinteistöt ja<br>kiinteistöosakkeet: |                                        |                                              |
| Jäljellä oleva hankintameno                                  | 17 363                                 |                                              |
| Kirjanpitoarvo                                               | 17 313                                 |                                              |
| Käypä arvo                                                   | 22 465                                 |                                              |

## 9. Sijoitukset saman konsernin yrityksissä

Luvut ovat tuhatta euroa.

### Muutokset saman konsernin yrityksissä 1.1.2019–31.12.2019

|                                          | Osakkeet ja osuudet<br>saman konsernin<br>yrityksissä |
|------------------------------------------|-------------------------------------------------------|
| <b>Hankintameno 1.1.</b>                 | <b>174 676</b>                                        |
| Vähennykset                              | -105 998                                              |
| <b>Hankintameno 31.12.</b>               | <b>68 678</b>                                         |
| <b>Kertyneet arvonalentumiset 1.1.</b>   | -192                                                  |
| Arvonalentumiset                         |                                                       |
| <b>Kertyneet arvonalentumiset 31.12.</b> | <b>-192</b>                                           |
| <b>Kirjanpitoarvo 31.12.</b>             | <b>68 486</b>                                         |

## 10. Muut sijoitukset

Luvut ovat tuhatta euroa.

|                                                      | 2019   | 2018   |
|------------------------------------------------------|--------|--------|
| <b>Muut lainasaamiset eriteltynä vakuuden mukaan</b> |        |        |
| Muu vakuus                                           | 23 793 | 28 483 |

## 11. Saamiset

Luvut ovat tuhatta euroa.

|                             | 2019  | 2018  |
|-----------------------------|-------|-------|
| <b>Muut saamiset</b>        |       |       |
| Saman konsernin yrityksiltä | 1 100 | 1 974 |

## 12. Sijoitukset konserni- ja omistusyhteisyrityksiin

|                                            | Emoyhtiön<br>omistusosuus,<br>prosenttia | Konsernin<br>omistusosuus,<br>prosenttia | Osuus ääni-<br>vallasta,<br>prosenttia |  |
|--------------------------------------------|------------------------------------------|------------------------------------------|----------------------------------------|--|
| Konserniyritykset                          |                                          |                                          |                                        |  |
| Vakuutusosakeyhtiö Henki-Fennia            | 100                                      | 100                                      | 64                                     |  |
| Fennia Varainhoito Oy                      | 100                                      | 100                                      |                                        |  |
| Fennia-palvelu Oy                          | 100                                      | 100                                      |                                        |  |
| eFennia Oy                                 | 20                                       | 20                                       |                                        |  |
| Kiinteistö Oy Eagle Lahti                  | 100                                      | 100                                      |                                        |  |
| Kiinteistö Oy Joensuun Metropol            | 100                                      | 100                                      |                                        |  |
| Kiinteistö Oy Kyllikinportti 2             | 100                                      | 100                                      |                                        |  |
| Kiinteistö Oy Ruosilantie 11               | 100                                      | 100                                      |                                        |  |
| Kiinteistö Oy Televisiokatu 1              | 100                                      | 100                                      |                                        |  |
| Kiinteistö Oy Televisiokatu 3              | 100                                      | 100                                      |                                        |  |
| Kiinteistö Oy Tampereen Rautatienkatu 21   | 100                                      | 100                                      |                                        |  |
| Kiinteistö Oy Tampereen Ratapihan kulma    | 100                                      | 100                                      |                                        |  |
| Kiinteistö Oy Vantaan Kaivokselantie 9     | 100                                      | 100                                      |                                        |  |
| Fennia Kiinteistöt Oy                      |                                          | 100                                      |                                        |  |
| Kiinteistö Oy Teohypo                      |                                          | 100                                      |                                        |  |
| Kiinteistö Oy Espoon Niittyrinne 1         |                                          | 100                                      |                                        |  |
| Kiinteistö Oy Vaajakosken Varaslahdentie 6 |                                          | 100                                      |                                        |  |
| Kiinteistö Oy Sellukatu 5                  |                                          | 100                                      |                                        |  |
| Kiinteistö Oy Vasaraperän Liikekeskus      |                                          | 100                                      |                                        |  |
| Kiinteistö Oy Koivuhaanportti 1-5          |                                          | 100                                      |                                        |  |
| Kiinteistö Oy Mikkelin Hallituskatu 1      |                                          | 88                                       |                                        |  |
| Kiinteistö Oy Vasaramestari                |                                          | 100                                      |                                        |  |
| Kiinteistö Oy Konalan Ristipellontie 25    |                                          | 100                                      |                                        |  |
| Munkinseudun Kiinteistö Oy                 |                                          | 100                                      |                                        |  |
| Osakkuusyrittymykset                       |                                          |                                          |                                        |  |
| Uudenmaan Pääomarahasto Oy                 | 14                                       | 27                                       |                                        |  |
|                                            |                                          |                                          |                                        |  |
|                                            | Emoyhtiön<br>omistusosuus,<br>prosenttia | Konsernin<br>omistusosuus,<br>prosenttia |                                        |  |
| Omistusyhteisyritykset                     |                                          |                                          |                                        |  |
| Kiint. Oy Irmelinpesä                      | 32                                       | 32                                       |                                        |  |
| Vierumäen hotelli kiinteistö Ky            | 50                                       | 50                                       |                                        |  |
| Vierumäen hotelli GP Oy                    | 50                                       | 50                                       |                                        |  |
| FEA Fund Management Oy                     | 50                                       | 50                                       |                                        |  |
| Asunto Oy Helsingin Tuulensuoja            | 50                                       | 50                                       |                                        |  |
| Kauppakeskuskiinteistöt FEA Ky             | 50                                       | 50                                       |                                        |  |
| Keskinäinen KOy Vanajanlinnan Golf Suites  | 35                                       | 35                                       |                                        |  |
| Kiinteistö Oy Joensuun Kauppakatu 32       | 45                                       | 45                                       |                                        |  |
| Kiinteistö Oy Lahden BW Tower              | 33                                       | 33                                       |                                        |  |
|                                            |                                          |                                          |                                        |  |
| Tyvene Oy                                  |                                          | 25                                       |                                        |  |
| Kiinteistö Oy Sähkötie 14-16               |                                          | 33                                       |                                        |  |
| Kiinteistö Oy Helsingin Gigahertsi         |                                          | 33                                       |                                        |  |

### 13. Omistukset muissa yrityksissä

Luvut ovat tuhatta euroa.

|                                                       | Osuus<br>kaikista<br>osakkeista,<br>prosenttia | Kirjanpito-<br>arvo<br>31.12.2019 | Käypä arvo<br>31.12.2019 |
|-------------------------------------------------------|------------------------------------------------|-----------------------------------|--------------------------|
| <b>Osakkeet ja osuudet, kotimaiset</b>                |                                                |                                   |                          |
| Evli Bank PLC                                         | 1,07 %                                         | 457                               | 704                      |
| Holiday Club Resorts Oy                               | 1,76 %                                         | 1 097                             | 1 097                    |
| Nordia Rahasto Oy                                     | 19,52 %                                        | 1 706                             | 2 103                    |
| Panostaja Oyj                                         | 6,60 %                                         | 3 149                             | 3 149                    |
| Pihlajalinna Oyj                                      | 8,84 %                                         | 25 797                            | 30 544                   |
| Revenio Group Oyj                                     | 1,12 %                                         | 282                               | 7 060                    |
| Uudenmaan Pääomarahasto Oy                            | 13,71 %                                        | 749                               | 749                      |
| Muut                                                  |                                                | 1 677                             | 2 120                    |
| <b>Osakkeet ja osuudet, ulkomaiset</b>                |                                                |                                   |                          |
| <b>Ruotsi</b>                                         |                                                |                                   |                          |
| K III Sweden AB - B                                   | 3,08 %                                         | 433                               | 504                      |
| Muut                                                  |                                                | 49 728                            | 64 901                   |
| <b>Sijoitusrahasto-osuudet</b>                        |                                                |                                   |                          |
| <b>Kotimaiset:</b>                                    |                                                |                                   |                          |
| Aktia Emerging Market Local Currency Bond+<br>Class D |                                                | 13 262                            | 13 903                   |
| Aktia Emerging Markets Bond+                          |                                                | 9 000                             | 9 038                    |
| Danske Institutional Liquidity Fund                   |                                                | 8 152                             | 8 154                    |
| Erikoisijoitusrah. Fennica Toimitilat I E-osuus       |                                                | 31 000                            | 32 335                   |
| Erikoisijoitusrahasto Fennica Tontit C-osuus          |                                                | 14 500                            | 15 159                   |
| Evli Emerging Markets Credit Class B                  |                                                | 1 510                             | 1 567                    |
| Evli Euro Likvidi                                     |                                                | 7 237                             | 7 254                    |
| Evli European High Yield                              |                                                | 17 577                            | 17 906                   |
| Evli European Investment Grade Class B                |                                                | 3 234                             | 3 308                    |
| Evli Nordic Corporate Bond Class B                    |                                                | 46 083                            | 46 791                   |
| FIM Forest Non-UCITS Fund Class C                     |                                                | 1 000                             | 1 099                    |
| Nordea AAA Government Bond Fund Class I               |                                                | 21 323                            | 21 323                   |
| Nordea Moderate Yield Fund Class S Acc                |                                                | 54 615                            | 54 615                   |
| Nordea Pro Euro Bond Class A K Acc                    |                                                | 33 589                            | 34 297                   |
| Taaleri Arvo Rein Osake Class A (kasvu)               |                                                | 6 813                             | 11 768                   |
| Muut                                                  |                                                | 44                                | 44                       |
| <b>Ulkomaiset:</b>                                    |                                                |                                   |                          |
| <b>Caymansaaret</b>                                   |                                                |                                   |                          |
| Cassiopeia Fund/The                                   |                                                | 3 704                             | 3 704                    |
| Golden China Fund                                     |                                                | 1 934                             | 5 310                    |
| <b>Irlanti</b>                                        |                                                |                                   |                          |
| BlackRock ICS Euro Liquid Environmentally Aware       |                                                | 4 996                             | 4 996                    |
| BlackRock ICS Euro Liquidity Fund Premier Acc         |                                                | 4 960                             | 4 960                    |
| BlackRock ICS Ultra Short Bond Fund Premier Acc       |                                                | 22 406                            | 22 406                   |
| BlackRock ICS US Dollar Liquidity Premier Acc         |                                                | 24 421                            | 26 365                   |
| iShares MSCI EM SRI UCITS ETF                         |                                                | 2 070                             | 2 078                    |
| iShares MSCI Europe SRI UCITS ETF                     |                                                | 7 497                             | 7 717                    |
| M&G European Loan Fund Class C EUR Acc                |                                                | 43 322                            | 45 548                   |
| Muzinich EM Short Duration HDGE EUR Acc A             |                                                | 3 001                             | 3 065                    |
| Muzinich EM Short Duration USD Acc A                  |                                                | 10 739                            | 11 352                   |



|                                                       | Osuus<br>kaikista<br>osakkeista,<br>prosenttia | Kirjanpito-<br>arvo<br>31.12.2019 | Käypä arvo<br>31.12.2019 |
|-------------------------------------------------------|------------------------------------------------|-----------------------------------|--------------------------|
| SPDR S&P Euro Dividend Aristocrats UCITS ETF          |                                                | 7 503                             | 7 583                    |
| <b>Luxemburg</b>                                      |                                                |                                   |                          |
| Aberdeen EM Corp Bond Class I HDGE EUR Acc A          |                                                | 6 500                             | 6 691                    |
| Aberdeen EM Corporate Bond Class A Acc USD            |                                                | 15 336                            | 18 255                   |
| Aberdeen Standard EM Corp Bond Fund HDGE<br>EUR Acc A |                                                | 3 010                             | 3 111                    |
| BNP Paribas InstiCash Money 3M EUR Class I            |                                                | 19 674                            | 19 674                   |
| Danske Emerging Markets Debt HC Class IH EUR          |                                                | 9 505                             | 9 628                    |
| M&G European Credit Investment Fund Class E           |                                                | 43 500                            | 45 894                   |
| M&G European High Yield Credit Investment Class E     |                                                | 5 000                             | 5 582                    |
| NN L Liquid - Euribor 3M                              |                                                | 17 496                            | 17 496                   |
| ODDO BHF Euro Corporate Bond Class CI-EUR             |                                                | 27 900                            | 28 779                   |
| ODDO BHF Euro High Yield Bond Class CI-EUR            |                                                | 13 500                            | 14 067                   |
| Ossiam Shiller Barclays CAPE US Sector Value TR 1C    |                                                | 7 160                             | 9 901                    |
| SLI European Corporate Bond Fund Class D              |                                                | 36 200                            | 36 341                   |
| <b>Ranska</b>                                         |                                                |                                   |                          |
| ODDO BHF Jour Class CI EUR                            |                                                | 27 214                            | 27 214                   |
| <b>Ruotsi</b>                                         |                                                |                                   |                          |
| Brummer & Partners Lynx Fund                          |                                                | 2 004                             | 2 233                    |
| <b>Yhdysvallat</b>                                    |                                                |                                   |                          |
| First Trust Emerging Markets AlphaDEX Fund            |                                                | 2 058                             | 2 123                    |
| Goldman Sachs ActiveBeta EM Equity ETF                |                                                | 3 667                             | 3 760                    |
| Invesco FTSE RAFI Emerging Markets ETF                |                                                | 4 211                             | 4 246                    |
| Invesco S&P 500 Equal Weight ETF                      |                                                | 3 479                             | 3 810                    |
| <b>Muut</b>                                           |                                                | 5                                 | 5                        |
| <b>Pääomarahastot, kotimaiset</b>                     |                                                |                                   |                          |
| Armada Fund V Ky                                      |                                                | 2 539                             | 2 539                    |
| Butterfly Venture Fund III Ky                         |                                                | 511                               | 540                      |
| Fennia Avainrahasto II Ky                             |                                                | 3 055                             | 3 055                    |
| Fennia Avainrahasto Ky                                |                                                | 1 578                             | 1 578                    |
| Juuri Rahasto I Ky                                    |                                                | 6 847                             | 7 010                    |
| Kasvurahastojen Rahasto III Ky                        |                                                | 552                               | 552                      |
| Korona Fund III Ky                                    |                                                | 1 896                             | 1 896                    |
| MB Equity Fund IV Ky                                  |                                                | 1 574                             | 1 574                    |
| Selected Mezzanine Funds I Ky                         |                                                | 318                               | 700                      |
| Muut                                                  |                                                | 322                               | 575                      |
| <b>Pääomarahasto-osuudet, ulkomaiset</b>              |                                                |                                   |                          |
| <b>Iso-Britannia</b>                                  |                                                |                                   |                          |
| Euro Choice IV GB Limited                             |                                                | 730                               | 2 163                    |
| <b>Guernsey</b>                                       |                                                |                                   |                          |
| Partners Group European Buyout                        |                                                | 980                               | 980                      |
| Partners Group European Mezzanine                     |                                                | 841                               | 940                      |
| Permira Europe IV LP2                                 |                                                |                                   |                          |
| The Triton Fund III L.P.                              |                                                | 2 673                             | 2 783                    |
| <b>Jersey</b>                                         |                                                |                                   |                          |
| Triton Smaller Mid-Cap Fund I L.P.                    |                                                | 2 200                             | 2 373                    |
| <b>Yhdysvallat</b>                                    |                                                |                                   |                          |
| Kayne Anderson Senior Credit Fund                     |                                                | 9 874                             | 9 924                    |
| <b>Muut</b>                                           |                                                | 721                               | 799                      |
|                                                       |                                                | 775 196                           | 835 366                  |

## 14. Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset

Luvut ovat tuhatta euroa.

|                                               | Aineettomat<br>oikeudet | Muut pitkä-<br>vaikutteiset<br>menot | Ennakko-<br>maksut | Koneet ja<br>kalusto | Yhteensä |
|-----------------------------------------------|-------------------------|--------------------------------------|--------------------|----------------------|----------|
| <b>Hankintameno 1.1.2019</b>                  |                         | 124 009                              | 12 682             | 20 725               | 157 416  |
| Edellisenä vuonna loppuun<br>poistetut        |                         |                                      |                    |                      |          |
| Lisäykset                                     | 76 062                  | 21 628                               |                    | 2 709                | 100 399  |
| Vähennykset                                   | -                       | -                                    | -12 682            | -1 676               | -14 358  |
| <b>Hankintameno 31.12.2019</b>                | 76 062                  | 145 637                              |                    | 21 758               | 243 457  |
| <b>Kertyneet poistot 1.1.2019</b>             |                         | -59 863                              |                    | -11 758              | -71 621  |
| Edellisenä vuonna loppuun<br>poistetut        |                         | -                                    |                    |                      |          |
| Vähennysten ja siirtojen<br>kertyneet poistot |                         | -                                    |                    | 868                  | 868      |
| Tilikauden poistot                            | -5 291                  | -18 045                              |                    | -3 515               | -26 852  |
| <b>Kertyneet poistot 31.12.2019</b>           | -5 291                  | -77 908                              |                    | -14 405              | -97 604  |
| <b>Arvon alentumiset 1.1.2019</b>             | -                       | -18 671                              |                    |                      | -18 671  |
| Tilikauden arvonalentumiset                   | -                       | -37 730                              |                    |                      | -37 730  |
| <b>Arvon alentumiset 31.12.2019</b>           |                         | -56 400                              |                    |                      | -56 400  |
| <b>Kirjanpitoarvo 31.12.2019</b>              | 70 771                  | 11 328                               |                    | 7 354                | 89 453   |

## 15. Velat

Luvut ovat tuhatta euroa.

|                             | 2019  | 2018  |
|-----------------------------|-------|-------|
| <b>Muut velat</b>           |       |       |
| Saman konsernin yrityksille | 1 104 | 1 988 |

## 16. Oma pääoma

Luvut ovat tuhatta euroa.

|                                                           | 2019    |
|-----------------------------------------------------------|---------|
| <b>Sidottu</b>                                            |         |
| Pohjarahasto 1.1. / 31.12.                                | 7 703   |
| Arvonkorotusrahasto 1.1. / 31.12.                         | 583     |
| <b>Sidottu yhteensä</b>                                   | 8 286   |
| <b>Vapaa</b>                                              |         |
| Varmuusrahasto 1.1.                                       | 278 174 |
| Rahastoidun arvonkorotusrahaston peruutus                 |         |
| Siirto edellisen tilikauden tappioista                    | -32 427 |
| Varmuusrahasto 31.12.                                     | 245 747 |
| Hallituksen käyttövarat 1.1. / 31.12.                     | 59      |
| Edellisten tilikausien voitto/tappio 1.1.                 | -       |
| Edellisen tilikauden voitto/tappio                        | -32 427 |
| Siirto varmuusrahastoon                                   | 32 427  |
| Edellisten tilikausien voitto/tappio 31.12.               | -       |
| Tilikauden voitto/tappio                                  | 73 075  |
| <b>Vapaa yhteensä</b>                                     | 318 881 |
| <b>Oma pääoma yhteensä</b>                                | 327 167 |
| <b>Arvonkorotusrahaston erittely 31.12.2019</b>           |         |
| Sijoitusomaisuuden arvonkorotukset                        | 583     |
|                                                           | 583     |
| <b>Laskelma voitonjakokelpoisista varoista 31.12.2019</b> |         |
| Tilikauden voitto                                         | 73 075  |
| Varmuusrahasto                                            | 245 747 |
| Hallituksen käyttövarat                                   | 59      |
|                                                           | 318 881 |

## 17. Vakuudet ja vastuusitoumukset

Luvut ovat tuhatta euroa.

|                                                                       | 2019    | 2018    |
|-----------------------------------------------------------------------|---------|---------|
| <b>Omasta puolesta annetut</b>                                        |         |         |
| <b>Johdannaissopimuksista johtuva vastuu</b>                          |         |         |
| Ei suojaavat                                                          |         |         |
| Valuuttajohdannaiset                                                  |         |         |
| Termiini- ja futuurisopimukset                                        |         |         |
| Avoimet                                                               |         |         |
| Kohde-etuuden arvo                                                    | 26 795  | 189 982 |
| Käypä arvo                                                            | 533     | -808    |
| Suojaavat                                                             |         |         |
| Korkojohdannaiset                                                     |         |         |
| Koronvaihtosopimukset                                                 |         |         |
| Avoimet                                                               |         |         |
| Kohde-etuuden arvo                                                    | 526 420 | -       |
| Käypä arvo                                                            | 46 322  | -       |
| <b>Saadut johdannaiskaupan vakuudet</b>                               |         |         |
| Danske Bank A/S                                                       | 13 490  | -       |
| Nordea Bank Abp                                                       | 42 020  | -       |
| <b>Leasing- ja vuokravastuut</b>                                      | 5 284   | 6 086   |
| <b>Muut vastuusitoumukset</b>                                         |         |         |
| Omasta puolesta                                                       | 732     | 344     |
| Muiden yritysten puolesta                                             | 145     | 382     |
| <b>Kiinteistöinvestointien AVL:n 120 §:n mukainen tarkistusvastuu</b> | 615     | -       |
| <b>Sijoitussitoumukset</b>                                            |         |         |
| Sitouduttu merkitsemään pääomarahastojen osuuksia                     | 33 957  | 35 207  |
| Sitouduttu maksamaan kiinteistösijoitusten osuuksia                   | 9 944   | 16 952  |
| Keskeneräisten rakennuskohteiden maksamattomat urakkaerät             | 940     | 3 490   |

Suljettujen ja erääntyneiden ei-suojaavien johdannaisten tulos on kirjattu täysimääräisesti tulosvaikutteisesti.

Suljettujen ja erääntyneiden suojaavien johdannaisten realisoitunut tulos jaksotetaan tulokseen johdannaissopimuksen alkuperäiselle juoksuajalle.

Ei-suojaavien johdannaissopimusten negatiiviset arvostuserot käsitellään kirjanpidossa tulosvaikutteisesti.

Arvonlisäverotuksen ryhmärekisteröintiin liittyen yhtiö on muiden Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennian verovelvollisuusryhmän jäsenten kanssa yhteisvastuullisesti vastuussa ryhmän tilitettävistä arvonlisäveroista.

## **18. Lähipiirilainat ja -liiketoimet**

Yhtiö on myöntänyt 3 095 121,50 euroa rahalainoja vakuutusyhtiön lähipiiriin kuuluville.

Yhtiöllä ei ole vastuita eikä vastuusitoumuksia vakuutusyhtiön lähipiiriin kuuluville.

Yhtiöllä ei ole lähipiiriliiketoimia, jotka olisi tehty muita kuin tavanomaisia kaupallisia ehtoja noudattaen.

## **Konsernia koskevat liitetiedot**

Fennian konsernitilinpäätöksestä on saatavissa jäljennös yhtiön pääkonttorista osoitteesta Kyllikinportti 2, Helsinki.

## Konsernin tulosanalyysi (miljoonaa euroa)

|                                                                             | 2019        | 2018       | 2017      | 2016       | 2015      |
|-----------------------------------------------------------------------------|-------------|------------|-----------|------------|-----------|
| <b>Vahinkovakuutus</b>                                                      |             |            |           |            |           |
| Vakuutusmaksutuotot                                                         | 444         | 384        | 396       | 412        | 417       |
| Korvauskulut                                                                | -582        | -294       | -295      | -326       | -329      |
| Liikekulut                                                                  | -153        | -102       | -100      | -103       | -95       |
| Muut vakuutustekniset tuotot ja kulut                                       | -           | -          | -         | -          | -         |
| <b>Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta</b>                  | <b>-292</b> | <b>-12</b> | <b>1</b>  | <b>-17</b> | <b>-7</b> |
| Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut sekä arvonkorotukset                      | 114         | -13        | 59        | 17         | 90        |
| Muut tuotot ja kulut                                                        | -8          | -1         | 0         | 1          | 1         |
| Osuus osakkuusyritysten voitosta/tappiosta                                  | 0           | 0          | 0         | 0          | 0         |
| <b>Liikevoitto/-tappio</b>                                                  | <b>-186</b> | <b>-25</b> | <b>61</b> | <b>1</b>   | <b>84</b> |
| Tasoitusmäärän muutos                                                       | 259         | -16        | -30       | -13        | -44       |
| <b>Vahinkovakuutuksen voitto/tappio ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja</b> | <b>73</b>   | <b>-41</b> | <b>31</b> | <b>-12</b> | <b>40</b> |
| <b>Henkivakuutus</b>                                                        |             |            |           |            |           |
| Vakuutusmaksutulo                                                           | 240         | 163        | 166       | 206        | 199       |
| Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut sekä arvonkorotukset ja niiden oikaisut   | 183         | -40        | 69        | 89         | 122       |
| Maksetut korvaukset                                                         | -178        | -96        | -104      | -90        | -83       |
| Vastuuvelan muutos ennen lisäetuja ja tasoitusmäärän muutosta               | -180        | 11         | -95       | -180       | -221      |
| Liikekulut                                                                  | -15         | -15        | -15       | -14        | -13       |
| Muut vakuutustekniset tuotot                                                | -           | -          | -         | -          | -         |
| <b>Vakuutustekninen tulos ennen lisäetuja ja tasoitusmäärän muutosta</b>    | <b>50</b>   | <b>24</b>  | <b>20</b> | <b>10</b>  | <b>3</b>  |
| Muut tuotot ja kulut                                                        | 0           | 0          | 0         | 1          | 0         |
| <b>Liikevoitto</b>                                                          | <b>50</b>   | <b>24</b>  | <b>21</b> | <b>11</b>  | <b>3</b>  |
| Tasoitusmäärän muutos                                                       | 0           | 0          | 0         | 0          | 9         |
| Lisäedut                                                                    | 0           | 0          | -4        | -2         | -5        |
| <b>Henkivakuutuksen voitto/tappio ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja</b>   | <b>49</b>   | <b>24</b>  | <b>16</b> | <b>9</b>   | <b>6</b>  |
| <b>Voitto/tappio ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja</b>                    | <b>122</b>  | <b>-17</b> | <b>47</b> | <b>-3</b>  | <b>46</b> |
| Tuloverot ja muut välittömät verot                                          | -19         | -2         | -6        | 0          | -8        |
| Vähemmistöosuudet                                                           | 0           | -1         | 0         | 0          | 0         |
| <b>Konsernin voitto/tappio tilikaudelta</b>                                 | <b>103</b>  | <b>-20</b> | <b>40</b> | <b>-4</b>  | <b>37</b> |

# Tunnusluvut

|                                                   |                 |  | 2019  | 2018  | 2017  | 2016  | 2015  |
|---------------------------------------------------|-----------------|--|-------|-------|-------|-------|-------|
| <b>Konsernin tunnusluvut</b>                      |                 |  |       |       |       |       |       |
| Liikevaihto                                       | miljoonaa euroa |  | 997   | 511   | 704   | 737   | 840   |
| Vakuutusmaksutulo                                 | miljoonaa euroa |  | 688   | 551   | 560   | 624   | 629   |
| Liikevoitto/-tappio                               | miljoonaa euroa |  | -136  | -1    | 82    | 11    | 87    |
| Voitto/tappio ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja | miljoonaa euroa |  | 122   | -17   | 47    | -3    | 46    |
| Kokonaistulos                                     | miljoonaa euroa |  | -126  | -5    | 113   | 49    | 12    |
| Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä              |                 |  | 1 064 | 1 009 | 1 012 | 1 044 | 1 157 |
| <b>Vahinkovakuutuksen tunnusluvut</b>             |                 |  |       |       |       |       |       |
| Vakuutusmaksutulo                                 | miljoonaa euroa |  | 448   | 387   | 394   | 417   | 429   |
| Vahinkosuhde                                      | prosenttia      |  | 131,2 | 76,5  | 74,3  | 79,1  | 78,8  |
| Vahinkosuhde ilman perustekorkokulua              | prosenttia      |  | 128,8 | 73,9  | 71,3  | 75,8  | 75,6  |
| Liikekulusuhde                                    | prosenttia      |  | 35,8  | 26,6  | 25,3  | 25,1  | 22,9  |
| Yhdistetty kulusuhde                              | prosenttia      |  | 167,0 | 103,1 | 99,7  | 104,1 | 101,7 |
| Yhdistetty kulusuhde ilman perustekorkokulua      | prosenttia      |  | 164,6 | 100,6 | 96,6  | 100,9 | 98,5  |
| Liikevoitto/-tappio                               | miljoonaa euroa |  | -186  | -25   | 61    | 1     | 84    |
| Kokonaistulos                                     | miljoonaa euroa |  | -94   | 15    | 81    | 26    | 52    |
| Kokonaispääoman tuotto                            | prosenttia      |  | -4,2  | 1,2   | 4,9   | 2,1   | 3,7   |
| Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin       | miljoonaa euroa |  | 197   | 27    | 79    | 42    | 59    |
| Tuotto sitoutuneelle pääomalle                    | prosenttia      |  | 11,1  | 1,6   | 4,7   | 2,7   | 3,9   |
| Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä              |                 |  | 919   | 859   | 892   | 935   | 1 043 |
| <b>Henkivakuutuksen tunnusluvut</b>               |                 |  |       |       |       |       |       |
| Vakuutusmaksutulo                                 | miljoonaa euroa |  | 241   | 164   | 167   | 207   | 200   |
| Liikekustannus kuormitustulosta                   | prosenttia      |  | 100,1 | 100,8 | 103,6 | 103,9 | 112,0 |
| Liikevoitto/-tappio                               | miljoonaa euroa |  | 50    | 24    | 21    | 11    | 3     |
| Kokonaistulos                                     | miljoonaa euroa |  | 63    | 23    | 31    | 14    | -38   |
| Kokonaispääoman tuotto                            | prosenttia      |  | 8,3   | 3,5   | 4,5   | 5,1   | 5,5   |
| Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin       | miljoonaa euroa |  | 57    | 18    | 25    | 30    | 35    |
| Tuotto sitoutuneelle pääomalle                    | prosenttia      |  | 7,6   | 2,4   | 3,3   | 4,3   | 5,0   |
| Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä              |                 |  | 53    | 52    | 52    | 53    | 54    |

## Sijoitusjakauma käyvin arvoin

|                                                                            | Perusjakauma,<br>31.12.2019,<br>miljoonaa eu-<br>roa | Perusjakauma,<br>31.12.2019,<br>prosenttia | Perusjakauma,<br>31.12.2018,<br>miljoonaa eu-<br>roa | Perusjakauma,<br>31.12.2018,<br>prosenttia | Riskijakauma,<br>31.12.2019, mil-<br>joonaa euroa | Riskijakauma,<br>31.12.2019, pro-<br>senttia (alaviit-<br>teet: 8, 10) | Riskijakauma,<br>2018, prosent-<br>tia (alaviitteet:<br>8, 10) |
|----------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|--------------------------------------------|------------------------------------------------------|--------------------------------------------|---------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|
| <b>Korkosijoitukset yhteensä</b>                                           | <b>1 199,4</b>                                       | <b>60,0</b>                                | <b>811,5</b>                                         | <b>47,1</b>                                | <b>1 199,4</b>                                    | <b>60,0</b>                                                            | <b>47,1</b>                                                    |
| Lainasaamiset (alaviite 1)                                                 | 53,2                                                 | 2,7                                        | 64,9                                                 | 3,8                                        | 53,2                                              | 2,7                                                                    | 3,8                                                            |
| Joukkovelkakirjalainat                                                     | 1 022,6                                              | 51,2                                       | 363,0                                                | 21,1                                       | 1 022,6                                           | 51,2                                                                   | 21,1                                                           |
| Muut rahoitusmarkkinaväli-<br>neet ja talletukset (alaviit-<br>teet: 1, 2) | 123,6                                                | 6,2                                        | 383,6                                                | 22,3                                       | 123,6                                             | 6,2                                                                    | 22,3                                                           |
| <b>Osakesijoitukset yhteensä</b>                                           | <b>329,8</b>                                         | <b>16,5</b>                                | <b>458,8</b>                                         | <b>26,7</b>                                | <b>329,8</b>                                      | <b>16,5</b>                                                            | <b>26,7</b>                                                    |
| Noteeratut osakkeet<br>(alaviite 3)                                        | 161,1                                                | 8,1                                        | 200,4                                                | 11,6                                       | 161,1                                             | 8,1                                                                    | 11,6                                                           |
| Pääomasijoitukset<br>(alaviite 4)                                          | 39,7                                                 | 2,0                                        | 35,6                                                 | 2,1                                        | 39,7                                              | 2,0                                                                    | 2,1                                                            |
| Noteeraamattomat osakkeet<br>(alaviite 5)                                  | 129,1                                                | 6,5                                        | 222,8                                                | 12,9                                       | 129,1                                             | 6,5                                                                    | 12,9                                                           |
| <b>Kiinteistösijoitukset yh-<br/>teensä</b>                                | <b>405,6</b>                                         | <b>20,3</b>                                | <b>442,0</b>                                         | <b>25,7</b>                                | <b>405,6</b>                                      | <b>20,3</b>                                                            | <b>25,7</b>                                                    |
| Suorat kiinteistösijoitukset                                               | 404,2                                                | 20,2                                       | 394,1                                                | 22,9                                       | 404,2                                             | 20,2                                                                   | 22,9                                                           |
| Kiinteistösijoitusrahastot ja<br>yhteissijoitukset                         | 1,4                                                  | 0,1                                        | 47,9                                                 | 2,8                                        | 1,4                                               | 0,1                                                                    | 2,8                                                            |
| <b>Muut sijoitukset</b>                                                    | <b>62,5</b>                                          | <b>3,1</b>                                 | <b>9,0</b>                                           | <b>0,5</b>                                 | <b>62,5</b>                                       | <b>3,1</b>                                                             | <b>0,5</b>                                                     |
| Hedge-rahastosijoitukset<br>(alaviite 6)                                   | 11,3                                                 | 0,6                                        | 9,8                                                  | 0,6                                        | 11,3                                              | 0,6                                                                    | 0,6                                                            |
| Hyödykesijoitukset                                                         | 0,0                                                  | 0,0                                        | 0,0                                                  | 0,0                                        | 0,0                                               | 0,0                                                                    | 0,0                                                            |
| Muut sijoitukset (alaviite 7)                                              | 51,3                                                 | 2,6                                        | -0,8                                                 | 0,0                                        | 51,3                                              | 2,6                                                                    | 0,0                                                            |
| <b>Sijoitukset yhteensä</b>                                                | <b>1 997,4</b>                                       | <b>100,0</b>                               | <b>1 721,4</b>                                       | <b>100,0</b>                               | <b>1 997,4</b>                                    | <b>100,0</b>                                                           | <b>100,0</b>                                                   |
| Johdannaisten vaikutus<br>(alaviite 9)                                     |                                                      |                                            |                                                      |                                            |                                                   |                                                                        |                                                                |
| <b>Sijoitukset käyvin arvoin<br/>yhteensä</b>                              | <b>1 997,4</b>                                       | <b>100,0</b>                               | <b>1 721,4</b>                                       | <b>100,0</b>                               | <b>1 997,4</b>                                    | <b>100,0</b>                                                           | <b>100,0</b>                                                   |
| <b>Jvk-salkun modifioitu du-<br/>raatio</b>                                | <b>1,80</b>                                          |                                            |                                                      |                                            |                                                   |                                                                        |                                                                |
| <b>Alaviitteet:</b>                                                        |                                                      |                                            |                                                      |                                            |                                                   |                                                                        |                                                                |



- 1) Sisältää kertyneet korot.
  - 2) Sisältää rahat ja pankkisaamiset sekä kauppahintasaamiset ja -velat.
  - 3) Sisältää myös sekarahastot, jos niitä ei voida kohdistaa muualle.
  - 4) Sisältää pääomarahastot ja mezzanine-rahastot sekä infratraktuurisijoitukset.
  - 5) Sisältää myös noteeraamattomat kiinteistösijoitusyhtiöt.
  - 6) Sisältää kaikentyypiset hedge-rahasto-osuudet riippumatta rahaston strategiasta.
  - 7) Sisältää johdannaiset ja erät, joita ei voida kohdistaa muihin sijoituslajeihin.
  - 8) Riskijakauma voidaan esittää vertailukausilta sitä mukaan kun tietoa kertyy (ei taannehtivasti).
- Mikäli luvut esitetään vertailukausilta ja kaudet eivät ole täysin vertailukelpoisia tulee tästä antaa tieto.
- 9) Sisältää johdannaisten vaikutuksen riski- ja perusjakauman erotukseen. Johdannaisten vaikutus voi olla positiivinen tai negatiivinen.
- Eron korjauksen jälkeen riskijakauman loppusumma täsmää perusjakaumaan.
- 10) Suhteellinen osuus lasketaan käyttäen jakajana "Sijoitukset käyvin arvoin yhteensä" -rivin loppusummaa.

## Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle

|                                                                     | Sijoitustoim. net-<br>totuotot mark-<br>kina-arvo, 2019,<br>miljoonaa euroa<br>(alaviite 8) | Sitoutunut<br>pääoma, 2019,<br>miljoonaa eu-<br>roa (alaviite 9) | Tuotto- %<br>sitoutu-<br>neelle pää-<br>omalle,<br>2019, pro-<br>senttia | Tuotto- %<br>sitoutu-<br>neelle pää-<br>omalle,<br>2018, pro-<br>senttia | Tuotto- %<br>sitoutu-<br>neelle pää-<br>omalle,<br>2017, pro-<br>senttia | Tuotto- %<br>sitoutu-<br>neelle pää-<br>omalle,<br>2016, pro-<br>senttia | Tuotto- %<br>sitoutu-<br>neelle pää-<br>omalle,<br>2015, pro-<br>senttia |
|---------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------|
| <b>Korkosijoitukset yhteensä</b>                                    | <b>39,9</b>                                                                                 | <b>1056,2</b>                                                    | <b>3,78</b>                                                              | <b>1,2</b>                                                               | <b>0,1</b>                                                               | <b>2,5</b>                                                               | <b>0,8</b>                                                               |
| Lainasaamiset (alaviite 1)                                          | 1,7                                                                                         | 57,9                                                             | 3,01                                                                     | 0,0                                                                      | 2,7                                                                      | -1,1                                                                     | 6,4                                                                      |
| Joukkovelkakirjalainat                                              | 34,7                                                                                        | 779,9                                                            | 4,45                                                                     | 0,1                                                                      | -0,1                                                                     | 4,0                                                                      | -0,3                                                                     |
| Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset<br>(alaviitteet: 1, 2) | 3,5                                                                                         | 218,4                                                            | 1,59                                                                     | 2,5                                                                      | -0,4                                                                     | 0,3                                                                      | 2,4                                                                      |
| <b>Osakesijoitukset yhteensä</b>                                    | <b>87,9</b>                                                                                 | <b>301,0</b>                                                     | <b>29,19</b>                                                             | <b>5,2</b>                                                               | <b>9,3</b>                                                               | <b>2,7</b>                                                               | <b>12,9</b>                                                              |
| Noteeratut osakkeet (alaviite 3)                                    | 57,6                                                                                        | 130,0                                                            | 44,28                                                                    | -10,0                                                                    | 9,7                                                                      | 7,0                                                                      | 19,6                                                                     |
| Pääomasijoitukset (alaviite 4)                                      | -0,8                                                                                        | 35,6                                                             | -2,32                                                                    | 13,6                                                                     | 24,4                                                                     | 12,3                                                                     | 12,5                                                                     |
| Noteeraamattomat osakkeet (alaviite 5)                              | 31,1                                                                                        | 135,4                                                            | 22,98                                                                    | 47,7                                                                     | 1,0                                                                      | -11,9                                                                    | 2,5                                                                      |
| <b>Kiinteistösijoitukset yhteensä</b>                               | <b>22,3</b>                                                                                 | <b>409,5</b>                                                     | <b>5,46</b>                                                              | <b>4,1</b>                                                               | <b>6,1</b>                                                               | <b>6,2</b>                                                               | <b>6,3</b>                                                               |
| Suorat kiinteistösijoitukset                                        | 22,3                                                                                        | 408,1                                                            | 5,47                                                                     | 3,8                                                                      | 7,0                                                                      | 6,0                                                                      | 6,2                                                                      |
| Kiinteistösijoitusrahastot ja yhteissijoitukset                     | 0,0                                                                                         | 1,4                                                              | 1,58                                                                     | 6,2                                                                      | 2,5                                                                      | 6,8                                                                      | 6,8                                                                      |
| <b>Muut sijoitukset</b>                                             | <b>53,2</b>                                                                                 | <b>12,4</b>                                                      | <b>430,31</b>                                                            | <b>-97,0</b>                                                             | <b>921,3</b>                                                             | <b>-51,0</b>                                                             | <b>2,3</b>                                                               |
| Hedge-rahastosijoitukset (alaviite 6)                               | 1,4                                                                                         | 9,8                                                              | 14,63                                                                    | -9,7                                                                     | 1,6                                                                      | -4,7                                                                     | 4,5                                                                      |
| Hyödykesijoitukset                                                  | 0,0                                                                                         | 0,0                                                              | 0,00                                                                     | 0,0                                                                      | 0,0                                                                      | 0,0                                                                      | 0,0                                                                      |
| Muut sijoitukset (alaviite 7)                                       | 51,8                                                                                        | 2,6                                                              |                                                                          |                                                                          |                                                                          |                                                                          |                                                                          |
| <b>Sijoitukset yhteensä</b>                                         | <b>203,4</b>                                                                                | <b>1779,1</b>                                                    | <b>11,43</b>                                                             | <b>1,9</b>                                                               | <b>4,9</b>                                                               | <b>3,1</b>                                                               | <b>4,1</b>                                                               |
| Sijoituslajeille kohdistamattomat tuotot, kulut<br>ja liikekulut    | -4,7                                                                                        |                                                                  |                                                                          |                                                                          |                                                                          |                                                                          |                                                                          |
| <b>Sijoitustoiminnan nettotuotto<br/>käyvin arvoin</b>              | <b>198,6</b>                                                                                | <b>1779,1</b>                                                    | <b>11,17</b>                                                             | <b>1,6</b>                                                               | <b>4,7</b>                                                               | <b>2,7</b>                                                               | <b>3,9</b>                                                               |

**Alaviitteet:**

- 1) Sisältää kertyneet korot.
- 2) Sisältää rahat ja pankkisaamiset sekä kauppahintasaamiset ja -velat.
- 3) Sisältää myös sekarahastot, jos niitä ei voida kohdistaa muualle.
- 4) Sisältää pääomarahastot ja mezzanine-rahastot sekä infratraktuurisijoitukset.
- 5) Sisältää myös noteeraamattomat kiinteistösijoitusyhtiöt.
- 6) Sisältää kaikentyyppiset hedge-rahasto-osuudet riippumatta rahaston strategiasta.
- 7) Sisältää johdannaiset ja erät, joita ei voida kohdistaa muihin sijoituslajeihin.
- 8) Raportointikauden lopun ja alun markkina-arvojen muutoksesta vähennetään kauden aikana tapahtuneet kassavirrat.  
Kassavirralla tarkoitetaan myyntien tai tuottojen ja ostojen tai kulujen erotusta.
- 9) Sitoutunut pääoma on yhtä kuin markkina-arvo raportointikauden alussa plus päivittäin tai kuukausittain aikapainotetut kassavirrat.

# Tunnuslukujen laskentakaavat

## YLEISET TUNNUSLUVUT

**Liikevaihto** on yhtä kuin vahinkovakuutuksen liikevaihto plus henkivakuutuksen liikevaihto.

**Vahinkovakuutuksen liikevaihto** on yhtä kuin vakuutusmaksutuotot ennen jälleenvakuuttajien osuutta plus sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa plus muut tuotot.

**Henkivakuutuksen liikevaihto** on yhtä kuin vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta plus sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa plus muut tuotot.

**Kokonaistulos** on yhtä kuin liikevoitto tai tappio plus taseen ulkopuolisten arvostuserojen muutos.

**Kokonaispääoman tuotto käyvin arvoin** prosentteina on yhtä kuin liikevoitto tai tappio plus rahoituskulut plus perustekorkokoulu plus sijoitusten arvostuserojen muutos jaettuna taseen loppusumma miinus sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuovelka plus sijoitusten arvostuserot.

**Tunnusluvun jakaja** lasketaan tilikauden ja edellisen tilikauden taseen mukaisten arvojen keskiarvona.

**Henkivakuutuksessa perustekorkokululla** tarkoitetaan vakuutuksille vuoden aikana hyvitettyä takuukorkoa lisättynä/vähennettynä mahdollisilla takuukoron täydennysvastuun muutoksilla.

**Vahinkovakuutuksessa perustekorkokululla** tarkoitetaan diskontatun korvausvastuun purkautumisen vaikutusta yhtiön korvauskuluun sen diskontatessa pääomamuotoiset eläkkeet. Se lasketaan kertomalla vuoden alun diskontattu korvausvastuu edellisen vuoden lopussa käytetyllä perustekorolla.

### **Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle käyvin arvoin prosentteina**

Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin suhteessa sitoutuneeseen pääomaan lasketaan sijoituslajeittain ja sijoitusten yhteismäärälle ottaen huomioon kauden aikana tapahtuneet kassavirrat.

**Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä** lasketaan keskiarvona kalenterikuukausien lopussa lasketuista henkilökunnan lukumääristä.

## VAHINKOVAKUUTUS

**Vakuutusmaksutulo** on yhtä kuin vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta.

**Vahinkosuhde** prosentteina on yhtä kuin korvauskulut jaettuna vakuutusmaksutuotoilla.

**Vahinkosuhde ilman perustekorkokulua** prosentteina on yhtä kuin korvauskulut ilman perustekorkokulua jaettuna vakuutusmaksutuotoilla.

**Liikekulusuhde** prosentteina on yhtä kuin liikekulut jaettuna vakuutusmaksutuotoilla.

Tunnusluvut lasketaan jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen.

**Yhdistetty kulusuhde** prosentteina on yhtä kuin vahinkosuhde plus liikekulusuhde.

**Yhdistetty kulusuhde ilman perustekorkokulua** prosentteina on yhtä kuin vahinkosuhde ilman perustekorkokulua plus liikekulusuhde.

## HENKIVAKUUTUS

**Vakuutusmaksutulo** on yhtä kuin vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta.

**Liikekustannussuhde** prosentteina kuormitustulosta on yhtä kuin liikekulut ennen vakuutusten aktivoitujen hankintamenojen muutosta plus korvausten selvittelykulut jaettuna kuormitustulolla.

# Riskit sekä riskien- ja vakavaraisuuden hallinta

## 1 Riskien- ja vakavaraisuuden hallinnasta yleisesti

Fennia-konsernin keskeisimmät yhtiöt ovat emoyhtiö Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennia (jäljempänä Fennia) sekä sen tytäryhtiöt Vakuutusosakeyhtiö Henki-Fennia (jäljempänä Henki-Fennia) ja Fennia Varainhoito Oy (jäljempänä Fennia Varainhoito). Fennia-konsernin riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan kehikko kuvataan konserniyhtiöiden hallitusten vahvistamissa periaateasiakirjoissa. Keskeisin näistä asiakirjoista on Riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteet, jossa kuvataan sekä riskien- että vakavaraisuuden hallinnan yleiset periaatteet konsernissa.

Fennia-konsernissa riskienhallinnalla tarkoitetaan koordinoituja strategioita, prosesseja, periaatteita ja toimenpiteitä, joilla konserniin ja konserniyhtiöihin kohdistuvat riskit tunnistetaan, mitataan, hallitaan, seurataan ja raportoidaan. Vakavaraisuuden hallinnalla puolestaan tarkoitetaan strategioita, prosesseja, periaatteita ja toimenpiteitä, joilla määritetään ja ohjataan konserniyhtiöiden ja konsernin riskinkantokykyä, riskinottohalukkuutta ja riskinsietokykyä sekä keskeisten riskien rajoituksia.

## 2 Riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan organisointi

Fennian hallitus on konsernin emoyhtiön hallituksena Fennian ylin päätöksentekaelin. Se kantaa vastuun riskien- ja vakavaraisuuden hallinnasta ja sen sovittamisesta osaksi konsernin hallintojärjestelmää. Fennian hallituksen vastuulla on varmistaa, että konserniin kuuluvien yhtiöiden erityispiirteet ja konsernin sisäiset yhteydet (mm. sisäiset transaktiot, kaksinkertaiset pääomat, pääomien siirrettävyys ja pääomien käyttö yleensä) tulevat asianmukaisesti huomioon otetuiksi.

Fennian ja Henki-Fennian hallitukset ovat vastuussa siitä, että yhtiöt noudattavat konsernin riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteita. Niiden vastuulla on erityisesti varmistaa, että yhtiöissä on toiminnan laatuun, laajuuteen ja monimutkaisuuteen nähden riittävällä tavalla järjestetty hallintojärjestelmä, mukaan lukien sisäinen valvonta ja riskienhallintajärjestelmä.

Fennia Varainhoidon hallituksen vastuulla on varmistaa, että yhtiö noudattaa Fennia-konsernin riskienhallintajärjestelmän periaatteita siltä osin kuin yhtiön toiminnan erityispiirteet eivät edellytä niistä poikkeamista.

Muiden konserniyhtiöiden kohdalla Fennia-konsernin riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteita noudatetaan soveltuvin osin. Muut konserniyhtiöt ovat pääosin kiinteistöyhtiöitä.

Vakuutusyhtiöiden taseen hallintaa varten on perustettu konsernitasoinen ALCO-komitea, jonka keskeisimmät tehtävät ovat luoda vakuutusyhtiöiden hallituksille ehdotus si-

joitusstrategiasta (ALM-suunnitelma), muuttaa strategiaa tarvittaessa hallitusten asettamia rajoituksia rikkomatta ja raportoida taseen riskeistä hallituksille. Komitean puheenjohtajana toimii Fennian toimitusjohtaja.

Riskienhallintajärjestelmän ohjausmalli perustuu kolmen puolustuslinjan malliin, jossa:

1. Ensimmäisellä puolustuslinjalla eli liike- ja tukitoiminnoilla on ensisijainen vastuu päivittäisestä riskienhallinnasta ja riskien raportoinnista hyväksytyjen periaatteiden mukaisesti.
2. Toinen puolustuslinja vastaa mm. riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan tulkinnoista, kehittämisestä, suunnittelusta ja raportoinnista sekä tukee, seuraa ja arvioi ensimmäisen puolustuslinjan riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan prosessien implementointia.
3. Kolmannen puolustuslinjan tehtävänä on varmistaa sisäisen valvonnan sekä riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan vaikuttavuus ja tehokkuus.

Kolmen puolustuslinjan mallissa vastuu riskien- ja vakavaraisuuden hallinnasta jakautuu seuraavasti eri toimijoiden kesken:

- Toimitusjohtaja

Toimitusjohtaja kantaa toimivan johdon tukemana yleisvastuun riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan asianmukaisesta toteuttamisesta hallituksen päätösten mukaisesti.

- Liike- ja tukitoiminnot

Kukin liike- ja tukitoiminto vastaa ensisijaisesti päivittäisestä riskienhallinnasta ja riskien raportoinnista hyväksytyjen periaatteiden mukaisesti, seuraa oman osa-alueensa kokonaisriskiprofiilia (toisen puolustuslinjan tuella) ja varmistaa

konsernin riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan dokumentaation mukaisen toiminnan osa-alueellaan.

- Aktuaaritoiminto

Vakuutusyhtiön vastuullinen vakuutusmatemaatikko vastaa aktuaaritoiminnosta ja siitä, että hinnoittelussa ja vakuutusteknisen vastuuvelan laskennassa sovellettavat vakuutusmatemaattiset menetelmät ovat asianmukaiset. Vastuullinen vakuutusmatemaatikko määrittelee myös vakuutusteknisen vastuuvelan tason. Aktuaaritoiminnolla on rooli paitsi ensimmäisen myös toisen puolustuslinjan toimijana. Aktuaaritoiminto osallistuu riskienhallintajärjestelmän tehokkaaseen täytäntöönpanoon, erityisesti riskienhallintamenetelmien luomiseen, mutta myös yrityksen oman riski- ja vakavaraisuusarvion toteuttamiseen.

- Riskienhallinta

Riskienhallinta-yksikkö ja Compliance ja operatiiviset riskit -yksikkö muodostavat yhdessä riskienhallintatoiminnon. Riskienhallintatoiminnolla on päävastuu toisen puolustuslinjan tehtävistä, ja se vastaa mm. riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan tulkinnoista, kehittämisestä, suunnittelusta sekä ohjeista ja menettelytavoista. Toiminnon tehtävänä on ylläpitää kokonaisnäkemyä konserniyhtiöiden ja konsernin riskiprofiilista ja raportoida siitä yhtiön johdolle. Toiminto myös tukee hallituksen ja toimitusjohtajan sekä liike- ja tukitoimintojen riskien- ja vakavaraisuuden hallintatyötä mm. osallistumalla riskienhallintajärjestelmän kehittämiseen ja arvioimalla sen toimivuutta sekä laatimalla analyyskejä riskiasemaa koskevan päätöksenteon tueksi.

- Compliance

Toiseen puolustuslinjaan kuuluva Compliance ja operatiiviset riskit -yksikkö varmistaa, että toiminnassa noudatetaan sääntelyä, finanssialan itsesääntelyä sekä konsernin sisäisiä ohjeita ja että asiakassuhteissa noudatetaan asianmukaisia menettelytapoja. Se myös tunnistaa ja arvioi säädösmuutosten vaikutuksia, säännösten noudattamisen laiminlyöntiin liittyviä riskejä sekä säännösten noudattamisessa mahdollisesti esiintyneiden puutteiden estämiseksi ja korjaamiseksi tehtyjen toimenpiteiden riittävyttä. Lisäksi yksikkö edistää säännösten noudattamista ennakoivalla neuvonnalla sekä kehittää sisäisiä menettelytapoja, joilla säännösten noudattamista voidaan valvoa tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti.

- Sisäinen tarkastus

Sisäinen tarkastus tukee konsernia tavoitteiden saavuttamisessa tarjoamalla järjestelmällisen lähestymistavan organisaation riskienhallinta-, valvonta- sekä johtamis- ja hallintoprosessien tehokkuuden arviointiin ja kehittämiseen.

Sisäisen tarkastuksen tehtävänä on seurata ja arvioida konsernin sisäisen valvonnan ja muun hallinnon riittävyttä ja tehokkuutta mm. seuraavilla osa-alueilla:

- yhtiön strategian ja tavoitteiden saavuttaminen
- vakavaraisuuden hallintaprosessin kattavuus ja luotettavuus
- riskienhallinnan tehokkuus
- resurssien käytön taloudellisuus ja tarkoituksenmukaisuus
- lakien ja määräysten sekä sisäisten toimintaperiaatteiden, suunnitelmien ja ohjeiden noudattaminen
- informaation oikeellisuus, riittävyys ja tarkoituksenmukaisuus
- omaisuuden turvaaminen.

Riskienhallinta-yksikkö ja Compliance ja operatiiviset riskit -yksikkö on integroitu Fennia-konsernin organisaatioon tavalla, joka varmistaa niiden toiminnan operatiivisen riippumattomuuden. Ne ovat vapaita sellaisista vaikutteista, jotka voisivat vaarantaa niiden



tehtävien suorittamisen objektiivisesti, tasapuolisesti ja riippumattomasti. Sisäinen tarkastus puolestaan on sekä ensimmäisen että toisen puolustuslinjan toiminnoista riippumaton.

### 3 Riskienhallinta

Riskillä tarkoitetaan epävarmaa tapahtumaa ja sen seurausta, joka voi olla yritykselle uhka tai mahdollisuus. Konsernin riskienhallinnan strategioiden ja prosessien kokonaisuus jaetaan seuraaviin osa-alueisiin:

#### 1. Riskien tunnistaminen

Ensimmäisen puolustuslinjan liike- ja tukitoiminnot tunnistavat ja arvioivat toimintaa ja tavoitteita uhkaavat riskit sekä vuosisuunnittelun yhteydessä, että päivittäisessä operatiivisessa toiminnassa.

#### 2. Riskien mittaaminen

Riskien mittaamisprosessissa arvioidaan mahdollisuuksien mukaan riskien vakavuutta sekä niiden välisiä riippuvuuksia. Riskien mittaamisen tavoitteena on luoda yhteismitalliset mittarit eri riskeille ja parantaa riskien vertailtavuutta. Riskien mittaaminen ja vertailu ovat välttämättömiä siksi, että niiden avulla voidaan kohdentaa riskienhallintatoimenpiteet toiminnan kannalta oleellisimpiin riskeihin. Riskien mittaamisessa sovelletaan lähtökohtaisesti ns. Value at Risk - perusteista menetelmää. Riskienhallintatoiminto koordinoi riskien vakavuuden ja riippuvuuksien mittaamista sekä mittaamisessa käytettäviä menetelmiä.

#### 3. Riskien hallinta

Hallintaprosessissa riskit priorisoidaan ja suunnitellaan hallintatoimenpiteitä, joilla riskejä pyritään kontrolloimaan tai rajoittamaan. Ensimmäinen puolustuslinja riskien omistajana toteuttaa asianmukaisen riskien hallinnan ja suunnittelee hallintatoimenpiteet. Toinen puolustuslinja tukee, seuraa ja arvioi ensimmäisen puolustuslinjan suorittamaa hallintaa, mutta riippumattomuuden varmistamiseksi ei osallistu operatiivisten päätösten tekemiseen. Eri riskialueilla käytettävät hallintakeinot on kuvattu tarkemmin luvuissa 3.1–3.10.

#### 4. Riskien seuranta

Konsernissa toteutetaan kvantitatiivista riskiseurantaa, joka koostuu erilaisista riski-indikaattoreista sekä kvalitatiivista riskiseurantaa, johon kuuluvat mm. suunniteltujen ja päätettyjen hallintatoimenpiteiden seuraaminen, arvioiminen ja mahdollinen testaaminen. Ensimmäinen puolustuslinja varmistaa, että riskien asianmukainen seuranta on olemassa ja että riskeistä saadaan niiden hallintaa varten riittävästi tietoa. Ensimmäinen puolustuslinja seuraa suunnittelemlaan ja päättämäänsä hallintatoimenpiteitä sekä arvioi niiden vaikutusta. Toinen puolustuslinja toteuttaa riippumatonta

kvantitatiivista ja kvalitatiivista riskien seurantaa, jolla se tukee ensimmäisen puolustuslinjan riskienhallintatyötä.

## 5. Riskien raportointi

Riskien toteutumisesta ja niiden vaikutuksista sekä läheltä piti -tilanteista raportoidaan konsernissa sovitun ilmoittamisprosessin mukaisesti. Riskienhallinta- ja Compliance- ja operatiiviset riskit -yksiköt raportoivat riskeistä säännöllisesti asiaan kuuluville hallituksille.

Edellä kuvattuja riskienhallinnan strategioita ja prosesseja sovelletaan riskienhallinnan helpottamiseksi laaditun riskikartan kaikkiin riskialueisiin, joita ovat:

- vakuutusriskit
- rahoitusmarkkinariskit
- vastapuoliriskit
- operatiiviset riskit
- kvantitatiivisten menetelmien riskit
- keskittymäriskit
- likviditeettiriski
- strategiset riskit
- maineriski
- ryhmäriskit.

### 3.1 Vakuutusriskit

Vakuutusriskit liittyvät vakuutusyhtiön perusliiketoimintaan eli vakuuttamiseen.

Merkittävimmit vakuutusriskit liittyvät riskin valintaan, myynnin ohjaukseen ja riskin hinnoitteluun, eli kyseessä on tappioriski siitä, että tulevista vakuutuskorvauksista aiheutuvat kustannukset (ml. liikekulut) ylittävät vakuutuksista saadut vakuutusmaksut. Vakuutusriskeihin sisältyvät myös suurvahinkoriskit (esimerkiksi katastrofiriski) ja jälleenvakuutussuojien asianmukaisuusriski.

Vakuutusriskeihin liittyy myös tappioriski, joka johtuu vakuutusteknisen vastuuvelan epäedullisesta arvomuutoksesta, eli varausriski. Varausriski liittyy vastuuvelan laskennassa tehtyjen oletusten epävarmuuteen ja arvioitujen korvausmäärien, liikekulujen ja näiden kassavirtojen epäedullisiin poikkeamiin toteutuneista kuluista.

Varausriskin vakuutusteknisiin riskitekijöihin luetaan mm. biometriset riskit (kuolleisuus-, pitkäikäisyys-, työkyvyttömyys- ja vastaavat riskit) ja erilaiset raukeamisriskit, kuten henkivakuutuksen takaisinostoriski.

Vakuutusteknistä vastuuvelkaa koskevat myös eräät rahoitusmarkkinariskit, kuten inflaatio ja diskonttokorko.

Vakuutustoiminta perustuu vakuutusriskien ottamiseen, riskien hajauttamiseen vakuutuskannan sisällä ja riskien hallintaan. Vakuutusmaksuriskin hallinnan tärkeimmät keinot

ovat asianmukainen riskien valinta (vastuunvalinta), hinnoittelu ja vakuutusehdot sekä jälleenvakuutusuojan hankkiminen.

Vastuunvalinnalla ohjeistetaan myyntiä ja varmistetaan vakuutustoiminnan kannattavuutta. Vastuunvalintaa hallitaan tutkimalla tilastollisesti aiempia vahinkotapauksia, jotka ovat myös perustana hinnoittelulle. Vastuunvalintaohjeissa määritellään, millaisia riskejä voidaan vakuuttaa ja miten suuria vakuutusmääriä sallitaan.

Vakuutusriskien hinnoittelussa pyritään riskivastaavuuteen asettamalla sitä korkeampi hinta mitä suurempi riski on kyseessä ja päinvastoin. Hinnoittelun lähtökohtana on tietovaraston oikeellisuus ja riittävyys sekä se, että vakuutettava kohde tunnetaan riittävän hyvin. Ainoastaan tältä pohjalta voidaan tehdä asianmukaiset riskianalyysit ja päättää riittävästä vakuutusmaksun tasosta.

Vakuutusehtojen merkitys vakuutusriskin rajoittamisessa on olennainen. Vakuutusehdoissa määritellään mm. vakuutussopimuksen kattavuus ja korvausten rajoitukset. Vakuutusriskin hallinnassa on tärkeää, että ei-toivotut riskit suljetaan pois tai rajoitetaan sopimusteitse toivotulle tasolle.

Vahinkovakuutuksessa eräistä vakuutuslajeista, kuten lakisääteisestä tapaturmavakuutuksesta ja liikennevakuutuksesta, on erityislainsäädäntöä, jossa on määritelty vakuutus- turvan kattavuus, mikä estää vakuutusehtojen muuttamisen siltä osin.

Lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa ja liikennevakuutuksessa on myös säädöksiä, jotka rajoittavat vakuutusyhtiön vastuuta. Eläkeläisten korvausten inflaatoriski ja sairaanhoitokuluihin liittyvät pitkäaikaiset korvausriskit on siirretty vakuutusalan yhteisesti kustannettaviksi ns. jakojärjestelmän kautta.

Vastuuvelan laskennassa sovelletaan erilaisia kvantitatiivisia menetelmiä, jotka ovat varausriskin hallinnassa keskeisessä asemassa. Menetelmien lisäksi käytettävien tietojen riittävyys ja laatu sekä niiden hallinta vaikuttavat olennaisesti varausriskin luonteeseen.

Henkivakuutuksessa lainsäädäntö rajoittaa henkivakuutusyhtiön oikeutta korottaa vakuutusmaksuja tai muuttaa sopimusehtoja. Tällöin sopimusten pituus vaikuttaa varausriskin ns. biometristen riskien tasoon. Mikäli tehdyt olettamukset osoittautuvat riittämättömiksi eivätkä vakuutusmaksut ole muutettavissa, on vastuuvelkaa täydennettävä odotettavissa olevaa tappiota vastaavalla määrällä.

Suurilta vahingoilta ja vahinkotapahtumilta suojaudutaan ja niitä hallitaan ottamalla jälleenvakuutuksia. Suurvahinkoriskien hallinnassa on tärkeää, että menevän jälleenvakuutuksen rakenne ja omalle vastuulle jäävä osa riskeistä/vahingoista mitoitetaan vakavaraisuuteen ja vakuutusvelvoitteisiin nähden sopivaksi, jotta tehokas riskinsiirto toteutuu.

Jälleenvakuutuksen käyttöön liittyy liitännäisriskejä, kuten jälleenvakuutuksen saata- vuus-, hinta- ja vastapuoliriski. Jälleenvakuutusriskiä ja siihen liittyvää vastapuoliriskiä pienennetään vahinkovakuutustoiminnassa siten, että jälleenvakuuttajaksi hyväksytään vain riittävän vakavaraisuusluokituksen omaava yhtiö. Lisäksi asetetaan rajoituksia sille,

kuinka suuria osuuksia yksittäisellä jälleenvakuuttajalla voi jälleenvakuutusohjelmassa olla. Henkivakuutustoiminnassa

menevän jälleenvakuutuksen käyttö on vähäistä ja keskittyy sen takia muutamiin vastapuoliin.

## Määrällisiä tietoja Fennian tilinpäätöksen vastuuvelan riskimuuttujista

Muutoksen vaikutus vastuovelkaan ilman tasoitusmäärää

|               |                         |                  |
|---------------|-------------------------|------------------|
| Inflaatoriski | Kasvaa 1 %              | + 18 milj. euroa |
| Kuolevuus     | Keski-ikä pidentyy 1 v. | +32 milj. euroa  |

### 3.2 Rahoitusmarkkinariskit

Rahoitusmarkkinariskillä tarkoitetaan tappioriskiä, joka johtuu suoraan tai välillisesti rahoitusmarkkinoiden muuttujien, kuten korkojen, osakkeiden, kiinteistöjen, valuuttakursien ja korkomarginaalien, arvojen tason ja volatiliteetin heilahteluista.

Sijoitustoiminta ja tasehallinta ovat rahoitusmarkkinariskien hallinnassa erityisasemassa. Merkittävimmät riskit liittyvät sijoitusten arvojen alenemiseen ja sijoitusten yhteensopimattomuuteen vakuutusteknisen vastuuvelan luonteen kanssa (ns. ALM-riski).

Tasehallintastrategia pohjautuu seuraaviin periaatteisiin:

- toimintaa ohjaa markkinaehtoisen oman pääoman tuotto
- kaikkia taseen riskejä ja niiden kantamisesta saatavaa tuottoa seurataan aktiivisesti
- vakuutettujen edut ja toiminnan jatkuvuus pyritään turvaamaan korkealla todennäköisyydellä.

Tavoitteiden saavuttamiseksi sijoitusomaisuus on jaettu kolmeen pääosaan:

- Suojaussalkku

Suojaussalkulla suojataan markkinaehtoisen vakuutusteknisen vastuuvelan markkinariskit (pääosin korkoriski) tietyllä vaihteluvälillä ja tavoitellaan maltillista lisätuottoa aktiivisella luottoriskin valinnalla ja taktisella korkonäkemyksellä.

Suojaussalkun antama tasesuoja mahdollistaa riskinoton sijoitussalkussa.

Suojaussalkun varat sijoitetaan pääosin korkeasti luokiteltuihin lyhyisiin yrityslainoihin, rahamarkkinainstrumentteihin ja koronvaihtosopimuksiin. Suojaussalkkuun luetaan lisäksi mukaan konsernin kassanhallinta.

- Sijoitussalkku

Sijoitussalkussa on kaikki muu sijoitusvarallisuus, jota ei ole kohdistettu suojaus- tai strategiseen salkkuun. Sijoitussalkun tavoitteena on tarjota hyvä tuotto-riskisuhde ja pitkän aikavälin tuottotaso. Sijoitussalkku jakautuu edelleen likvidiin ja epälikvidiin osaan. Likvidin sijoitussalkun varat kohdistuvat pääosin osake- ja korkomarkkinoille. Sijoitussalkun likvidiin osaan asetetaan kullekin omaisuuslajille neutraali tavoitepaino salkussa ja omaisuuslajin tuottokehitystä kuvaava vertailuindeksi. Neutraali allokaatio määrätään vuosittain ALM-suunnitelmassa perustuen tuotto- ja riskinäkemykseen tulevalle vuodelle sekä yhtiön riskinotto- ja -haluun.

Epälikvidi osa sijoitussalkusta kohdistuu pääosin kiinteistöihin ja listaamattomiin osake- ja korkosijoituksiin. Epälikvidin osan tarkoituksena on tuoda absoluuttista tuottoa ja tehostaa ylijäämän tuotto-riskisuhdetta.

- Strateginen salkku

Strategisissa sijoituksissa tavoitteena on lisäksi jokin muu tekijä kuin sijoitustuotto. Näitä ovat esimerkiksi omistukset kumppani- ja asiakasyrityksissä, asiakas- ja henkilökuntalainat sekä tytäryhtiöomistukset.

Rahoitusmarkkinariskien merkittävimmät hallintakeinot ovat asianmukainen sijoitusinstrumenttien valinta, sijoitusten hajauttaminen ja riskien rajoittaminen. Riskien rajoittamisessa voidaan käyttää myös johdannaissopimuksia.

Rahoitusmarkkinariskien hallinnan lähtökohtana on, että varat sijoitetaan sellaiseen omaisuuteen ja sellaisiin välineisiin, joiden riskit voidaan tunnistaa, mitata, hallita, seurata ja raportoida. Lisäksi uusiin omaisuuseriin ja sijoitusvälineisiin kohdistetaan ennen niiden hankkimista toimenpiteitä, joilla varmistetaan uusien omaisuuserien tai sijoitusvälineiden hallittavuus ja sopivuus liiketoimintaan sekä riskienhallintaan.

Sijoitusten riittävällä hajauttamisella tavoitellaan optimaalista hajautushyötyä, riskikorjattua tuottoa ja varojen ja velkojen yhteensopivuutta.

Keskeinen rahoitusmarkkinariskien hallintamenetelmä on riskien rajoittaminen vakava-raisuuden näkökulmasta. Allokaatorajoitteilla varmistetaan, että sijoitusomaisuus on riittävästi hajautettu eri omaisuusluokkiin. Lisäksi määritellään yksityiskohtaisempia rajoitteita, joilla varmistetaan, että myös omaisuuslajien sisällä hajautus on riittävä.

### **Määrällisiä tietoja Fennian sijoitussalkun riskimuuttujista**

Muutoksen vaikutus varoihin

|                       |                         |                  |
|-----------------------|-------------------------|------------------|
| Korkosijoitukset      | Korkotaso +1 %-yksikköä | -106 milj. euroa |
| Osakesijoitukset      | Arvonmuutos -20 %       | -57 milj. euroa  |
| Kiinteistösijoitukset | Arvonmuutos -10 %       | -41 milj. euroa  |

### **Määrällisiä tietoja Henki-Fennian sijoitussalkun riskimuuttujista**

Muutoksen vaikutus varoihin

|                       |                         |                 |
|-----------------------|-------------------------|-----------------|
| Korkosijoitukset      | Korkotaso +1 %-yksikköä | -68 milj. euroa |
| Osakesijoitukset      | Arvonmuutos -20 %       | -9 milj. euroa  |
| Kiinteistösijoitukset | Arvonmuutos -10 %       | -9 milj. euroa  |

### 3.3 Vastapuoliriskit

Vastapuoliriskissä huomioidaan mahdolliset tappiot, jotka johtuvat vakuutusyhtiön vastapuolten odottamattomasta maksukyvyttömyydestä.

Samoin kuin rahoitusmarkkinariskien hallinnassa, vastapuoliriskien hallinnan lähtökohdana on, että vastapuolet ja niihin liittyvät riskit voidaan tunnistaa, mitata, hallita, seurata ja raportoida.

Vastapuoliriskiä aiheutuu lähinnä (korkomarginaaliriski käsitellään rahoitusmarkkinariskinä):

- johdannaissopimusten vastapuolista, jolloin ainoastaan sopimusten mahdollinen positiivinen markkina-arvo on alttiina riskille
- maksamattomista jälleenvakuutussaamisista ja jälleenvakuuttajien osuudesta korvausvastuusta vakuutusasiakkailta olevista saamisista
- asiakasrahoituksesta.

Johdannaissopimusten vastapuoliriskin hallinnassa vastapuoliriskiä arvioidaan ennen kuin johdannaisvastapuolen kanssa tehdään sopimuksia. Liikkeeseenlaskijoiden ja vastapuolten luottokelpoisuuden arvioinnissa käytetään tukena pääasiassa luottoluokituslaitosten antamia luokituksia. Vastapuoliriskin rajoittamiseksi on luottokelpoisuudelle asetettu vähimmäistaso ja rajat vastuun enimmäismäärälle vastapuolta kohden.

Jälleenvakuutustoiminnan vastapuoliriskin hallinnassa on vastapuoliriskin rajaamiseksi asetettu vaatimukset muun muassa jälleenvakuuttajien luottokelpoisuusluokille ja vastuun enimmäismäärälle jälleenvakuuttajaa kohden. Samoin kuin johdannaissopimusten vastapuoliriskin osalta, luottoluokituslaitosten luokituksia käytetään jälleenvakuuttajien luottokelpoisuuden arvioinnin tukena.

Vastapuoliriskiä syntyy myös vakuutusasiakkailta olevista saamisista. Asiakkaiden vakuutusmaksusaamisista syntyvä vastapuoliriski on yleensä pieni, koska maksun saamatta jääminen johtaa vakuutusturvan peruuttamiseen tai pienentymiseen.

Asiakasrahoituksen vastapuoliriskin hallinnan tavoitteena on rajoittaa asiakas- ja muista vastuista syntyvien vastapuoliriskien negatiiviset tulosvaikutukset hyväksyttävälle tasolle. Keskeisessä asemassa näiden vastapuoliriskien hallinnassa on luottoprosessi. Luottoprosessin hallinnassa on tärkeää vastapuolten luotettavuuden varmistaminen arvioimalla riskit ja luokittelemalla sitten vastapuoli sisäisesti kehitetyn mallin mukaisesti. Asiakasrahoituksen vastapuoliriskejä vähennetään määrittelemällä asiakaskohtaiset vaakuus- ja kovenanttiehdot.

### 3.4 Operatiiviset riskit

Operatiivisilla riskeillä tarkoitetaan Fennia-konsernissa riskiä, joka aiheutuu:

- riittämättömistä tai epäonnistuneista sisäisistä prosesseista
- henkilöstöstä

- järjestelmistä
- ulkoisista tekijöistä.

Oikeudelliset riskit sisältyvät operatiivisiin riskeihin. Strategisista päätöksistä johtuvat riskit on rajattu operatiivisten riskien ulkopuolelle.

Operatiivisten riskien hallinnan tavoitteena Fenniassa on kustannustehokkaalla tavalla pienentää riskien toteutumisen todennäköisyyttä sekä toteutuvien riskien seurauksia, eli vähentää riskeistä koituvia tappioita, tukea liike- ja tukitoimintoja niille asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa ja osaltaan varmistaa, että konsernin toiminta täyttää viranomaisten ja lainsäädännön sille asettamat vaatimukset.

Operatiivisten riskien hallinta on osa liike- ja tukitoimintojen johtamista. Huolellisesti toteutettuna operatiivisten riskien hallinta tukee toiminnan kehittämistä ja resurssien sekä kehityspanosten kohdentamista.

Operatiivisten riskien hallinnan perustana on operatiivisten riskien tunnistaminen ja niitä koskevan tiedon kerääminen eri lähteistä, joita ovat mm. liike- ja tukitoimintojen säännölliset riskikartoitukset, sisäiset tapahtuma- ja tappiotiedot sekä sisäisen tarkastuksen suorittamat tarkastukset. Kerättyä tietoa käytetään myöhemmissä prosessin vaiheissa riskien arviointiin ja analyysien tekemiseen konsernin tai sen osien riskiasemasta.

Eri tietolähteistä koottujen tietojen perusteella Compliance ja operatiiviset riskit -yksikkö muodostaa kokonaisnäkemyksen konserniyhtiöiden ja konsernin operatiivisista riskeistä huomioimalla myös riskien väliset riippuvuudet. Compliance ja operatiiviset riskit -yksikkö seuraa koko konsernin riskiprofiilia ja raportoi siitä toimivalle johdolle ja hallituksille.

Fennia-konsernissa operatiiviset riskit jaetaan seuraaviin riskiluokkiin:

- ohjeiden vastainen toiminta ja väärinkäytökset
- henkilöstöön ja osaamiseen liittyvät riskit
- oikeudelliset riskit
- tieto-, tietoliikenne- ja viestintäjärjestelmiin liittyvät riskit
- myyntiin ja asiakkuuksiin liittyvät riskit
- tuotteisiin ja palveluihin liittyvät riskit
- prosesseihin liittyvät riskit
- ulkopuolisten toiminnasta johtuvat riskit.

Keskeisille liike- ja tukitoiminnoille on laadittu valmius- ja jatkuvuussuunnitelmat, jotka tukevat epätodennäköisten mutta vakavien häiriöiden hallintaa ja niistä toipumista.

### **3.5 Kvantitatiivisten menetelmien riskit**

Kvantitatiivisella menetelmällä tarkoitetaan numeeristen arvioiden luomista soveltamalla tilastollisia, taloustieteellisiä, rahoitus- tai muita matemaattisia teorioita ja mene-



telmiä. Kvantitatiiviseksi menetelmäksi luetaan myös menetelmä, jolla tavoitellaan numeerista lopputulosta ja joka perustuu osittain tai kokonaan subjektiiviseen asiantuntijaharkintaan.

Kvantitatiivinen menetelmä voi olla virheellinen ja/tai harhaanjohtava ja johtaa epäluotettavaan raportointiin sekä vääriin johtopäätöksiin ja siten vääriin johdon toimenpiteisiin.

Kvantitatiivisten menetelmien riskit kuuluvat operatiivisiin riskeihin, mutta niiden erityisluonteen ja tärkeyden takia sekä niiden käsittelyn helpottamiseksi niiden riskit tunnistetaan, mitataan, hallitaan, seurataan ja raportoidaan omana riskialueenaan.

Kvantitatiivisten menetelmien riskien hallinnassa keskitytään riskeihin, jotka liittyvät:

- matemaattiseen teoriaan
- tietojen laatuun
- estimointiin ja parametrisointiin
- dokumentaatioon
- validointiin
- henkilöstöön
- tietojärjestelmiin
- prosesseihin.

Ohjaavana periaatteena kvantitatiivisten menetelmien riskienhallinnassa on menetelmien ja prosessien tehokas kyseenalaistaminen. Tämä tarkoittaa, että riippumaton ja asiantunteva taho, riskienhallintatoiminto tai ulkopuolinen asiantuntija arvioi menetelmiä ja prosesseja kriittisesti.

Kvantitatiivisten menetelmien riskienhallinta perustuu siihen, että kunkin menetelmän rakenne, matemaattinen teoria ja loogisuus on dokumentoitu hyvin ja että menetelmä on mahdollisimman hyvin tuettavissa tieteellisillä tutkimuksilla ja/tai vakuutusalan parhailla käytännöillä. Jotta voidaan tunnistaa menetelmän vahvuudet ja heikkoudet, on tärkeää, että matemaattiset yksinkertaistukset, numeeriset menetelmät, approksimaatiot ja subjektiivisen asiantuntijaharkinnan käyttö selvitetään ja dokumentoidaan riittävän tarkasti. Menetelmän omistajan ja kehittäjien tulee varmistaa, että menetelmän eri osat alueet toimivat toivotulla tavalla, ovat sopivia tarkoitettuun käyttöön ja että menetelmä on matemaattisesti oikein ja estimoidut parametrit tilastollisesti luotettavia.

Tietojen laadun hallinta on yhtä tärkeää kuin menetelmän rakenteen, teorian ja loogisuuden hallinta. Luotettavuus voidaan saavuttaa ainoastaan laadukkailla tiedoilla.

Kvantitatiivisen menetelmän validointi kattaa prosessit ja toimintatavat, joiden avulla pyritään todentamaan, että menetelmä on asianmukainen ja luotettava sekä toimii toivotulla tavalla. Validoinnin avulla tunnistetaan menetelmän mahdollisia heikkouksia ja rajoituksia sekä käyttöön liittyviä ongelmia ja voidaan arvioida ja hallita niiden vaikutuksia.

### 3.6 Keskittymäriskit

Keskittymäriskeillä tarkoitetaan kaikenlaisia riskikeskittymiä, joihin liittyvät tappiot voivat olla niin suuria, että ne vaarantavat vakuutusyhtiön vakavaraisuuden tai taloudellisen aseman. Keskittymäriskiä syntyy useimmiten sijoitustoiminnassa, mutta sitä voi syntyä myös vakuutustoiminnassa sekä kummankin toiminnan yhteisvaikutuksesta.

Sijoitustoiminnan, rahoitusmarkkina- ja vastapuoliriskien hallinta perustuu hajauttamiseen, jolloin merkittäviä keskittymäriskejä ei lähtökohtaisesti synny. Poikkeuksen tekevät ns. strategisesti omistukset, joista voi syntyä hyvin merkittäviä keskittymäriskejä. Strategisina omistuksina käsitellään omistuksia konserniin kuuluvissa tytäryhtiöissä.

Vakuutustoiminta perustuu riskien hajauttamiseen vakuutuskannan sisällä siten, että yksittäisen omalla vastuulla olevan vakuutuskohteen vaikutuksia voidaan rajoittaa. Tätä riskiä hallitaan mm. vastuunvalintaohjeilla ja jälleenvakuutuksella.

Erityisesti sijoitustoiminnan asiakasrahoituksessa sijoitus- ja vakuutustoimintaa arvioidaan kokonaisvaltaisesti ennen luoton myöntämistä, jotta yhteisriskikeskittymät saadaan arvioituiksi.

### 3.7 Likviditeettiriski

Likviditeettiriskillä tarkoitetaan riskiä siitä, että tulevia maksuvelvoitteita ei kyetä toteuttamaan tai että ne voidaan toteuttaa ainoastaan erityistoimenpiteillä.

Likviditeettiriski jaetaan lyhyen ja pitkän aikavälin riskiin. Lyhyen aikavälin likviditeettiriskillä tarkoitetaan riskejä, jotka liittyvät alle neljän kuukauden pituisiin varojen ja velkojen kassavirtoihin (ns. kassanhallinnan riskit). Pitkän aikavälin likviditeettiriskillä tarkoitetaan varojen ja velkojen kassavirtojen yhteensopivuusriskiä useita vuosia, jopa vuosikymmeniä eteenpäin.

Lyhyen aikavälin likviditeettiriskiä hallitaan ylläpitämällä riittävää likviditeettireserviä sekä maksuvalmiuden suunnittelulla. Likviditeettireserviä hallitaan mm. seuraavilla periaatteilla:

- rahamarkkinasijoituksille asetetaan vähimmäisallokaatio
- osake- ja korkosijoituksilta edellytetään rahaksi muutettavuutta
- rahamarkkinasijoitukset hajautetaan, ja niille asetetaan vastapuolilimiittejä
- koko sijoitussalkun epälikvidien sijoitusten määrää rajoitetaan
- merkittäviin jälleenvakuutussopimuksiin liitetään tarpeen mukaan likviditeettiehtoja.

Maksuvalmiuden suunnittelussa luodaan päiväkohtaisia ennusteita ulosmenevistä maksusuorituksista seuraaville neljälle kuukaudelle. Lyhyen aikavälin likviditeettiriskin hallinnan tavoite on, että muita sijoituksia kuin rahamarkkinasijoituksia ei jouduta realisoidaan ja että varainhoitajien lyhyen aikavälin likviditeettireserviä tai sijoituksia ei jouduta käyttämään tai realisoimaan.

Pitkän aikavälin likviditeettiriskiä seurataan ja se raportoidaan omana riskinään, mutta sitä ei hallita erillisenä riskinä vaan osana korkoriskin hallintaa.

### 3.8 Strategiset riskit

Strategisilla riskeillä tarkoitetaan riskejä, jotka liittyvät vakuutusyhtiön strategiaan ja johtuvat vääristä liiketoimintapäätöksistä, liiketoimintapäätösten väärästä tai epäonnistuneesta toteutuksesta tai kyvyttömyydestä sopeuttaa liiketoiminta muuttuviin olosuhteisiin tai tavoiteltavan tulevan tilan mukaiseksi.

Strategialla tarkoitetaan joukkoa pitkän aikavälin suunnitelmia ja toimenpiteitä, joiden avulla vakuutusyhtiö siirtyy nykytilasta toivottuun tulevaan tilaan.

Strategisilla riskeillä on monta eri ulottuvuutta, ja ne on jaettu seuraaviin ryhmiin:

- strategiset makroriskit, jotka liittyvät esimerkiksi väestön, sosiaaliturvan ja kulttuurin trendimuutoksiin, sääntelyn, viranomaisvalvonnan ja politiikan muutoksiin tai ilmaston ja geopolitiikan trendimuutoksiin
- toimialakohtaiset strategiset riskit, jotka liittyvät muutoksiin vakuutus- tai finanssialan kilpailussa ja vakuutuksenottajien tai sijoittajien kysynnässä
- sisäiseen toimintaan liittyvät strategiset riskit, jotka voivat olla esimerkiksi laajentumiseen tai sisäiseen kehittämiseen liittyviä riskejä tai lisäpääomituksen saatavuusriskejä.

Strategisten riskien hallinnan lähtökohtana on tunnistaa konsernin ja kunkin konserniyhtiön strategiset riskit ja havainnoida erilaisia heikkoja signaaleja sekä arvioida, millä tavoin erilaiset tapahtumat, trendit ja skenaariot vaikuttavat liiketoiminnan kestävyys- ja vakavaraisuusaseman kehitykseen sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä.

### 3.9 Maineriski

Maineriskillä tarkoitetaan riskiä siitä, että Fennia-konsernin tai konserniin kuuluvan yksittäisen yhtiön julkinen kuva vahingoittuu. Maineriskiä voi aiheutua myös yhteistyökumppaneiden toiminnasta, jos niiden arvot ja/tai toimintaperiaatteet poikkeavat Fennia-konsernin vastaavista.

Maineriski on yleensä seuraus muista toteutuneista riskeistä tai tapahtumista, esimerkiksi operatiivisten riskien toteutumisesta.

Maineriskin hallinnan lähtökohtana on tunnistaa, mitkä mahdolliset tapahtumat voivat vaikuttaa negatiivisesti konsernin tai konserniyhtiön maineeseen. Maineriskin luonne poikkeaa muiden riskien luonteesta siten, että riskitapahtumat voivat perustua todellisiin tapahtumiin tai osittain tai kokonaan vailla todellisuuspohjaa oleviin tapahtumiin (esimerkiksi perätön huhu).

Maineriskit ovat usein ennaltaehkäistävissä, tai tapahtumien vaikutusta voidaan yleensä vähentää.

Maineriskin hallinta perustuu siihen, että liiketoiminta ja sen rajoitukset tunnetaan ja ymmärretään kokonaisvaltaisesti. Maineriskiä ei voida hallita omana riskialueenaan, vaan lähinnä operatiivisten riskien hallinnan laajenuksena. Kun maineriskiin vaikuttavat riskit on tunnistettu, voidaan organisaation sisällä toteuttaa erilaisia riskienhallintatoimenpiteitä. Onnistunut maineriskin hallinta perustuu osaltaan selkeään ja harkittuun ulkoiseen viestintään.

Maineriskin hallintaan liittyy myös lakien, säännösten ja määräysten noudattaminen sekä toimiminen viranomaisten edellyttämällä tavalla. Vakuutusyhtiön julkinen kuva ja luotettavuus voivat kärsiä, jos lakeja, säännöksiä, määräyksiä ja viranomaisten asettamia vaatimuksia ei noudateta.

### 3.10 Ryhmäriskit

Ryhmäriskeillä tarkoitetaan riskejä, jotka johtuvat siitä, että Fennia ja sen tytäryhtiöt harjoittavat liiketoimintaa konsernimuodossa. Ryhmäriskit voidaan jakaa seuraaviin ryhmiin:

- transaktioriskit
- tartuntariskit
- eturistiriitariskit
- keskittymäriskit
- hallintoon liittyvät riskit.

Transaktioriskeillä tarkoitetaan riskejä, jotka liittyvät ryhmänsisäisiin transaktioihin, esimerkiksi asianmukaiseen hinnoitteluun.

Tartuntariskeihin luetaan tilanteet, joissa yhden yhtiön ongelmat tai ottamat riskit tarttuvat joihinkin konsernin muihin yhtiöihin tai koko konserniin. Tähän ryhmään luetaan myös moraalikatoon liittyvät riskit ("moral-hazard"-riskit), joilla tarkoitetaan tilanteita, joissa yhden yhtiön tahallisesti ja epämoraalisesti ottama riski ja siitä syntyvä tappio siirtyvät emoyhtiön tai muiden yhtiöiden joko osittain tai kokonaan kannettaviksi.

Eturistiriitariskejä syntyy, kun joidenkin konserniyhtiöiden tai koko konsernin intressit ovat keskenään ristiriidassa.

Keskittymäriskejä syntyy, jos yksittäisestä vastapuolesta tulee konsernitasolla liian merkittävä, vaikka riski olisikin sallituissa rajoissa yksittäisten yhtiöiden osalta.

Hallintoon liittyvät riskit johtuvat siitä, että osa toiminnoista on järjestetty konsernitasolla ja osa toiminnoista yksittäisen yhtiön tasolla. Yhtiöiden hallintojärjestelmien eroista voi syntyä koordinointihaasteita ja lisäriskejä.

Ryhmäriskien hallinta perustuu selkeään konsernirakenteeseen. Monimutkaisissa omistuskuvioissa ryhmäriskin merkitys kasvaa. Lisäksi asianmukainen ryhmäriskin hallinta

perustuu siihen, että liiketoimintaa suunnitellaan ja seurataan sekä yksittäisten yhtiöiden että konsernin tasolla. Ainoastaan siten voidaan varmistaa ja seurata ryhmätavoitteiden kehitystä ja niiden saavuttamista.

Ryhmäriskien hallinta perustuu myös siihen, että koko konsernin sisäisen valvonnan järjestelmä, erityisesti riskienhallintajärjestelmä ja säännösten noudattamisen valvonta sekä niihin liittyvät ilmoitusmenettelyt, on määritelty ja toteutettu johdonmukaisesti ja läpinäkyvästi. Eri tahojen roolien ja vastuiden tulee myös konserninäkökulmasta olla selkeitä ja määriteltyjä.

## **4 Vakavaraisuuden hallinta**

Riskinkantokyvyllä tarkoitetaan omaa varallisuutta, joka on käytettävissä tappioiden kattamiseen. Riskinottohalukkuudella tarkoitetaan sitä, kuinka paljon riskiä ollaan halukkaita ottamaan liiketoimintatavoitteiden saavuttamiseksi eli kuinka paljon omasta varallisuudesta ollaan valmiita sitomaan riskinottoon. Riskinsietokyvyllä tarkoitetaan sitä, kuinka paljon oma varallisuus saa heilahdella liiketoimintatavoitteisiin pyrittäessä.

Riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan tavoitteena konsernissa on tukea liiketoiminnan tavoitteiden saavuttamista ja liiketoiminnan jatkuvuutta. Tämä toteutetaan varmistamalla, että otetut riskit ovat oikeassa suhteessa riskinkantokykyyn, riskinottohalukkuuteen ja riskinsietokykyyn, sekä luomalla edellytykset häiriöttömään toimintaan myös odottamattomien tappioiden varalta tunnistamalla ne uhkatekijät ja mahdollisuudet, jotka vaikuttavat liiketoimintastrategian ja muiden tavoitteiden toteutumiseen.

Yleistä riskinottohalukkuutta ja riskinsietokykyä hallitaan asettamalla merkittävimmille riskeille ja yhdistetyille riskeille mittareita ja tavoiterajoja. Asetettujen riskikohtaisten rajoitusten on tehokkaasti rajoitettava riskiprofiilia siten, että vakavaraisuus ja riskinotto pysyvät hallinnassa ja sallituissa rajoissa.

# Hallituksen ehdotus voiton käytöstä

Fennia Keskinäinen Vakuutusyhtiön voitonjakokelpoiset varat olivat 318 880 508,74 euroa. Yhtiön tilikauden voitto oli 73 074 924,60 euroa. Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että tilikauden voitto siirretään varmuusrahastoon.

Helsingissä 12. päivänä maaliskuuta 2020

Mikael Ahlbäck

Matti Pörhö

Anni Ronkainen

Risto Tornivaara

Eva Liljeblom

Jyrki Mäkynen

Tomi Yli-Kyyny

Paul Stucki

Henry Backlund

Antti Kuljukka  
toimitusjohtaja

# Tilintarkastajien kertomus

## Tilinpäätöksen tilintarkastus

### Lausunto

Olemme tilintarkastaneet Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennian (y-tunnus 0196826-7) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2019. Tilinpäätös sisältää sekä konsernin että emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausuntomme on ristiriidaton tarkastusvaliokunnalle annetun lisäraportin kanssa.

### Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa.

Olemme riippumattomia emoyhtiöstä ja konserniyrityksistä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

Emoyhtiölle ja konserniyrityksille suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut ovat parhaan tietomme ja käsityksemme mukaan olleet Suomessa noudatettavien, näitä palveluja koskevien säännösten mukaisia, emmekä ole suorittaneet EU-asetuksen 537/2014 5. artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja kiellettyjä palveluja. Suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut on esitetty konsernitilinpäätöksen liitetiedossa Tilintarkastajan palkkiot. Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

### Olennaisuus

Tarkastuksemme laajuuteen on vaikuttanut soveltamamme olennaisuus. Olennaisuus on määritetty perustuen ammatilliseen harkintaamme ja se ohjaa tarkastustoimenpiteiden luonteen, ajoituksen ja laajuuden määrittämisessä, sekä todettujen virheellisyyksien vaikutusten arvioimisessa suhteessa tilinpäätökseen kokonaisuutena. Olennaisuuden taso perustuu arvioomme sellaisten virheellisyyksien suuruudesta, joilla yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa olevan vaikutusta tilinpäätöksen käyttäjien tekemiin taloudellisiin päätöksiin. Olemme ottaneet huomioon myös sellaiset virheellisyydet, jotka laadullisten seikkojen vuoksi ovat mielestämme olennaisia tilinpäätöksen käyttäjille.

## **Merkittävimmät arvioidut olennaisen virheellisyyden riskit**

Olemme alla kuvanneet arviomme merkittävimmistä olennaisen virheellisyyden riskeistä, mukaan lukien väärinkäytöksestä johtuvan olennaisen virheellisyyden riskeistä, sekä esittäneet yhteenvedon siitä, miten olemme toimineet näiden riskien johdosta. Olemme ottaneet tilintarkastuksessamme huomioon riskin siitä, että johto sivuuttaa kontroleja. Tähän on sisältynyt arviointi siitä, onko viitteitä sellaisesta johdon tarkoitushakuisesta suhtautumisesta, josta aiheutuu väärinkäytöksestä johtuvan olennaisen virheellisyyden riski.

### **Sijoitusomaisuuden arvostus (tilinpäätöksen laatimisperiaatteet s.13-15 ja sijoituksia koskevat liitetiedot s. 43-44, 48-51 ja 53- 64)**

#### **MERKITTÄVIMMÄT ARVIOIDUT OLENNAISEN VIRHEELLISYYDEN RISKIT**

Konsernin sijoitusomaisuus, sisältäen sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset, muodostaa taseen varoista merkittävimmän erän.

Sijoitukset arvostetaan pääsääntöisesti hankintamenoon tai kuten kiinteistöt, suunnitelman mukaisin poistoin vähennettyyn arvoon tai edellä mainittuja alempaan käypään arvoon. Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset arvostetaan käypään arvoon. Tilinpäätöksen liitetiedoissa esitetään lisäksi sijoitusten käyvät arvot ja sijoitusten nettotuotto käyvin arvoin.

Omaisuserien käyvät arvot perustuvat joko markkinanoteerauksiin tai käypien arvojen yleisten periaatteiden mukaisesti määritettyihin arvioihin. Niiden omaisuserien osalta, joiden markkina-arvoa ei saada julkisista markkinanoteerauksista, käyvän arvon määrittämiseen voi liittyä harkinnanvaraisuutta. Tällaisia sijoituksia ovat esimerkiksi noteeraamattomat pääoma- ja kiinteistösijoitukset.

#### **KUINKA OLEMME TOIMINEET NÄIDEN RISKIEN JOHDOSTA**

Olemme arvioineet sovellettujen tilinpäätösperiaatteiden ja arvostusmenetelmien asianmukaisuutta.

Olemme testanneet arvopapereiden, johdannaisten ja kiinteistöomaisuuden kirjaamiseen ja arvostusprosessiin liittyviä sisäisiä kontroleja.

Olemme verranneet sijoitusomaisuuden arvostuksessa käytettyjä arvoja ulkopuolisiin hintanoteerauksiin ja muiden sovellettujen arvostusmenetelmien antamiin tuloksiin sekä arvioineet yhtiön omien arvostusmenettelyjen asianmukaisuutta.

Lisäksi olemme arvioineet sijoitusomaisuutta koskevien liitetietojen asianmukaisuutta.

### **Vastuuvelan laskenta (tilinpäätöksen laatimisperiaatteet s. 15-18 ja 69)**

#### **MERKITTÄVIMMÄT ARVIOIDUT OLENNAISEN VIRHEELLISYYDEN RISKIT**

Vakuutusyhtiölain 9 luvun mukainen vakuutustekninen vastuuvelka on emoyhtiön ja konsernin taseen vastattavien merkittävin erä.



Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennian vastuuelan merkittävin riski on korvausvastuun riittävyys. Eläkemuoitoisten vahinkojen korvausvastuun laskennassa käytettävän diskonttokoron määrittäminen ja vahinkotapahtumien arviointi on tehtävä turvaavasti. Eläkevastuiden diskonttaamisessa käytetty korko alennettiin tilikaudella 1,5 prosentista nolnaan prosenttiin. Diskonttokoron lasku yhdessä laskentaprosessiin tehtyjen muutosten kanssa kasvatti korvausvastuuta 228 miljoonalla eurolla.

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennia muutti tasoitusmäärän laskuperusteita tilikauden 2019 aikana. Tasoitusmäärä pieneni laskuperustemuutosten johdosta 259 miljoonalla eurolla.

Tytäryhtiö Vakuutusosakeyhtiö Henki-Fennian omalla riskillä on takuukorkoisia eläke- ja säästöhenkivakuutuksia, joille on luvattu laskuperustekorko. Luvattuun laskuperuste korkoon liittyy sijoitustuottojen riski. Vastuuelkaa laskettaessa käytettävä korko on valittava turvaavasti. Vastuuelkaan on tehtävä sellainen johdon harkintaa edellyttävä korotäydennys, että tulevista velvoitteista voidaan vastata riittävällä varmuudella.

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennia ja Vakuutusosakeyhtiö Henki-Fennia ottivat vuoden 2019 alussa käyttöön uuden tasehallintamallin, jonka mukaisesti yhtiöt käyttävät korkojohdannaisia markkinaehtoisen vastuuelan korkoriskin suojaamiseen. Korkosuojausten tavoitteena on pienentää markkinakorkojen muutoksen epäsuotuisaa vaikutusta yhtiön markkinaehtoiseen tulokseen ja vakavaraisuusasemaan.

Näitä korkojohdannaisia käsitellään kirjanpidollisesti suojaavina.

Vastuuelan tasearvon ja muutosten tulosvaikutuksen merkittävyyden sekä vastuuelan laskentaan liittyvien johdon harkintaa sisältävien oletusten ja monimutkaisten vakuutusmatemaattisten laskentamallien johdosta vastuuelka on arvioitu tilintarkastuksessa eräksi, johon sisältyy olennaisen virheellisyyden riski.

#### KUINKA OLEMME TOIMINEET NÄIDEN RISKIEN JOHDOSTA

Tarkastustoimenpiteisiimme on sisältynyt Fennian ja Henki- Fennian vakuutusteknisen vastuuelan kirjaamiseen ja laskentaan sisältyvien periaatteiden arviointia.

Olemme arvioineet vastuuelan laskentaprosessia ja testanneet laskennan sisäisen kontrolliympäristön toimivuutta ottaen tarkastuksessa huomioon Fennia Vahinkovakuutus Oy:n sulautumisen vaikutukset vastuuelan laskentaprosesseihin.

Vakuutusmatemaatikkomme on osallistunut tarkastukseen ja arvioinut käytettyjen oletusten ja menetelmien asianmukaisuutta muun muassa tarkastamalla käytettyjä laskuperusteita ja arvioimalla laskentamallien asianmukaisuutta vastuuelan riittävyyden varmentamiseksi.

Olemme arvioineet tilikaudella toteutetun diskonttokoron alentamisen perusteita ja kirjanpidollista käsittelyä.

Uuden tasehallintamallin käyttöönotossa olemme käyneet läpi päätettyjen riskienhallintaperiaatteiden noudattamista ja testanneet markkinaehtoisen vastuuvelan ja sitä suojaavien johdannaisten raportointiprosessia varmentavia sisäisiä kontroleja. Olemme myös arvioineet korkojohdannaisten kirjanpidon suojauslaskennan asianmukaisuutta ja verranneet johdannaisten arvostusta markkinoiden hintanoteerauksiin.

Lisäksi olemme käyneet läpi vastuuvelan kirjanpidollisen käsittelyn oikeellisuutta ja arvioineet vastuuvelkaa koskevien liitetietojen oikeellisuutta.

### **Tilinpäätöstä koskevat hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuudet**

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan emoyhtiön ja konsernin kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuviin tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos emoyhtiö tai konserni aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntomme. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- Tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisyyden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa,

väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.

- Muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon emoyhtiön tai konsernin sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- Arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- Teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä emoyhtiön tai konsernin kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntomme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei emoyhtiö tai konserni pysty jatkamaan toimintaansa.
- Arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätöksen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.
- Hankimme tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä konserniin kuuluvia yhteisöjä tai liiketoimintoja koskevasta taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme antamaan lausunnon konsernitilinpäätöksestä. Vastaamme konsernin tilintarkastuksen ohjauksesta, valvonnasta ja suorittamisesta. Vastaamme tilintarkastuslausunnosta yksin.

Kommunikoimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnitellusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

## **Muut raportointivelvoitteet**

### **Tilintarkastustoimeksiantoa koskevat tiedot**

Olemme toimineet yhtiökokouksen valitsemana tilintarkastajana tilikaudesta 2007 alkaen yhtäjaksoisesti 13 vuotta.

## Muu informaatio

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomuksen. Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suoritettaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme suorittamamme työn perusteella johtopäätöksen, että toimintakertomuksessa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Helsinki 12. maaliskuuta 2020

KPMG Oy Ab

Petri Kettunen

KHT

# Hallintoneuvoston lausunto

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennian hallintoneuvosto on käsitellyt yhtiön vuoden 2019 tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen, toimintakertomuksen sekä tilintarkastuskertomuksen. Hallintoneuvostolla ei ole niiden johdosta huomauttamista.

Hallintoneuvosto esittää Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennian vuoden 2020 varsinaiselle yhtiökokoukselle, että tilinpäätös ja konsernitilinpäätös vahvistettaisiin ja hallituksen ehdotus vuosituloksen käyttämisestä hyväksyttäisiin.

Helsingissä maaliskuun 18. päivänä 2020

Hallintoneuvoston puolesta

Janne Ylinen

hallintoneuvoston puheenjohtaja

# Fennian hallinto

## Hallintoneuvosto

### **Puheenjohtaja**

**Janne Ylinen**

toimitusjohtaja

Kokkolan Halpa-Halli Oy

Kokkola

### **Varapuheenjohtajat**

**Marianne Kaasalainen**

toimitusjohtaja

Oy Patrol Trading AB

Espoo

### **Jäsenet**

**Michael Cedercreutz**

toimitusjohtaja

Oy Victor Ek Ab

Helsinki

**Risto Finne**

hallituksen puheenjohtaja

Kuopion Konepaja Oy

Kuopio

**Virve Groning**

toimitusjohtaja

UFF

Rajamäki

**Jarmo Halonen**

toimitusjohtaja

Elecster Oyj

Toijala

**Jukka Hyryläinen**

toimitusjohtaja

Katko Oy

Vantaa

**Ilkka Jalonen**

puheenjohtaja

Ilja Consulting Oy

Espoo

**Juha Järvi**

toimitusjohtaja

Ka-Mu Oy

Karstula

**Pia Kauma**

KTM, kansanedustaja

Espoo

**Hannu Kekäläinen**

hallituksen puheenjohtaja

Check Point Finland Oy

Piikkiö

**Jaana Kokko**

toimitusjohtaja

Oulun Autokuljetus Oy

Oulu

**Petteri Kolin**

toimitusjohtaja

Design Forum

Espoo

**Jaana Kotro**

toimitusjohtaja

Teknopower Oy

Turku

**Perttu Kouvalainen**

toimitusjohtaja

Mainostoimisti Fabrik Oy

Joensuu

**Pekka Kuivalainen**

toimitusjohtaja

Pisla Oy

Viitasaari

**Matti Kurttio**

hallituksen puheenjohtaja

Tormets Oy

Tornio

**Mari Laaksonen**

toimitusjohtaja

CleanMarin Oy

Helsinki

**Maunu Lehtimäki**

toimitusjohtaja

Evli Pankki Oyj

Helsinki

**Markus Lindblom**

toimitusjohtaja

RTV-Yhtymä Oy

Riihimäki



**Heli Lindqvist**

toimitusjohtaja

Lukkotalo - Lukko ja Kone Oy

Espoo

**Hannu Löytönen**

teollisuusneuvos toimitusjohtaja

Betset Oy

Kyyjärvi

**Tauno Maksniemi**

Senior partner, CEO

Broadview Oy Ltd

Helsinki

**Jouko Manninen**

kaupunginjohtaja

Kuusamon kaupunki

Kuusamo

**Mikko Markkanen**

toimitusjohtaja

Crazy Town Oy

Jyväskylä

**Anna Mollberg**

tehdas- ja markkinointipäällikkö

Kymppi-Maukkaat Oy

Akaa

**Antti Mykkänen**

Fennian henkilöstön edustaja

Yrittäjäin Fennian Kenttä ry

Lahti

**Ari Penttilä**

toimitusjohtaja

Matkapojat Oy

Tampere

**Juha Murtopuro**

toimitusjohtaja

Avarn Security

Helsinki

**Raimo Puustinen**

toimitusjohtaja

PunaMusta Media Oyj

Joensuu

**Pekka Rantamäki**

toimitusjohtaja

Rantamäki Advisors Oy

Helsinki

**Ari Rinta-Jouppi**

toimitusjohtaja

Rinta-Joupin Autoliike Oy

Tervajoki

**Ali U. Saadetdin**

hallituksen puheenjohtaja

Solteq Oyj

Tampere

**Seppo Saajos**

hallituksen puheenjohtaja

Saajos Yhtiöt

Lohja

**Kaj Ström**

hallituksen puheenjohtaja

Motoral Oy

Helsinki

**Juhana Tikka**

toimitusjohtaja

Kaakon Viestintä Oy

Mikkeli

**Tapio Tommila**

toimitusjohtaja

Panostaja Oyj

Tampere

**Virpi Utriainen**

toiminnanjohtaja

Nuori Yrittäjyys ry

Espoo

**Heikki Vauhkonen**

toimitusjohtaja Tulikivi Oyj

Helsinki

**Henrik Wikström**

talous- ja hallintojohtaja

Sarlin Group Oy Ab

Kauniainen

**Jarkko Wuorinen**

toimitusjohtaja

Ahlman & Wuorinen Development AWD Oy

Savonlinna

## **Jens Österberg**

toimitusjohtaja

Oy Petsmo Products Ab

Vaasa

Fennian hallinto 1.1.2020

## **Hallitus**

### **Puheenjohtaja**

#### **Mikael Ahlbäck**

teollisuusneuvos, konsernijohtaja

Ab Rani Plast Oy

Teerijärvi

### **Varapuheenjohtaja**

#### **Matti Pörhö**

kauppaneuvos, CEO

Pörhön Autoliike Oy

Oulu

## **Jäsenet**

#### **Henry Backlund**

hallituksen puheenjohtaja

Dermoshop Oy

Korsnäs

#### **Eva Liljeblom**

professori

Hanken School of Economics,

Helsinki Lund University, Ruotsi

Helsinki

#### **Jyrki Mäkynen**

toimitusjohtaja, hallituksen puheenjohtaja

Oy HM Profiili Ab

Seinäjoki

**Anni Ronkainen**

Executive Vice President, Chief Digital Officer

Kesko Oyj

Helsinki

**Hallituksen sihteeri**

**Sanna Elg**

lakiasiaintohtaja Fennia

Espoo

Fennian hallinto 1.1.2020

**Paul Stucki**

toimitusjohtaja

Orfer Oy

Orimattila

**Risto Tornivaara**

Senior Advisor Sitra

Vantaa

**Tomi Yli-Kyyny**

Toimitusjohtaja

Caruna Networks Oy

Helsinki

**Tilintarkastajat**

**KPMG Oy Ab**

**Petri Kettunen**

KHT

## **Varatilintarkastaja**

**KPMG Oy Ab**

**Fredrik Westerholm**

KHT

## **Fennia-konsernin johtoryhmä**

**Antti Kuljukka**

konsernijohtaja

**Mika Aho**

Asiakkuusjohtaja, Fennia-konserni

**Sanna Elg** (sihteeri) lakiasiaainjohtaja

**Eero Eriksson**

toimitusjohtaja, Fennia Varainhoito

**Mika Manninen**

konsernin talousjohtaja

**Alexander Schoschkoff**

toimitusjohtaja, Henki-Fennia

Fennian hallinto 1.1.2020

# Lääkärit

## **Sari Anthoni**

Työterveyshuollon erikoislääkäri

## **Mikael Hedenborg**

lääketieteen ja kirurgian tohtori

työterveyshuollon erikoislääkäri,

ylilääkäri

vakuutuslääketieteen erityispätevyys

## **Tero Järvinen**

Professori,

ortopedian ja traumatologian erikoislääkäri

## **Lauri Keso**

lääketieteen ja kirurgian tohtori,

sisätautien ja reumatologian erikoislääkäri

vakuutuslääketieteen erityispätevyys

## **Juha Liira**

lääketieteen ja kirurgian tohtori,

työterveyshuollon ja työlääketieteen erikoislääkäri

vakuutuslääketieteen erityispätevyys

## **Heikki Mäenpää**

dosentti, lääketieteen tohtori

Ortopedia ja traumatologia

## **Mika Paavola**

lääketieteen tohtori,  
ortopedian ja traumatologian erikoislääkäri

**Timo Yrjönen**

lääketieteen tohtori,  
ortopedian erikoislääkäri

**Heikki Österman**

lääketieteen lisensiaatti,  
ortopedian ja traumatologian erikoislääkäri  
Fennian hallinto 1.1.2020